

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Οι Δήμαρχοι της Νιάουστας

• • •

Το τεχνητό
«Μακεδονικό»
και μερικές
επισημάνσεις

• • •

Τα ιονάφια

Μπατατζίδοι
— φουκαλήδοι
λαναράδοι,
μυλουνάδοι κλπ.

Ο Δήμαρχος Χ'Κωνσταντίνος Μαλού-
ρης

Ο Δήμαρχος Γεώργιος Περδικάρης
(Τζιών)

• • •

Κρασί και υγεία

• • •

Ο φώσφορος

• • •

Υποκείμενα
μπλιάς

• • •

Ο Δήμαρχος Αλέκος Χωνός

Ο Δήμαρχος Φιλώτας Κόκκινος

Η αντιμετώπιση των αφίδων του βαμβακιού έργοις

Δημοσφ. Βελήδης

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιὰ τεύχη μπορείτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον

τῶν συνδρομητῶν τῆς

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς

του ἔτους 1989

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

- 1) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
- 2) ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΑΜΗ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΥ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΟΥΝ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Βασ. Φιλίππου 21. Ὁρες λειτουργίας ἀπογεύματα Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

“ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ”

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΤΕΡΩΤΗΡΙΟ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΙΔ - Τόμος Ζ - Τεύχος 52

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1990

ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Πρόεδρος Ντινόπουλος, Ελένη Μήτσιαλα Ζεγκίνη
Μέλη: Σαμαρά

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Ποσειδάωνος 21 - 592 00 ΝΑΟΥΣΑ

ΕΠΙΧΡΗΣΤΗΣ:

Κωνσταντίνος Καρτσιώλης - Γεωπόνος 80-331

ΕΠΙΧΡΗΣΤΗΣ:

Δημήτριος της Νάουσας

ΕΠΙΧΡΗΣΤΗΣ:

Ποσειδάωνος Αντώνη Μαυρογένη
Κωνσταντίνου Καμάρα 3 Τηλ. 280-140
Θεσσαλονίκη.

Περιεχόμενα

Ιστορικά — Λαογραφικά Εθνικά — Γλωσσολογικά

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΤΑΚΗ. Οι Δήμαρχοι της Νιάουρας
ΚΑΜΑΡΑ ΛΕΥΚΗ. Πρόταση του Φιλώτα Κόκκινου
για την ίδρυση Τεχνικών Σχολών
ΙΟΝΙΔΗ Γ. Χ. Το τεχνητό «Μακεδονικό» και φε-
ρικές επισημάνσεις
ΙΟΝΙΔΗ Γ. Χ. Η αγροτική Νομοθεσία (1917) της
«προσωρινής κυβέρνησεως» του Ελ. Βενιζέλου
ΠΑΡΤΣΗ Ν. Μπαταντίδοι, φουκαλάδοι, λαναρά-
δοι, σφυραμουλάδοι, μυλουνάδοι, χαλβατζί-
δοι κ.λ.π.

σελ.

92

98

100

101

106

Επιστημονικά — Λογοτεχνικά Παιδαγωγικά Μουσικά

ΡΙΣΑΦΗ ΓΙΑΝ. Οι τρύπες του Κένης
ΚΑΡΔΑΚΟΥ - ΚΑΝΕΛΛΙΔΟΥ ΜΑΡΙΝΑ. Ο Ρασίν
και η επίδραση της αρχαίας ελληνικής τρα-
γωδίας στο έργο του
ΣΠΑΘΑΚΗ Ν. Τα σπείρια! Όλυμπος
ΚΩΦΑΧΕΙΛΗ Σ. Στίχοι και μουσική για τη
Νιάουσα

112

113

114

115

Γεωργικά — Δενδροκομικά

ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΟΙΩΝ. Κρα-
πί και υγεία
ΧΑΤΖΗΧΑΡΙΣΗΣ Ι. Νέοι κατάλογοι, επικινδύνων
φαρμάκων
ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ ΜΙΧ. Η αντιμετώπιση των αφίδων
βαμβακιού
ΣΙΜΩΝΗ ΑΣΤΕΡΙΟΥ. Ο φώσφορος
ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗ ΚΩΝ. Στατιστικά στοιχεία Εηρών
καρπών
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔΥΣ. Υποκείμενα μηλιάς

116

117

118

119

122

124

Δραστηριότητα Συλλόγων — Διάφορα

ΝΟΛΚΑ ΠΕΤΡΟΥ. Η αποστολή του «Πυρσού» στο
Κονκάρνω της Γαλλίας
ΒΑΣΣΑΜΙΔΗ Μ. Η αποστολή του «Πυρσού» στο
Φρίμπουργκ της Ελβετίας
ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗ Γ. Βιβλιοπαρουσίαση

126

127

130

Αγαπητέ φίλε,

— Από τα μέσα του 19ου αιώνα, στα χρόνια της Τουρ-
κρατίας, με φερμάνι του σουλτάνου «ΧΑΤΤΙ ΧΟΥΜΑ-
ΓΙΟΥΝ», η τοπική αυτοδιοίκηση αποκτά ιδιαίτερη βαρύτη-
τα. Για πρώτη φορά δίνεται το δικαίωμα στους χριστιανι-
κούς λαούς, υπήκοους της Οθωμανικής αυτοκρατορίας,
το δικαίωμα του «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι». Η Νάουσα
με τον συμπαγή χριστιανικό πληθυσμό της, εκλέγει το 1868
τον πρώτο Έλληνα Δήμαρχο. Από τότε ως τις μέρες μας,
πολλοί και άξιοι Ναουσαίοι τίμησαν το αξίωμα του Δημάρ-
χου. Το τί πρόσφερε ο κάθε Δήμαρχος στη διάρκεια της
θητείας του, μας το λέει ειδικός συνεργάτης του περιοδι-
κού μας. Ας τον ακούσουμε.

• • •

— Ο πολιτισμός με την εξέλιξη του, έχει φέρει αρκε-
τές αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων. Τα ήθη και έθιμα
μεταβάλλονται. Άλλα επαγγέλματα σβήνουν και άλλα και-
νούργια εμφανίζονται στο προσκήνιο, για την ικανοποίηση
των συγχρόνων αναγκών της ζωής των ανθρώπων. Τα πα-
λιά επαγγέλματα έπαιξαν κι' αυτά τον ρόλο τους. Σήμερα
σνήσκουν πιο στην ιρτορία. Αξίζει ο κόπος να μάθουμε πώς
ζούσαν και πώς εργάζονταν οι διάφοροι επαγγελματίες το
περασμένα χρόνια.

• • •

— Η επαναστατική κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου στη
Θεσσαλονίκη (1916—1917) έχει πολλά επιτεύγματα στο
ενεργητικό της (εθνική αποκατάσταση, αγροτική μεταρρ7-
θμιση κλπ.). Η προσφορά εκείνης της κυβέρνησης, σε εθني-
κό επίπεδο κρινόμενη, είναι πολύ γνωστή. Αξιολογήθηκε
και αναγνωρίσθηκε. Δεν είναι, όμως, γνωστή η αγροτική
πολιτική της (παραχώρηση) κτημάτων σε ακτήμονες, συν-
εταιρισμούς κλπ.). Σχετικά, ειδικός συνεργάτης με την
ειδική μελέτη του, καλύπτει πλήρως το κενό αυτό.

• • •

— Ο Κόκκινος Φιλώτας υπήρξε μια εξέχουσα προσω-
πικότητα. Η Νάουσα χρωστάει πολλά σ' αυτόν. Ένα από
τα κυριότερα επιτεύγματα είναι αναμφισβήτητα, η ίδρυση
των Τεχνικών Σχολών. Έργο μεγάλο, πολυσύνθετο, με
πολλές δυσκολίες για να ολοκληρωθεί. Αυτός τις οραμα-
τίσθηκε, κι' αυτός τις υλοποίησε και τις έδωσε «σάρκα
και οστά» και τις έθεσε σε λειτουργία. Έργο πρωτοπορια-
κό για την εποχή εκείνη. Σήμερα δημοσιεύουμε, επιστολή
— αναφορά — πρότασή του, προς το Υπουργείο Παιδείας,
όπου επεξηγεί και τονίζει με επιχειρήματα, γιατί επιβάλ-
λεται η ίδρυση Τεχνικών Σχολών στη Νάουσα.

• • •

Σημ. ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ: Με το σημερινό τεύχος κυκλοφορεί και
το ευρετήριο ύλης του ΣΤ' τόμου (περίοδος 1988—
1989).

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ετήσια συνδρομή Ιδιωτών	1.200
Δημοί -Κοινοότητες -Συν)σμοί	2.500
Εξωτερικού δολλάρια	25

Οι Δήμαρχοι της Νιάουσας

ΑΠ' ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΗ ΛΑΠΑΒΙΤΣΑ ΩΣ ΤΟΝ ΤΑΚΗ ΒΛΑΧΟ

Α' Δήμαρχοι στην Τουρκοκρατία (1868 - 1912)

Του
Τάκη Μπαίτσου

Άσχετα απ' το «Κοινοτικό σύστημα» που το υπόδουλο Γένος διαφύλαξε και εφάρμοσε τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και που τόσο συζητήθηκε, δήμαρχο εκλεγμένοι και με τη σημερινή του μορφή η Νιάουσα είχε πριν το χαλωσιό. Με βάση την «Ιστορία της Πόλεως Ναουσας» του Ευσταθίου Στουγιαννάκη το 1924, βλέπουμε να εκλέγονται δήμαρχοι στον τόπο, ο Θωμάς Σιώμος ή Χ' Χειρώνας, ο Διαμαντής Δραχατάς ή Μάμαντης, ο Ζαφειράκης Θεοδοσίου Λογοθέτης, ο Διαμαντάκος Μπέρορας και ξανά ο Ζαφειράκης.

Στη συνέχεια έρχεται η επανάσταση και ο Μεγάλος Χαλασιός του 1822 και χάνεται όλη η ζωή της ακμάζουσας Νιάουσας.

Οι Ναουσαίοι γρήγορα ξαναχτίζουν τα σπίτια τους και δημιουργούν την Κοινότητα.

Το 1839 ο Σουλτάνος φέρνει το ΧΑΤΤΙ ΣΕΡΙΦ, που είναι τομικηρότατη αλλαγή στο διοικητικό Δίκαιο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια ο Μαχμούτ (γνωστός απ' τους μαχμουτιέδες) στις 18 Φεβρουαρίου του 1856 φέρνει το «ΧΑΤΤΙ ΧΟΥΜΑΓΙΟΥΝ» το οποίο είναι κάτι το επαναστατικό. Με βάση αυτό το φερμάν: μια νέα νομοθεσία έρχεται να ανατρέψει την παλιά μουσουλμανική άποψη και εισάγεται μεταρρυθμιστικώς στη σύγχρονη αντίληψη της «πολιτικής εξουσίας». Τότε ανάμεσα στα άλλα νομοθετήματα είναι και ο νόμος «περί νέας διαίρεσης της Αυτοκρατορίας σε ΒΙΛΑΕΤΙΑ. Στον πέμπτο τίτλο του νόμου αυτού υπάρχουν οι διατάξεις για τις Κοινοτικές και δημοτικές εκλογές σύμφωνα με τις ο-

πίες δικαίωμα του εκλέγειν έχει επ' ας υπήκουε Οθωμανός εις οιονδήποτε κι αν ανήκει θρήσκουμα», έχων συμπληρωμένα τα δέκα και οκτώ έτη και αποτίων πενήντα γροσίων τουλάχιστον φόρον άμεσον και' έτος». Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι έχει «ο αποτίων ενιευσίως εκατόν πενήντα γρόσια εις άμεσους φόρους και συμπληρωμένον το 30όν έτος». Τους «Οθωμανικούς αυτούς κώδικας» μετέφρασε σε τρεις τόμους ο Δημ. Νικολαΐδης το 1869 και ο Α. Καλλικλής.

Σχετικά με τη Νιάουσα τις βασικότερες και εγκυρότερες σε διασταύρωση πηγές έχουμε από τα αρχεία του Χ' Κωνσταντίνου Μαλούση και του Λογίου Σταύρου Χινοού. Από αυτές διαφαίνει το ότι:

Στα 1867 για πρώτη φορά εφαρμάζεται το «Χαττι Χουμαγιούν» στη Νάουσα και μέχρι τη διενέργεια εκλογών διορίζεται δήμαρχος ο Τούρκος Μουσταφά που ήταν μπαρμπέρης και έτσι φέρεται γνωστός. (Οι Τούρκοι δεν είχαν επίθετα πριν τον ΚΕΜΑΛ). Μετά έξι μήνες διενεργούνται εκλογές και παύεται ο Μπαρμπέρης Μουσταφά, επειδή η πλειοψηφία του πληθυσμού της Νάουσας είναι χριστιανική, πρώτος δήμαρχος εκλέγεται ο Γιώργος Λαπαβίτσας στα 1868.

1ος Γιώργος Λαπαβίτσας 1868—1881

Από τον Λαπαβίτσα αρχίζουν οι τρεις περίοδοι που εκλέγονται ο Τζορμπατζήδες. Αυτοί οι ίδιοι παροχαιρούν και καρπώνονται σ' αυτές τις περιόδους τα μη έχοντα ιδιοκτητή τη κτήματα. Στη δημαρχία του Λαπαβίτσα παραχωρήθηκε στο Δήμο

η Αράπιτσα, ο Άγιος Νικόλαος, η Κοίλα, το Κονάκι και τα οποία ως τότε ήταν του Δημοσίου. Ο Δήμαρχος είχε προσωπική φρουρά από 6 άτομα χριστιανούς. Είχε το ταφείο: του στην Επισκοπή. Παρέμεινε στη Δημαρχία ως το 1881, που έχασε την εκλογή από τον Κώστα Αντωνάκη — Παρδικάρη.

2ος Κώστας Αντωνάκης — Παρδικάρης 1881—1885

Έμεινε ως το 1885. Στη Δημαρχία αυτού, ο Λαπαβίτσας, πολιτικός του αντίπαλος, έσπασε τις πόδες της φυλακής και λευτέρωσε δύο καταδίκους (προφανώς οπαδούς του).

Μετά από αυτό το γεγονός έφυγε κυνηγημένος με την φρουρά του από τους Έτσκο και Μπάτσουλα στην Αλβανία, όπου παρέμεινε για 6 μήνες. Ήλθε κατόπιν στη Νάουσα, κ-

Ο Δήμαρχος Κώστας Αντωνάκης Παρδικάρης 1881—1885

αυτά προηγουμένα πολιτιγραφήθηκε
σε δημότης Πατρών.

**3ος Δημήτριος Λόνγος
1885—1889**

Τον Περιοιάρχη διαδέχθηκε για
4 χρόνια ο Δημήτριος Λόνγος, που
ήταν διοικητής 1885—1889.

**4ος Γιώργης Τσιάρας
— Μούρτζιος
1889—1894**

Τον Λόνγο ο αδέχθηκε ο Γ. Τσι-
άρας, που ήταν γαιοκτήμονας, ήταν
και αρκετά μεγάλης ηλικίας, 75
χρόνια. Μάλιστα επειδή παντρεύ-
τηκε και την ίδια περίοδο, όλοι οι
Ναυσοταίοι έλεγαν περιπαίχτικά ότι
πρό δύσκολα κυβερνά τη γυναίκα
του απ' τη Νάουσα. Όλοι οι πρί-
πάνοι δήμαρχοι μπορούν να πάρουν
το χαρακτηρισμό του τυπικού και
υπηρεσιακού άρχοντα γιατί αυτό
που περισσότερο από όλα πρόσεξι
ήταν τα προσωπικά τους συμφέρον-
τα και όχι τα δημοτικά.

Αυτή η κατάσταση κρατούσε ώσ-
που ήλθε απ' την Κωνσταντινούπο-
λη μητροπολίτης Βεροίας και Να-
υτίας ο Απόστολος ο μετέπειτα Σαρ-
πών, άνθρωπος άξιος, ο οποίος και
έφερε μαζί του τους δυό ιεροκήρυ-
κες, τον Αμβρόσιο για τη Βεροία
και τον Σωφρόνιο Σταμούλη για τη
Νάουσα. Ο Σωφρόνιος ήταν πολύ
μαρτυρικός, δραστήριος και πολυ-
μαθέστατος. Αυτός περιφρονώντας
το χρήμα, με τα κηρύγματα, έπει-
ρε το σπόρο του ξυπνήματος του
λαού, ο οποίος αφού απόκτησε επί-
γνωση των δικαιωμάτων του, υπερί-
σχισε στις πρώτες κοινοτικές εκλο-
γές του 1906 και ανέλαβε την διοί-
κηση του Δήμου και την διαχείριση
των πραγμάτων με δήμαρχος το
X' Κωνσταντίνο Μαλούσι.

**5ος X' Κωνσταντίνος
Μαλούσης ή X' Άντομνάς
1894—1916**

Πάρεδροι στο ψηφοδέλιό του ο
X' Αναστάσιος Σπάρτσης, ο Θρα-

σίβουλος Τουρπάλης και ο Νικόλο-
ς Μαρκολιπίτης.

Με την άσκηση των δικαιωμάτων

Ο Δήμαρχος X' Κωνσταντίνος Μολού-
σης

του Δήμου και την ανάληψη της δια-
χείρισης των κοινών από το λαό
με δήμαρχο τον X' Μαλούσι, ανα-
τέλλει μια νέα περίοδος για την ι-
στορία της Νάουσας και αρχίζει έ-
νας μακρός και φοβερός αγώνας με-
ταξύ λαού που προσπαθεί, για την
προκοπή των σχολείων και των εκ-
κλησιών από τη μιά μεριά και των
πλουσίων από την άλλη, οι οποίοι
αρνούταν να παραδώσουν και να
πληρώσουν τις οφειλές τους. Δυστρο-
πούσαν με κάθε τρόπο και δε συμ-
μορφώνονταν με τις διατάξεις του
κοινοτικού κανονισμού τον οποίο οι
ίδιοι είχαν συντάξει. Και η υπθε-
τη αυτή έφτασε στο Πατριαρχείο
και αναμένονταν η έκδοσι της τελε-
σίδικης απόφασης κατά των οφει-
λιτών, οπότε το 1912 ήλθε η πολυ-
πόθητη Λευτεριά και έθεσε τέρμα
σ' αυτά και δε δόθηκε ποτέ απολο-
γισμός οικονομικός.

Ότι

{ Πιστοί αντιγράφοι εις τον αρμοσίον }
{ Αρχειο... } { Πιστοί αντιγράφοι εις τον αρμοσίον } { Πιστοί αντιγράφοι εις τον αρμοσίον }
{ Γενικών Ελευθερίων } { Ελευθρία Νάουσας } { 1878 } { Γενεθίου } { 7 }
7272

Αριθ. πρωτ.

Προς τον Κόμισι Δήμαρχον Ναυτίας

Ημεσις Κωνσταντίνος Διαδόχος εις Ελληνικού Έθνου Αρχιερατικός εις
Ελληνικών Ελευθερίων, ανακηρύχοντες τον τον Δήμαρχον Ναυτίας Κωνσταντίνον
Μαλούσιον εις Δήμαρχον Ναυτίας η ανυπαρξία εις αυτον των φοιτητικών δικαιωμάτων
των περιφερειών Ναυτίας γιγαί της εγκαταστάσεως της κοινοτικής αρχής —
Επισημαίνου εις τον εν λόγω μετρίον μετρίον των Ελευθερίων Ναυτίας η ανυπαρξία
των φοιτητικών δικαιωμάτων η της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας
εις τον εν λόγω μετρίον η ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας
δεδείχθη μετρίον η ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας
των ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας
των ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας
των ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας της ανυπαρξίας

Η επισημαίνου εις τον εν λόγω μετρίον μετρίον των Ελευθερίων Ναυτίας η ανυπαρξία

Κωνσταντίνος Διαδόχος

Αριθμός αντιγράφων
ο Δήμαρχος η αρμοσίον Κοινοτικής Αρχής
X' Κωνσταντίνος Μαλούσιος

{ Νάουσα εις 24 }
{ Ιανουάριος 1912 }

Υποστηρικτές του Κωνσταντίνου Χ' Μαλούση ο γιατρός Χριστόδουλος Περίκλεις, ο γιατρός Θεοδόσιος Χ' Δημητρίου και ο δάκταλος Σταύρος Χωνός, όλοι τους Σοσιαλ-ρεφορμιστές ακολουθώντας τις θεωρίες του Ζιάν Ζωρέξ.

Ο Χ' Μαλούσης στο διάστημα αυτό πέραν των οργανώσεων σχολείων, εκκλησιών, οργανώνει το λαό σε συντεχνίες και θέτει τα θεμέλια του λαϊκού Συνδέσμου (ΠΟΥΠΟΥ-ΛΩ) το οποίο για την εποχή τους είναι κάτι το επαναστατικό. Συνάμα

διεξάγεται ο Μακεδονικός Αγώνας, έρχεται το Χουριέτ 1909 και το 1912 η πολυπόθητη λευτεριά της Μακεδονίας. Πάρα ταύτα ο αγώνας για τα δημοτικά της Νάουσας πάντα στην πρώτη γραμμή.

Β' Δήμαρχοι προπολεμικά (1912 - 1940)

Ο Χ' Μαλούσης, άνθρωπος πλούσιος, δε διστάζει να τα δώσει με την άρχουσα τάξη. Στέκεται στο Λαό σα δικολάβος του και βοηθός του κάθε πολίτη. Αλληλογραφώντας κατορθώνει να χριστούν στις μέρες του, με τη βοήθεια των Ναουσαίων της Αμερικής τα σχολεία του Αγ. Μηνά πάνω στο ενοριακό νεκροταφείο. Προτρέπει ακόμα και τους Αμερικάνους να χάμουν το Σύλλογο «Άγιος Δημήτριος» στη Βοστώνη.

Συγκεντρώνει τα νερά των σπιτιών επιφανειακά και ρίχνει τα απόβλητα στο πλησιέστερο ποτάμι. Αυτό στέκεται αιτία να έλθει σε διαμάχη με το συγγραφέα του Γιώργη Λόγγου του οποίου θίγονται συμπερόντα ως προς την κίνηση του εργοστασίου από το μίρασμα των νερών. Φεύγει στην Αθήνα με σκοπό την αγορά του δάσους που δυστυχώς οι πλούσιοι πίσω του φροντίζουν να το αγοράσει ο Κανέλης. Ο Χ' Μαλούσης είχε σκοπό να το αγοράσει ο Λαός με μετοχές χωρίς να έχει το δικαίωμα κάποιος να αποκτήσει μεγάλο αριθμό μετοχών. Βασικώτερο έργο του όμως είναι το υδραγωγείο το οποίο έρχεται με πήλινες σωλήνες απ' τον Άγιο Νικόλα και όχι απ' της Χώρας το νερό, που ως τότε υδρεύονταν ένα μεγάλο μέρος της πόλης.

Στις 17-10-1912 ενώ αυτός κατεβαίνει ως Δήμαρχος να υποδεχθεί τον διάδοχο, οι πολιτικοί του αντίπαλοι ετοιμάζουν τραπέζι στο σπίτι του Επαμεινώνδα Κόκκινου. Στο Διάδοχο λέει τα εξής: «Αν ήλθατε για το καλό του τόπου, θα είμαστε συμπαραστάτες σας, αν όμως ήλθατε για να μας αυξήσετε τα προ

βλήματα, θα είμαστε αντίπαλοι σας».

Μετά το ελληνικό ως την πρώτη διεξαγωγή των εκλογών διορίζεται δήμαρχος από το παλάτι. Για καθαρά οικονομικούς λόγους διώκεται από τους τζαρμαπατζήδες και φυλακίζεται για 86 μέρες στο Γενί Κουλέ μαζί με άλλους πολιτικούς.

6ος Γρηγ. Περδικάρης 1916—1918

Από το 1916 ως το 1918 διορίζεται δήμαρχος από το παλάτι: μετά από παρέμβαση του Δραγούμη, ο γυναικαδελφός του Χατζημαλούση, Γρηγόριος Περδικάρης, ο οποίος καταδίδει τον Χ' Μαλούση και τον φυλακίζει. Αυτόν διαδέχεται ο διορισμένος Σπ. Λαναράς.

Ο Δήμαρχος Γρηγόριος Περδικάρης

7ος Σπύρος Λαναράς 1918—1922

Είναι μια ανερχόμενη δύναμη από διστεχνική σε διοικητική. Με-

τά τον Σπυρ. Λαναρά δήμαρχος διορίζεται ο Θωμάς Αρνής, που παρέμεινε στη δημαρχία ως το 1925.

8ος Θωμάς Αρνής 1922—1925

Ο Δήμαρχος Θωμάς Αρνής

Αυτοί οι τρεις δήμαρχοι το μόνο που κατάφεραν ήταν ν' απομακρύνουν το λαό απ' τη δημαρχία και να ευνοήσουν την τάξη τους, χωρίς ν' αναλογισθούν τις δύσκολες μέρες που περνούσε στις μέρες τους η Νάουσα και ευρύτερα όλη η χώρα (παγκόσμιος πόλεμος — μικρασιατική καταστροφή — χολέρα κ.ά.).

9ος Γεργος Περδικάρης Τζιών 1925—1932

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1925 ψήφίζεται πανηγυρικά απ' το Λαό ο Γ. Περδικάρης ο επωνομαζόμενος ΤΖΙΩΝ.

Αυτός ο Δήμαρχος πράγματι προσφέρει δουλεύοντας ειλικρινά και ανιδιοτελώς. Δεν υπολογίζει τίποτα

μπερσά στο συμφέρον του Νουσαϊ-
κου Λαού. Οργανώνει σχολεία, δο-
ηθά το προσφυγικό στοιχείο, και ρί-
χνει όλο το βάρος του στη δημιουρ-
γία υδραγωγείου το οποίο έχουμε

από συμπλοκή με την χωροφυλακή
η Νάουσα θρηνεί 6 θύματα (Τσι-
μπουκλής — Σύρκος — Σταυρακί-
δης κ.ά.).

Μετά τα γεγονότα αυτά η κοι-
νή γνώμη στρέφεται εναντίον του

Τζιών, παρ' ότι ο ίδιος δεν έφται-
ξε σε τίποτε και πρόσφερε τα μέ-
γιστα σ' αυτό τον τόπο.

Ο Δήμαρχος Γεώργιος Περδικάρης
(Τζιών)

ως τα σήμερα. Το υδραγωγείο γίνε-
ται πλέον με μεταλλικές σωλήνες
και δρύσιες τοποθετούνται μέσα σε
κάθε σπίτι, χωρίς να επιδαρυνθούν
οι δημότες. Για πρώτη φορά χα-
ράσσεται το σχέδιο πόλεως, χωρίς
να παρεμβάδινουν οι πλούσιοι, αλλά
από ειδικό επιστήμονα. Ζητά την
οριστική και τελική επίλυση του
λάσπυρ Σελίου. Κατασκευάζονται
μερικοί αναγκαϊότατοι αγροτικοί
δρόμοι. Και για πρώτη φορά μετά
τον Ν' Κωνσταντίνο Μαλούση τον
οποίο έχει δοηθή και σύμβουλό του
φαρμακογεί τα εργοστάσια που κι-
νούνται με νερό του Δήμου. Επίσης
κατασκευάζει την ηλεκτρική εται-
ρεία και ηλεκτροδοτεί τα σπίτια. Το
1929 χτίζει τα Δημοτικά Σφαγεία,
τότε που άλλες πόλεις έσφαζαν ζων-
τανά στους σταύλους. Τα ίδια λει-
τούργουν ως τα σήμερα. Έρχεται
σε σύγκρουση με τους Λαναράδες
τους οποίους και θέλει να φορολο-
γήσει για να ελαφρύνει τους φτω-
χούς. Αυτό στέκεται αιτία να κα-
τεβάσουν οι δεύτεροι το προσωπικό
τους σε απεργία το 1932 και μετά

Ομιλία Τζιών Περδικάρη

10ος Φιλώτας Κόκκινος 1932—1938 (α' περίοδος)

Στα 1932 εκλέγεται για Δήμαρ-
χος ο Φιλώτας Κόκκινος της γνω-
στής οικογενείας των Βιομηχάνων.
Ήταν μόλις 32 χρόνων. Τον έφε-
ραν για υποψήφιο οι Λαναράδες
για να ρίξουν τον πρωτοξάδελφο
του Τζιών. Ο Φιλώτας, που καθό-
ρεσε την τύχη της πόλης, με το αι-
νιγιατικό του χαμόγελο για 50

χρόνια, γρήγορα έγινε αντίπαλός
του. Ήταν ο Δήμαρχος με την με-
γαλύτερη φαντασία και τους φανα-
τικότερους οπαδούς.

Έκανε εφαρμογή του σχεδίου
πόλεως. Έγινε διάνοση και οδό-
στρωση διαφόρων οδών και πλατει-
ών. Χαρακτηριστικοί οι δρόμοι Μ.
Αλεξάνδρου, Αμερικής, Φιλίππου,
Θεοφίλου, Ελευθερίας, Δημαρχίας,
Χρ. Λαναρά, Δ. Πεχλιδάνου. Ακό-
μη έκανε και διάνοση παρόδιων σ,

Ο Δήμαρχος Φιλώτας Κόκκινος

αυτούς τους δρόμους. Άλλοι δρόμοι ήταν οι Βύρωνος, Νοσοκομείου, από Δημαρχίας στα Γαλάκεια και από κεί στ' Αλώνια. Επίσης άνοιξε τις σημερινές πλατείες Καρατάσιου και Δημαρχίας.

Άλλα έργα είναι η διαρρύθμιση του νεκροταφείου Αγίου Αθανασίου καταργώντας το ενοριακό της Βαγγελίστρας, η ίδρυση Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, η αγορά του κτήματος

Σκοτίνας, η έναρξη τουριστικού περιπτέρου στο Κιάσι, η ανακαίνιση Δημοτικού Μεγάρου, η ίδρυση Δημοτικής Βιβλιοθήκης, η κατασκευή Παιδικού Σταθμού, του πρώτου στην Ελλάδα, η κατασκευή Γυμναστηρίου, οι αγροτικοί δρόμοι Σκάλας και Πλακένιας η διάνοξη του δρόμου για το Σέλι και η περίφημη ανέγερση του Νοσοκομείου.

Επί των ημερών του το 1935 γί-

νονται και οι πρώτοι χιονοδρομικοί αγώνες στο Σέλι.

— Τον Φιλώτα απομακρύνει η δικτατορία του Μεταξά και καθήκοντα δημάρχου ανατίθενται στο Σταύρο Κούλη. Έτσι φθάνει η Νάουσα στον πόλεμο του 1940. Σε μια εποχή που το ΕΠΟΣ καταλαγιάζει αντιθέσεις και ο λαός ενωμένος ρίχνεται στον αγώνα για τη διαφύλαξη των ιερών της πατρίδας.

Ομιλία του Φιλώτα στην Ομόνοια 1932

Γ' Δήμαρχοι μεταπολεμικά (1940 - 1975)

Μετά τη γερμανική κατοχή οι τύραννοι φεύγουν απ' τη Νάουσα στις 10—9—44' παραμένουν, όμως στο Σταθμό ως τις 28 Οκτωβρίου. Στο διάστημα της κατοχής δεν υπάρχει Δημαρχία και εκλογές. Γίνονται εκλογές το 1945 από το Ε. Α.Μ. και Δήμαρχος εκλέγεται ο Στέργιος Φετλής.

Από το 1945 και μετά διορίζονται δήμαρχοι, ο Νίκος Θεοφίλου, ο Χριστόδουλος Πετρίδης και ο Θανάσης Κουλιτζής ή Μπακαλιός. Έτσι περνά και η περίοδος του εμφυλίου.

Κόκκινος Φιλώτας 1951—1955 (6' περίοδος)

— Εκλογές στη Νάουσα ξαναγίνονται με δημοκρατικές πλέον διαδικασίες το 1950, όπου δήμαρχος

ξαναεκλέγεται ο Φιλώτας Κόκκινος. Συνεχίζει τα έργα του με νέο κύριο αξιοποιώντας όλες τις παλιές και νέες γνώριμες του.

Έργα του στο διάστημα αυτό είναι: η ανέγερση του Διοικητηρίου, η επισκευή του προπολεμικού και η ανέγερση των δύο νέων Παιδικών Σταθμών. Η ανέγερση των Δημοτικών σχολείων του Αγίου Μηνά, η επισκευή του Γυμναστηρίου καθώς και διανοίξεις και ασφαλοστρώσεις οδών. Επίσης γίνεται και η διαμόρφωση της πλατείας των Καμένων. Το ίδιο διάστημα γίνεται οδόστρωση των δρόμων Σκάλας, Στράντζας, Τσιφλικιού, Τζιουμιέλας, Γαλατζιάνου, Αγ. Θεολόγου, Αγ. Τριάδας κ.ά. Αναγειρούνται δημοτικά λουτρά, παιδικές κατασκευές Αγ. Τριάδας. Ιδρύεται στη Νάουσα το

Ινστιτούτο Δενδροκαμίας (κρατικό Φυτώριον). Επίσης θεμελιώνει τη σημερινή Δημαρχία. Επιστρώνει τους δρόμους Σελίου — Αγίου Νικολάου. Οργανώνει το χεμερινό τουρισμό Σελίου, κατασκευάζεται η γέφυρα Παπαγιάννη, συμπληρώνει το δίκτυο ύδρευσης στο Μαντρί, το Συνοικισμό και τον Παπαράντο. Επίσης συμπληρώνει τον μηχανολογικό εξοπλισμό του Δήμου.

11ος Χώνος Αλέξανδρος 1955—1959

— Στις 21 Νοεμβρίου 1954 η Νάουσα εκλέγει Δήμαρχο τον Αλέκο Χωνό. Αγωνιστής της Δημοκρατίας και της Λευτεριάς, είναι γιος του Λογίου Σταύρου Χωνού. Είναι ο λαϊκότερος Δήμαρχος που πέρασε απ' την πόλη. Εκτιμήθηκε από οπα-

Ο Δήμαρχος Αλέκος Χωνός

δούς και αντιπάλους και αγαπήθηκε γενικά.

— Στη Δημαρχία του μεγάλο έργο είναι η κατασκευή υπονόμων. Επί των ημερών του χαρακτηρίστηκε η Νάουσα ως ηρωική πόλη, με την πρωτοβουλία του συμπολίτη βουλευτή Χ' Γρηγοριάδη και καθιερώνεται η αναπαράσταση του ολοκαυτώματος. Το ξαναζωντανεύει του καρναβαλιού που συγκεντρώνει αρκετό τουρισμό. Συνεχίζει την κατασκευή αγροτικών δρόμων και εγκαθιστά το στρατόπεδο στη Νάουσα. Αν σήμερα αυτή η εγκατάσταση φαίνεται ανεπίτρεπτη ως προς την τοποθεσία, πρέπει ν' αναλογισθούμε την περίοδο εκείνη που η Νάουσα είχε μια καθαρά κλειστή οικονομία, ο στρατός της έδινε άλλη πνοή. Πρέπει να σημειωθεί ότι διαγράφηκαν από τους καταλόγους δημοτικών τελών 200 οικογένειες που δεν είχαν δυνατότητα να πληρώσουν τις 32 δραχμές το έτος.

Αγοράστηκε οικόπεδο από την εκκλησία της Παναγίας και δόθηκε στον ΟΤΕ για την ανέγερση του κτιρίου του. Η Νάουσα είναι η πρώτη πόλη που η ΔΕΗ αποζημίωσε, σταματώντας τη Δημοτική Ηλεκτρική Επιχείρηση.

Ξεκίνησε η ανέγερση του Βαϊνανίδιου κολυμβητηρίου πίσω από το γήπεδο, εκεί που σήμερα είναι το κλειστό Γυμναστήριο. Κατασκευάζε-

ται η γέφυρα των Μπατανιών, που είχε αναταναχθεί στη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου και είχε αποκατασταθεί με πρόχειρη ξύλινη.

Δόθηκαν 1.800 στρέμματα στους ακτήμονες και 5.000 στρέμματα στους κτηνοτρόφους. Επίσης παραχωρήθηκαν οικόπεδα στην περιοχή Αιλιά σε πτωχούς και άστεγους συνδημότες μας.

Εγκρίθηκε η αγορά οικοπέδων για τις εργατικές κατοικίες Παπαράντου.

Με δασικό δρόμο που περνούσε από Ροδοχώρι συνδέεται η Νάουσα με την Πτολεμαίδα οδικώς. Με την άρδευση αγροτικής περιοχής Γάστρας αξιοποιήθηκαν 2.000 στρέμματα αγροτικής γης που ήταν ξηρικά.

Το βασικότερο έργο του Χωνού είναι η αγορά του Δημοτικού Δάσους από τη σύζυγο του Κανέλη Λέσλι Κίνγκτον. Το δάσος που έχει έκταση 92.000 στρέμματα, είναι δωρεά του συμπολίτη Γρηγόρη Τρόμπασκα και του κράτους. Αν το δάσος στα έσοδα του οποίου βασίζεται ο οικονομικός προϋπολογισμός του Δήμου ως τα σήμερα, δεν αγοράζονταν από το Δήμο, θα έρχονταν σε χέρια ιδιωτών.

Ο Αλέκος Χωνός παρέμεινε δήμαρχος ως το 1959 οπότε ο λαός επανέφερε τον Φιλώτα Κόκκινο.

Κόκκινος Φιλώτας 1959—1967 (γ' περίοδος)

— Στο διάστημα αυτό 1958—1967 ο Φιλώτας κατασκευάζει, χρησιμοποιώντας τα κονδύλια των ανέγων, τον Παυλικό Σταθμό της Βαγγελίστρας, το Κιάτσι, κάνει επέκταση σχεδίου πόλεως, ενεργεί για τις εργατικές κατοικίες, εξωραΐζει τον Άγιο Νικόλαο. Είναι ο πρώτος που οραματίζεται των οδική σύνδεση Νάουσας — Πτολεμαίδας και την ανάπτυξη χειμωρινού και θερινού τουρισμού. Το κορυφαίο, όμως, έργο του είναι οι Τεχνικές Σχολές τις οποίες ήθελε να συνεχίσει με την

κατασκευή Πολυτεχνείου. Ήταν ο δόρυθμος πολιτικός, που κανείς από τους τότε υπουργούς δεν είχε τη δύναμη να του αντισταθεί. Η πολιτεία του Κόκκινου τελειώνει το 1967 με την γνωστή δικτατορία των συνταγματαρχών που τον παύει.

Στο διάστημα των 7 χρόνων δήμαρχοι διορίζονται: ο Χαράλαμπος Χρυσόχους και Μανώλης Βαλσαμίδης.

— Εκλογές γίνονται τον Φλεβάρη του 1975, όπου δήμαρχος για τη Νάουσα εκλέγεται ο Δημήτρης Βλάχος. Παρέμεινε στη Δημαρχία ως το 1989.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΠΚΟΥΤΑΣ ΑΧΙΛ. 1978. Γιώργος Λαπαθίτσας ο πρώτος Δήμαρχος της Νάουσας. «Φωνή της Ναούσης» αριθ. φύλλου 1366.
2. ΜΠΑΛΙΤΣΗΣ ΔΗΜ. 1982 «Κωνσταντούλη» ο λαϊκός ποιητής της Νάουσας σελ. 54—56.
3. ΜΠΑΛΙΤΣΗΣ ΔΗΜ. 1990 Οι Δήμαρχοι της ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ από τον Γιώργο Λαπαθίτσα ως τον Τάκη Βλάχο. «Νέοι Καιροί». Αριθ. φύλλου 292, 293, 294.
4. ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΑΚΗ ΕΥΣΤ. 1976. «Ιστορία της πόλεως Ναούσης». Επανέκδοση του συλλόγου αποφοίτων Ναούσης. Σελ. 56, 62—65, 72—76, 114—120.
5. Ανέκδοτο αρχείο Κόκκινου Φιλώτα.
6. Ανέκδοτο αρχείο Χατζημαλούση Κωνσταντίνου.
7. Ανέκδοτο αρχείο Χωνού Αλεξάνδρου.

Πρόταση - επιστολή του Φιλώτα Κόκκινου για την ίδρυση τεχνικών σχολών

Μια επιστολή του Φιλώτα Κόκκινου το 1960, που ακολουθεί προς τον τότε υπουργό Παιδείας, εξηγεί γιατί η Νάουσα είναι η πιο ενδεδειγμένη πόλη, για την ίδρυση τεχνικών σχολών.

Σ' όλη την επιστολή είναι φανερό η αγάπη του, και η περηφάνεια για την πόλη και τους κατοίκους της.

(Η επιστολή, από το προσωπικό αρχείο του κ. Σταύρου Σαμαρά):

Η προκοπή του ανθρώπου και γενικώτερα ο ανθρώπινος πολιτισμός αποτελούν την συνισταμένη πολλών προσπαθειών του ανθρώπου δια την κάλυψη των ποικίλων αναγκών της ζωής είτε πνευματικού είτε υλικού είναι αυτά.

Η πρόοδος όμως δεν είναι ανάλογος μόνον των υπό του ανθρώπου καταβαλλομένων προσπαθειών, αλλά όπως ένα δένδρο έχει ανάγκη του καταλλήλου περιβάλλοντος δια να αναπτυχθεί ούτω και κάθε προσπάθεια ευδοκμείει εκεί μόνον όπου υπάρχουν οι κατάλληλοι συνθήκαι.

Η Πατρίς μας αμλωμένη εις τον αγώνα δια την κατάκτησιν του πολιτισμού της άλλως προηγημένας χώρας αντιμετωπίζει το δυσχερέστατον πρόβλημα της προσαρμογής της εις τας συγχρόνους απαιτήσεις του τεχνικού πολιτισμού.

Η προσπάθεια του επί της Παιδείας Υπουργού είναι αξία παντός επαίνου ως αποδλέπουσα εις την επίλυσιν του δυσχερούς αυτού προβλήματος της προσαρμογής δήλον ότι της χώρας μας εις την τεχνικήν πρόοδον των ευρωπαϊκών χωρών αι μετά των οποίων σχέσεις μας τελευταίως αυξάνουν με γοργόν ρυθμόν και συντριμύουν ούτω την μετά των χωρών αυτών αναμέτρησίν μας.

Ιδιαίτερος, όμως, επιτυχία δένν όπως θεωρηθή η εκλογή της πόλεως Ναούσης δια την ίδρυσιν μιάς κατωτέρας και μίας μέσης τεχνικής Σχολής και τούτο διότι εις την Νά-

ουσαν εκτός της προσπάθειας η οποία θα καταβληθή, υπάρχει ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΤΟ ΠΡΟΣΦΟΡΟ έδαφος. Οι λόγοι δια μίαν πλουσίαν τεχνικήν καρποφορίαν.

Εκ των λόγων αυτών θα αναφερθώ μόνον εις την παράδοσιν της πόλεως ήτοι εις τον τεχνικόν τομέα. Εις την τεχνικήν παράδοσιν της πόλεως, η οποία και θα καταξιώση κύριε Υπουργέ, την προσπάθειάν σας.

Η Νάουσα υπήρξε πόλις ήτις α-

νέπτυξε μεγάλως την βιοτεχνίαν και εις τους τρεις μεγάλους κλάδους αυτής ήτοι, την βιοτεχνίαν των ειδικών διατροφής, ενδυμασίας και οικοδομικής αναπτύξασα πάντας τας επαγγελματικούς κλάδους τους απαιτούντας τέχνην και εμπειρίαν.

Οι κάτοικοι της Ναούσης εξεμεταλλεύθησαν τας πακίλας πλουτοπαραγωγικάς πηγάς της περιοχής αίτινες και εις την προκειμένην πε-

Επιμέλεια Λευκής Σαμαρά

ρίπτωσιν κατηύθυναν την πορείαν της αναπτύξεως της πόλεως.

Το περιβάλλον έδιδε άφθονον το υλικόν και η κατεργασία αυτού εδημιούργησε πάμπολλα προβλήματα η λύσις των οποίων ώξυνε τον νοση-

Το

περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

να μπει

σε κάθε Ναουσαίικο σπίτι

Κάθε συνδρομητής

να γράψει

ένα καινούργιο

συνδρομητή

των κατοίκων με φυσικών αποτελέ-
σμα την άνθηση του εμπορίου και
μιάς βιομηχανίας η οποία ήτο η πρῶ-
τη και μεγαλύτερα εις ολόκληρον
την Οθωμανικὴν αυτοκρατορίαν και
η οποία εδικαίωσεν εις την Νάου-
σαν τον τίτλον του Μάντσεστερ της
Βαλκανικῆς.

Εις τον τομέα της διατροφῆς δεν
υπήρξεν εἶδος το οποίον να μὴ επε-
ξεργάζοντο εις την Νάουσαν. Αλευ-
ρόμυλοι και σιγαμελοστριβεῖοι, εν-
τελῶς σύγχρονα δια την εποχὴν των.
Πριβεία δια τον καθαρισμὸν της ε-
ργῆς, επεξεργάζοντο τα γεωργικὰ
προϊόντα της περιοχῆς, εἰδικαί εγ-
καταστάσεις ὡσαύτως υπήρχον δια
την επεξεργασίαν, συντήρησιν και
μεταφορὰν των σπυροκηπευτικῶν
προϊόντων, λαχανικῶν και φρούτων
γνωστῶν ἀνά το Πανελλήνιον, ἀλ-
λά και εις τα Βαλκάνια και γενικώ-
τερον εις το εξωτερικόν, ὡπως ο το-
ματοπελτές και τα γνωστά κρασιά
της Ναούσης.

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ

ΚΑΙ

ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ

(ΝΙΑΟΥΣΤΑ)

Εις τον αὐτὸν τομέα της δια-
τροφῆς ἀνήκει και η επεξεργασία,
συσκευασία και συντήρησις των ποι-
κίλων κτηνοτροφικῶν προϊόντων τα
οποῖα εβήγοντο κατὰ χιλιάδας τόν-
νους.

Ονομαστά εἶναι τα κατέρια, οὖ
τελεμέδες, τα λουκάνικα και λοιπὰ
ἀλλαντικά.

Η βιοτεχνία των εἰδῶν ενδυμασί-
ας ανεπτύχθη πρωτοτύπως μάλιστα
εις ὅλους τους τομείς, ἤτοι των μαλ-
λίλων εἰδῶν τῶν βαμβάκερων, λι-
νῶν κανναθίνων και μεταξωτῶν.

Εις μεγίστην ἑκτασιν ανεπτύ-
χθη η θυροσδεψία η κατασκευὴ των
απαραιτήτων υλῶν της υποδηματο-
ποιίας και η υποδηματοποιία.

Χαρακτηριστικὸν της εκτάσεως
της τεχνικῆς αναπτύξεως του τόπου
υπήρξε και η κατασκευὴ των διαφό-
ρων βιοτεχνικῶν εργαλείων ὡπως τα
λανάρια κλπ., καθὼς και αὖ διάφο-
ροι χρωστικαὶ ὕλοι δια την ανεξι-
τηλον βαφήν των προϊόντων, αἵτινες
ελαμβάνοντο ἀπὸ τους φλοισούς, τα
φύλλα και τα φρέζας των δένδρων.

Εις τον τρίτον βιοτεχνικὸν κλά-
δον της στέγης, οὖ Ναουσαῖοι ἐξε-
μεταλλεύθησαν τα θασιὰ των προϊ-
όντα κατὰ τον πλέον σύγχρονον δια
την εποχὴν τρόπον. Ἦδη κατὰ το
1915 εγκατεστάθησαν εις τα θασο-
κτῆματα της περιοχῆς μηχανήματα
επεξεργασίας της οικοδομησίου ξυ-
λείας ἀπ' ἄκρον θε εις ἄκρον της
περιοχῆς εκτάσεως 200 περίπου χι-
λιῶδιον στρεμιάτων κατεσκευάσθη-
σαν και ΕΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΙΔΗ-
ΡΟΔΡΟΜΟΙ δια την ΜΕΤΑΦΟ-
ΡΑΝ εις το εργοστάσιον της ξυλεί-
ας και ἐκεθεν δι' ΕΝΑΕΡΙΟΥ ΣΙ-
ΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ 10 ΧΙΛΙΟΜΕ-
ΤΡΩΝ μετεφέροντο και εφορτώνον-
το ἐπὶ βαγονίων προς μεταφορὰν εις
το εσωτερικόν και το εξωτερικόν.

Εις τον αὐτὸν τομέα ἀνήκει η
επεξεργασία πλίνθων, κοράμων και
ασβέστου εις μεγάλας ποσότητας δια

την κάλυψιν των αναγκῶν της πό-
λεως και της περιοχῆς.

Η τοιαύτη ἀνάπτυξις της Βιοτε-
χνίας και του Εμπορίου, εἶχον ὡς ἀ-
ποτέλεσμα ὡς ἤδη ελέχθη, την ἀν-
θησιν της βιοτεχνίας την οποίαν υ-
πέρτησαν με θέρμητιν οὖ ἐμπειροὶ
Ναουσαῖοι τεχνίται εις τους οποίους
εστηρίχθησαν και οὖ εκτός της Να-
ούσης ὑπὸ Ναουσαίων ἰδρυθεῖσαι
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΙ, ὡπως τα ΕΡΓΟ-
ΣΤΑΣΙΑ της Ἐδέσσης, ὠρισμένα
της Βεροῖας, πάμπολλα της Θεσσα-
λονίκης ἀλλὰ και των Ἀθηνῶν.

Εις την Ἐδεσσαν ὑπὸ Ναουσαί-
ων ἰδρύθησαν τα εργοστάσια Σεφερ-
τζή, Κοκκίνου, Τσίτση, Εστία κλπ.

Εις την Θεσσαλονικὴν το εργο-
στάσιον Ζυθοποιίας «Νάουσα», τα ερ-
γοστάσια της Εστίας, του Τσίτση
και Γιῶν Τουρκάλη και ἄλλα.

Και εις τας Ἀθήνας οὖ διάφοροι
κλάδοι των εργοστασίων Λαναρά,
Κούλη και λοιπῶν.

Εκ των ἀνωτέρω γίνεται φανερόν
ὅτι οὐδαμῶς της Ἑλλάδος παρουσιάζε-
ται τόσον πρόσφορον το ἔδαφος
δια την καλλιέργειαν της τεχνικῆς
ἰδίως και την ἀνάπτυξιν ἐπὶ ἐπιστη-
μονικῶν δάσεων της εθνικῆς εκπαι-
δεύσεως.

Ο μεγάλος Ἀμερικανὸς κοινωνι-
ολόγος ΡΕΡΚΗ παλὺ σωστά παρα-
τηρεῖ ὅτι ξύλινοι θάφκες δεν εἶναι
δυνατὸν να εφευρεθοῦν ἀπὸ ἀνθρώ-
πους οὖ οἱ οἱ ζουν εις τόπους ὅπου
δεν ὑπάρχει ξυλεία.

Ἔστε, λοιπόν, θέβαιος κ. Υπουργέ,
ὅτι αὖ τεχνικαὶ Σχολαὶ εις την
Νάουσαν θα ευδοκημήσουν προς το
συμφέρον της ελληρικῆς Παιδείας.

ΤΟ ΤΕΧΝΗΤΟ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ» ΚΑΙ ΜΕΡΙΚΕΣ

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Του

Γιώργου Χ. Χιονίδη
Δικηγόρου Βεροίας
τ. Βουλευτή

Πολλή συζήτηση και φασαρία γίνεται, ιδιαίτερα στα τελευταία χρόνια, γύρω από το λεγόμενο «Μακεδονικό», εξαιτίας της απρόκλητης στάσεως της Γιουγκοσλαβίας, κυρίως.

Το πρόβλημα είναι τεχνητό και, συνεπώς, δεν δικαιολογείται καταρχήν η ενασχόλησή με ένα, ουσιαστικά, ανύπαρκτο ζήτημα.

Όμως, η λογική και η στάση αυτή, της σιωπής, της ελληνικής πλευράς, παρερμηνεύτηκε, γιατί θεωρήθηκε ως «θήθεν» - συνολογική και ομιολογία των ανιστόρητων ισχυρισμών της γειτονικής χώρας. Έτσι, αναγκάστηκε πρόσφατα μια ομάδα Ελλήνων επιστημόνων περισσότερο και μερικές κρατικές υπηρεσίες λιγότερο να αναλάβουν τελικά κάποια προσπάθεια ενημερώσεως της διεθνούς και της ελληνικής κοινής γνώμης, ώστε να αντιμετωπισθεί τελεσφόρα η αδιάστατη εκστρατεία του ψεύδους, της πλαστογραφίας και της παραποιήσεως της αλήθειας.

Ο χώρος δεν επιτρέπει μια πλήρη και διεξοδική ανάπτυξη του θέματος.

Άλλωστε, είναι τόσο χοντροκομμένη η σχετική προπαγάνδα και τελείως αθεμελιωτά τα επιχειρήματα των Γιουγκοσλάβων, ώστε αρκούν λίγες και απλές επισημάνσεις για να καταρρεύσουν. «ως χάρτινος πύργος»:

1. Είναι βεβαιωμένο ότι οι σλαβικοί λαοί (της Γιουγκοσλαβίας και της Βουλγαρίας) πρωτοεμφανίστηκαν στις περιοχές, που κατοικούν και σήμερα, μόλις τον 7ο αιώνα μετά τη γέννηση του Χριστού.

Αντίθετα, το ελληνικό φύλο των Αρχαίων Μακεδόνων εμφανίστηκε 15 αιώνες νωρίτερα και εγκαταστάθηκε στην περιοχή της σημερινής ελληνικής Μακεδονίας, αλλά και σε εδαφικά διαμερίσματα, που ανήκουν τώρα στη Γιουγκοσλαβία (π.χ. στην

περιοχή του Μοναστηρίου) και στη Βουλγαρία.

Συνεπώς, οι μόνοι Μακεδόνες που γνωρίζει η Ιστορία, ως λαός ιδιαίτερου και επώνιμου κράτους, ήταν Έλληνες.

2. Χιλιάδες ελληνικές επιγραφές και άλλα μνημεία είναι αδιάφυστα στοιχεία της ελληνικότητας, όχι μονάχα της σημερινής, ελληνικής, Μακεδονίας, αλλά και του αναμφισβήτητου γεγονότος ότι σε μεγάλο μέρος της σημερινής Γιουγκοσλαβίας και της Βουλγαρίας (αλλά και της Αλβανίας), έζησαν ή και ζουν ακόμα και σήμερα Έλληνες και άνθισαν η ελληνική γλώσσα και ο ελληνικός πολιτισμός.

Πλήθος δε ελληνικών εκκλησιών (με τοιχογραφίες, με εικόνες και επιγραφές) και άλλων κτισμάτων των Βυζαντινών Χρόνων επιβεβαιώνουν την αλήθεια της διαπιστώσεως τούτης και για τα επόμενα χρόνια.

Συνεπώς, στα μετά τον Χριστόν χρόνια και μέχρι σήμερα η λέξη Μακεδονία ανταποκρίνεται, μονάχα, σ' ορισμένη εδαφική περιοχή της Ελλάδας ή της Γιουγκοσλαβίας, και όχι ενός λαού, και η μόνη φορά που αντιπροσώπευσε ένα κράτος, έναν λαό, ένα φύλο ανθρώπων, ήταν οι αρχαίοι χρόνοι, οπότε μεγαλοούργησαν οι Έλληνες Μακεδόνες, κυρίως στα χρόνια του Φιλίππου Β', που ένωσε τις πόλεις - κράτη των Πανελλήνων, και ιδιαίτερα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος άπλωσε την ελληνική κυριαρχία, των Μακεδόνων και των άλλων Συνελλήνων, τον πολιτισμό και τη γλώσσα, στα

πέρατα της γης.

3. Είναι, λοιπόν, μη σοδάρο να φέρονται οι πλαστογράφοι ως αληθμιστές και ταχυδακτυλουργοί και να μιλάνε για, μη ελληνικό (αλλά για σλαβικό, γιουγκοσλαβικό ή βουλγαρικό), «μακεδονικό», λαό και τούτο με το επιχειρήματα, ότι υπάρχουν (και στην ελληνική Μακεδονία) ελάχιστα διγλωσσοί, όταν σε μια ολόκληρη περιοχή της Γιουγκοσλαβίας ζει μία τριπαγή και συντριπτική πλειοψηφία Αλβανοφώνων (και Μουσουλμάνων) ή σε άλλο εδαφικό διαμέρισμα της Βουλγαρίας μεγάλης μάζας Τουρκοφώνων (και Μουσουλμάνων), για να μη αναφερθούμε στους πολλούς Ελληνόφωνους και Ορθόδοξους των δύο αυτών χωρών, αλλά και της Αλβανίας.

Άλλωστε, η Γιουγκοσλαβία, ιδιαίτερα, είναι μία ένκοτη λαών, με διαφορετική καταγωγή, πολιτισμό, γλώσσα κ.λ.π., που ενώθηκαν τελευταία (π.χ. του Μαυροβουνίου) και κινδυνεύει να διαλυθεί εις «τα εξών συνετέθη»...

Να αγνοήσουμε, ακόμα, το δεδομένο ότι δεν υπάρχει μία χώρα ή ένα Κράτος, σ' όλη την υφήλιο, του οποίου ο πληθυσμός να μιλάει μονάχα μια γλώσσα; Αρκούν, νομίζω, τα παραδείγματα της Βλθετίας, του Βελγίου, των Σοβιετικών «Δημοκρατιών» - Κρατών (της Ρωσίας) και του Καναδά, αλλά, γιατί όχι, και της Ολλανδίας, της Γαλλίας, της Αγγλίας κ.ά., όπου παρατηρείται πλήθος γλωσσών ή, έστω, ιδιωμάτων.

Επίσης, υπάρχει, μήπως κάποια χώρα (έστω και μία), σ' ολόκληρο τον κόσμο, της οποίας ο λαός να μη παρουσιάζει εμφανείς διαφορές (ακόμα δε και αντιθέσεις), ως προς τη φυλετική προέλευσή του ή στα στοιχεία του λαϊκού πολιτισμού κ.τ.λ. των φυλετικών ομάδων του; Να θυμηθούμε ότι στις Ηνωμένες Πολι-

(Συνέχεια στη σελίδα 111)

Η Αγροτική Νομοθεσία (1917) της «Προσωρινής Κυβερνήσεως» Θεσσαλονίκης του Ελ. Βενιζέλου

1. Προλεγόμενα

1. Είναι γνωστόν ότι το αποκορύφωμα του «Εθνικού Διχαταιού» μεταξύ του Ελευθερίου Βενιζέλου και του Βασιλέως Κωνσταντίνου υπήρξεν ο σχηματισμός της «Προσωρινής Κυβερνήσεως», η οποία, μετά το «ένοπλον συλλαλητήριον» (της 13.9.1916), συνεκράτηθη εις τα Χανιά κατά την 13ην - 14ην Σεπτεμβρίου 1916 υπό διμελή σύνθεσιν. Απετελείτο αυτή εκ των Ελευθερίου Βενιζέλου και Παύλου Κουντουριώτου, εν συνεχεία δε (μετά περιπλανήσεις) μετέφερε την έδραν της εις την Θεσσαλονίκην, οπότε και «προσελήφθη» και τρίτον-μέλος, δηλαδή ο Παναγιώτης Δαγκλής¹.

Δια την νομικήν φύσιν και τον χαρακτήρα της Κυβερνήσεως ταύτης υπάρχει διχογνωμία².

Το βέβαιον είναι, πάντως, ότι (η κυβέρνησις ή το κράτος ή το κίνημα της Θεσσαλονίκης) υπήρξε δημιούργημα και συνέπεια και των γενικωτέρων πολιτικο-στρατιωτικών συνθηκών, α: οποίας επεκράτουν εκείνην την εποχήν εις τον ευρύτερον ευρωπαϊκόν χώρον, δηλαδή μετά την έκρηξιν και κατά την διάρκειαν του Α' Παγκοσμίου πολέμου³, διότι, άλλως, δεν θα ελάμβανε χώραν, μάλλον, ο σχηματισμός της, χωρίς την προτροπήν και την συμπαράστασιν των Μεγάλων Δυνάμεων (της «ANTANT»), α: οποίας ήθελαν να έχουν ένα προγεφύριον και ένα μοχλόν πειθανσφακισί κατά του γερμανοφιλου βασιλέως της Ελλάδος Κωνσταντίνου.

Γνωρίζομεν, ακόμη, ότι της συγκροτήσεως (αυτής της κυβερνήσεως) προηγήθη το γνωστόν κίνημα της «Εθνικής Αιμόνης» της Θεσσαλονίκης⁴, το οποίον υπήρξεν ο προήγγελος και τρόπός τινος τροφός της.

2. Σκοπός της ανά χείρας μικράς μελέτης είναι η πρόδροσις και η συνοπτική αναφορά εις την αγροτικήν νομοθεσίαν της κυβερνήσεως ταύτης, η οποία ήτο τόσο σημαντική, ώστε εγράφη βεβαίως με μεγάλην δόσιν υπερβολής, τουλάχιστον ότι υπήρξε «δήθεν» η μόνη πολιτική,

Του
Γεωργ. Χ. Χονίδη
Δικηγόρου — τ. βουλευτή

πράξις (μετά της καθιερώσεως της δημοτικής) της πολυκικιάντου και μακράς σταδιοδρομίας του Ελ. Βενιζέλου, την οποίαν θα μνημονεύη η ιστορία⁵. Θα ηδύνατο να αντιτάξει κανείς ότι και εις την περίπτωσιν αυτήν παρατηρείται το γνωστόν φαινόμενον να κρίνουν, με ευκολίαν και δυσμενώς, οι ζήσαντες μέν τα γεγονότα, αλλά ευρεθέντες μακράν των δυσκολιών της ασκήσεως της εξουσίας, κατά την εξεταζομένην και ιστορουμένην εποχήν, έχοντες ως κριτήριον το «δέν γενέσθαι», μόνον, και όχι και το «δυνατόν γενέσθαι», συχνά παρασυρόμενοι, ή άλλως, επηρεαζόμενοι, σοβαρώς (ακόμη δε και παραμορφωτικώς), εκ παραταξιακών, κοιμηματικών, προσωπικών κ.λ.π. προκαταλήψεων, όπως, άλλωστε, συμβαίνει: πολλάκις και με πλείστους όσους επαγενομένους, οι οποίοι αγνοούν τάς, τότε, συνθήκας και κρίνουν με τα σημερινά δεδομένα (εξωπραγματικώς και εκ του ασφαλούς), οπότε ήλλαξαν ραγδαίως και εξειλίχθησαν ουσιωδώς α: πολιτικά, α: κοινωνικά, α: οικονομικά κ.ά. συνιστώσα, με την συμβαλήν και των προσπαθειών των κρινομένων και κατακρινομένων ηγετών (επαναστατών - μεταρρυθμιστών κ.ά.), οι οποίοι συνετέλεσαν, οπωσδήποτε, εις το να επιτύχη ο λαός τας νέας κατακτήσεις του με

τους μακροχρονίους αγώνας του...

Εις τα στενά πλαίσια της προκαθορισθείσης εκτάσεως (και αυτής της εργασίας) δεν είναι δυνατή, ασφαλώς, η λεπτομερής αναφορά, η ανάλυσις και η κριτική των κατ' οσίαν διατάξεων των πέντε νομοθετημάτων, όπως και η μνημόνευσις των εξερευνητικών απόψεων υπό των ειδικών επιστημόνων, ως και η εξέτασις της πορείας της εφαρμογής, τροποποιήσεως κ.τ.λ. της ως εισηγται νομοθεσίας, καίτοι (κατά το στάδιον της μελέτης και της προεργασίας της) υλοκληρώθη η έρευνα, με την συλλογήν και με την μελέτην της σχετικής βιβλιογραφίας. Πτελική, δε και πλήρης διαπραγματεύσις του προαναφερθέντος θέματος, θα απαιτήσει την συγγραφήν και έκδοσιν μιάς πολυσελίδου μονογραφίας ή, άλλως, ενός (ειδικώς αφιερωμένου εις το θέμα) μέρους ή κεφαλαίου εις τα πλαίσια μιάς γενικωτέρας μελέτης, περί της εν γένει αγροτικής πολιτικής του Ελευθερίου Βενιζέλου, καθ' όλην την μακράν πολιτικήν σταδιοδρομίαν του.

2. Τα πέντε διατάγματα

1. Εις το 94ον φύλλον του Α' τεύχους (της 22.5.1917) της «Εφημερίδος της Προσωρινής Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος» εδημοσιεύθησαν πέντε Διατάγματα, των οποίων το κείμενον καταλαμβάνει ολόκληρον το σήμα του φύλλου τούτου (αποτελουμένου δε εκ 14 σελίδων, του σχήματος).

2. Οι τίτλοι και το περιεχόμενον των Διαταγμάτων και των άρθρων των. Θα καταχωρηθούν αμέσως οι τίτλοι των Διαταγμάτων τούτων και των κατ' εδίαν άρθρων των, ώστε να αποκτήση αναγκώστες μίαν αδράν, έστω, αντίληψιν περί τούτων.

θα δοθούν δε και μερικά πληροφορία: δια το περιεχόμενόν των:

Α'. Το υπ' αριθμόν (1) 2466 Διάταγμα φέρει τον τίτλον: «Περί παραχωρήσεως κτημάτων του Κράτους εις καλλιεργητάς, προς σχηματισμόν μικρών ιδιοκτησιών».

Αποτελείται εκ 17 άρθρων, των οποίων οι τίτλοι είναι αντιστοίχως: α) εξής: Παραχωρητέα κτήματα. Καθορισμός εκτάσεων. Παραχωρήσεις εις συνεταιρισμούς-Μέλη αυτών. Ειδικαί διατάξεις δια τους συνεταιρισμούς. Μεταβίβασις κτήματος εις συνεταιρισμόν. Εκμισθώσεις του κτήματος υπό των συνεταιριών. Άλλα έργα των συνεταιρισμών - Οικονομική ενίσχυσις αυτών. Διανομή. Αναπαλλοτριώτον. Εμφισθωσις και εκποίησης. Σχέσεις συγγλητρονόμων - Προσκύρωσις του κτήματος εις ένα (άρθρα 11ον-13ον). Καθυστερήσεις πληρωμής - Εκτέλεσις (άρθρα 14ον-15ον). Αντληκότης ιδιοκτητού. Ειδικαί διατάξεις.

Δια τούτου παρεχωρούντο (α) εις απαλλοτριώσεων προερχόμεναι) εκτάσεις εις συνεταιρισμούς (οι οποίοι θα ιδρύοντο, βάσει του Ν. 602). Εκείνοι: θα εδικαιούντο ύστερα να διανεμήσουν ταύτα εις τα μέλη των, ερρηθιζόντο δε τα του αναπαλλοτριώτου, της εκμισθώσεως-εκποιήσεως και τα της σύχης των, δια την περίπτωσιν θανάτου κ.τ.λ.

Β'. Το υπ' αριθμόν (2) 2467 Διάταγμα έχει τον τίτλον: «Περί παραχωρήσεως κτημάτων εν Μακεδονία εις τους μετασχόντας του Εθνικού Αγώνος».

Σύγκειται εκ πάντε άρθρων, τα οποία εδημοσιεύθησαν άνευ τίτλων.

Με το Διάταγμα αυτό προσδίδετο η παραχώρησις δωρεάν αγροτικών εκτάσεων, μέχρι και 100 στρεμμάτων, εις όσους υπηρέτησαν εις τον στρατόν της κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης και είχαν τιμηθή με πολεμικόν σταυρόν, με υποχρέωσίν των να εγκατασταθούν εις αυτά και να τας καλλιεργούν αυτοπροσώπως, προς δε τον σκοπόν αυτόν θα τους

παρείχοντο και δάνεια υπό της Γεωργικής Τραπέζης Μακεδονίας και Ηπείρου».

Γ'. Το υπ' αριθμόν (3) 2468 Διάταγμα επιγράφεται: «Περί ρυθμίσεως των εννόμων σχέσεων επί των κατά τους Οθωμανικούς Νόμους δημοσίων γαιών».

Έχει δώδεκα άρθρα με τους κάτωθι τίτλους αντιστοίχως: Μετατροπή εξουσιάζσεως εις κυριότητα. Πρόσωπα δικαιούμενα. Απαλλαγή μικράς ιδιοκτησίας. Δικαιώματα Δημοσίου. Φυτεία και σκεοδομαί. Διαχειρίσις. Διανομή. Εξαγορά μεριδίου Δημοσίου. (Τύχη των δικαιωμάτων υποθήκης ή κατασχέσεως). Καθορισμός εισοδήματος του μεριδίου του Δημοσίου. Τμήμα εξαγοράς. Ειδικαί διατάξεις.

Με το Διάταγμα αυτό παρεχωρήθη το δικαίωμα της (πλήρους) κυριότητας εις τους έχοντας το ιδιόρρυθμον δικαίωμα εξουσιάζσεως: («εσοταρούφ»), το οποίον προσέβλεπεν ο Οθωμανικός Νόμος «περί δημοσίων κτημάτων» (της κατηγορίας των «εραζί εμριγιέ»), της 7ης Ραμαζάν 1274 (δηλαδή του έτους 1856), ως τροποποιηθείς κ.τ.λ., ίσχυεν (επί Τουρκοκρατίας, αλλά και ύστερα). Εδίδετο η (τελεία, άνευ περιορισμών, ως προς την κληρονομίαν κάρπωσιν και εκποίησιν) κυριότης, κατά τα 4/5, εξ αδιαιρέτου, καταργουμένης της τσαούτης του Κράτους («ερακαμπέ»), ενώ το Δημοσίον απέκτα το υπόλοιπον 1/5, εξ αδιαιρέτου, ως προς το οποίον έπαυε το δικαίωμα εξουσιάζσεως του νέου κυρίου.

Δ'. Το υπ' αριθμόν (4) 2469 Διάταγμα φέρει τον τίτλον: «Περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ακινήτων».

Αποτελείται εξ εννέα άρθρων, τα οποία φέρουν τους εξής τίτλους, αντιστοίχως: Βεβαίωσις ανάγκης. [Τρόπος απαλλοτριώσεως] Αποζημίωσις. Δικαιώματα επί του απαλλοτριωμένου. Ατονία διατάγματος απαλλοτριώσεως. Είσπραξις αποζημιώσε

ως. Κτήματα εγκαταλειμμένα ή μισεγγυημένα. Αποζημιώσεις εις ομιολογίας. Δικαστική κατάθεσις αποζημιώσεως. Ειδικαί διατάξεις.

Με το Διάταγμα τούτο επετρέπατο η απαλλοτριώσις των αγροτικών κτημάτων και των παρακαλουθημάτων, δια την εγκατάστασιν των ακτημόνων γεωργών του τσιφλικιού ή ομογενών προσφύγων, λαμβανομένων υπ' όψιν και των αναγκών δια την παραχώρησιν γαιών εις τους λαθόντας πολεμικόν σταυρόν στρατιωτικούς.

Το αξιοσημείωτον είναι ότι: δεν εδόθητο όριον εις την απαλλοτριωμένην έκτασιν, ετίθετο δε το χρονικόν όριον των δύο ετών δια την καταβολήν της αποζημιώσεως ή του ενός χρόνου δια την έναρξιν της διαδικασίας αποζημιώσεως, η οποία κατεβάλλετο εις χρήμα ή εις ομιολογίας.

Ε'. Το υπ' αριθμόν (5) 2470 Διάταγμα έχει τον τίτλον: «Περί των ομιολογιών των εκδοθέντων δια την αποζημιώσιν των απαλλοτριωμένων αγροτικών κτημάτων».

Έχει δέκα τέσσαρα άρθρα, τα οποία δεν έχουν τίτλους.

Δια τούτου προσδίδετο η έκδοσις (τοκοφόρων) ομιολογιών, δια την καταβολήν της αποζημιώσεως εις τους ιδιοκτήτας των τσιφλικιών.

3. Άπαντα τα Διατάγματα φέρουν ημερομηνίαν της 20ης Μαΐου 1917 και υπογράφονται υπό των ειρημμένων τριών μελών της Κυβερνήσεως. Εις όλα υπογράφουν επίσημα: «Ο επί των Δημοσίων Κτημάτων και Εσωτερικού Αποικισμού Σύμβουλος Άνδρ. Μεγαλακόπουλος, «Ο επί της Δικαιοσύνης Σύμβουλος Δημ. Π. Δίγκας και «Ο επί των Οικονομικών Σύμβουλος Μιλτ. Μ. Νεγρεπόντης. Ειδικώς το 2ον (2467) Διάταγμα υπογράφει, αντί του Συμβούλου των Οικονομικών, «Ο Γενικός των Στρατιωτικών» Κων. Μηλιώτης Κομνηνός.

4. Σπουδαιότερα απ' αυτά ήσαν από απόψεως μέν κοινωνικού κωνομ

κής και συνταγματικής το υπ' αριθμόν (4) 2469 Διάταγμα, διότι δια πρώτην φοράν δια τούτου εθεομοθετείτο, εις τόσον γενικόν και ευρύν βαθμόν, η απαλλοτριώσις των ιδιωτικών μεγαλοκτημάτων (χωρίς να υποτιμάται, βεβαίως, η σημασία και του (1) 2466 τούτου, δια του οποίου προεβλέπετο η παραχώρησις και των κρατικών κτημάτων), από απόψεως δε νομοθετικής, κυρίως, το υπ' αριθμόν (3) 2468 τούτο, με το οποίον ερρυθμιζέτο (με τόλιμν και πρωτοτυπίαν) το καθεστώς των ειδικών εννόμων σχέσεων του Οθωμανικού δικαίου, αι οποίαι διείπαν τα της ακινήτου περιουσίας κατά την Τουρκοκρατίαν, η οποία είχε καταλυθή προσφάτως εις την Βόρειον Ελλάδα, δηλαδή προ πέντε ετών. Γπήρχαν δε σοβαρά (επί εκατονταετίας) προβλήματα, τα οποία εταλάνιζαν τους (πρώην) «ραγιάδες». Άλλωστε, τα σχετικά ζητήματα δεν είχαν εκλείψει τελείως και εις την υπόλοιπον Ελλάδα, καίτοι είχαν ελευθερωθή αυτή πολύ ενωρίτερα, αφού και σήμερα ακόμη απασχολούν και την πρόσφατον νομολογίαν και του Ανωτάτου Ακυρωτικού⁷.

5. Επιπνευστής αυτής της σημαντικής αγροτικής μεταρρυθμίσεως ήταν ο Ανδρέας Μεγαλακόπουλος⁸, ο οποίος κατώρθωσε να πείσθι τον Ελευθέριον Βενιζέλον να προχωρήσῃ εις την νομοθέτησιν ταύτης, δηλαδή της «θέσεως των Θεσμικών νόμων», όπως θα ε χαρακτηριζέτο (με την σημερινήν πολιτικήν κ.τ.λ. ορολογίαν) η πεντάς αυτή των Διαταγμάτων (τυπικών και ουσιαστικών νόμων).

Η καινοτομία αυτή έτυχε των επδοκιμασιών πολλών αξιολόγων πολιτικών, όπως του Αλεξάνδρου Παπαναστασίου, ο οποίος ησχολήθη διεξοδικώς με την ανάλυσιν των πέντε Διαταγμάτων⁹ ή οικονομολόγων, όπως ήταν ο Α. Δ. Σίδερης¹⁰. Δεν έλειψαν βεβαίως και αι κατακρίσεις, είτε υπό πολιτικών αντιπάλων, ή και υπό οικονομολόγων του «κρά-

τους των Αθηνών», ή και υπό μεταγενεστέρων. Οι τελευταίοι, κυρίως και κατά κανόνα, εκατηγόρησαν τον Ελευθέριον Βενιζέλον ότι ηναγκάσθη απλώς να δεχθή την νομοθέτησιν του νέου καθεστώτος δια λόγους πολιτικής σκοπιμότητος, δια να παρακαλέσῃ δηλαδή την προσχώρησιν ή την προσέλευσιν ακτημόνων εξ άλλων περιοχών ή δια ψυφθητικούς και, συνεπώς, ότι ενήργησε «θηλαγωγικώς». Η αντικειμενικώτερα όμως και ορθότερα άποψις είναι, ότι με την νέαν αγροτικήν νομοθεσίαν της η προσωρινή κυβέρνησις της Θεσσαλονίκης-Βενιζέλου ετόλμησε, τουλάχιστον, μίαν σημαντικήν και σοβαράν μεταρρύθμισιν¹¹.

3. Η επέκτασις της νέας νομοθεσίας εις ολόκληρον την χώραν

Το αξιοσημειώτον περί της νέας νομοθεσίας είναι ότι δεν έπαυσεν η ισχύς της όταν έληξεν ο βίος της μεταδοτικής, προσωρινής κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης, διότι ο Ελ. Βενιζέλος επόστρεψεν εις την Αθήναν και υπήρχε πλέον μία κυβέρνησις, δι' όλην την χώραν (δηλαδή 1-2 μήνας μετά την δημοσίευσιν των πέντε Διαταγμάτων). Πράγματι, η ισχύς της νομοθεσίας ταύτης επεξετάθη εις άπασαν την ελληνικήν επικράτειαν, δηλαδή εψηφίσθη αυτή υπό της Βουλής, ως νόμος 1072/1917 και με τίτλον: «Περί επέκτασεως καθ' άπαν το Κράτος των υπ' αριθ. 2466, 2467, 2468, 2469 και 2470 Διαταγμάτων της Προσωρινής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης περί του αγροτικού ζητήματος»¹².

Συνεπώς υπήρξε μονιμώτερα και μακροβιωτέρα η ισχύς της αγροτικής μεταρρυθμίσεως του 1917, εν σχέσει και εν αντιθέσει προς την βραχύδιον, προσωρινήν και «ιδιόρρυθιον» κυβέρνησιν της Θεσσαλονίκης.

Πρέπει δε να σημειωθή ότι αι κατηγορία: των μειψμοιρούντων δεν στρέφονται (κυρίως και κατ' ουσίαν) εναντίον αυτής καθ' εαυ-

τής της νέας, οπωσδήποτε, ρηξικελεύθου αγροτικής νομοθεσίας, αλλά απευθύνονται εναντίον της αγροτικής πολιτικής και του ίδιου του Ελευθ. Βενιζέλου, διότι ακριβώς δεν εφηρμόσθη αυτή, επειδή επηκολούθησεν η ανατροπή ή η παρεμπόδησις της καθολικής εφαρμογής της, δια συνεχών τροποποιήσεών της¹³, υπό της κυβερνήσεως του ίδιου και κυρίως υπό των αντιπάλων του, γεγονός το οποίον αποσιωπάται.

Πάντως, οποιαδήποτε και εάν ήσαν τα κίνητρα της διαδοσ των Ελευθ. Βενιζέλου - Ανδρ. Μεγαλακόπουλου, ένα είναι το βέβαιον, ότι, δηλαδή, εις την Θεσσαλονικήν ήρχισεν η πρώτη, ουσιαστική και ριζοσπαστική (δια την εποχήν της), αγροτική επανάστασις, ή, έστω, μεταρρυθμίσις, εις την Ελλάδα.

Όμως, αι μεταγενέστεραι συγκυρία: αι εγγενείς και εξωγενείς οικονομικοκοινωνικαί ανάγκαι, αι δυσκαλίαι και αι δυσχαίρειαι, αι πολιτικά συνθήκαι και αι πολιτειακαί εξελίξεις-ανακατατάξεις, αι διάφοροι σκοπιμότητες κ.τ.λ., αφυδάτωσαν και ευνούχησαν ύστερα την έλλην προσπάθειαν και την ανόστησαν, είτε προσωρινώς, είτε μερικώς, ή και την εματάλωσαν, οριστικώς και ολικώς, τουλάχιστον εις τας βασικάς, κατευθυντηρίου αρχάς της, ως, άλλωστε, συνέβη παλλάκις με τας κατακτήσεις των πτωχετέρων τάξεων του λαού, ιδίως εις την πατρίδα μας...

Νομίζω δε ότι, αντί άλλων πολλών, θα πρέπει να αναφερθή, εν τέλει, η πρόσφατος και έγκυρος γνώμη του ομοτίμου καθηγητού της Νομικής Σχολής Αθηνών Ανδρέα Δ. Γαζή, ο οποίος, εις το ενδιαφέρον μελέτημά του: «Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και το ιδιωτικό δικαίον» (ΝαΒ 35 (1987), σελίδες 865-878), γράφει, μεταξύ άλλων (σημείωσις 10, σελίς 868, εκ σελίδος 867), και τα εξής: «Μεγάλες μεταρρυθμίσεις υπήρξαν, η αγροτική μεταρρύθμισις» (η υπογράμμισις είναι του ίδιου)

που άρχισε με τα διατάγματα 2468-2470 της Προσωρινής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης...», εν συνεχεία δε (σελ. 878, VII, «Επίμετρο») επαίνοι το νομοθετικόν έργον του Ελευθ. Βενιζέλου εις το ιδιωτικόν δικαίον, διότι τούτο πραγματοποιήθηκε χωρίς παλαισοκομιακές πονηριές ή κομματικές σκοπιμότητες, με αδιαφορία για το πολιτικό κόστος, με σωστούς στόχους, σαφείς και εμφανείς, με θάρρος και ειλικρίνεια, που πάντοτε χαρακτηρίζαν τον άνδρα. Ποιοτικά, εκτός από τη νομοτεχνική αρτιότητα, τα διακρίνουν η ερθρότητα των ρυθμίσεων, οι οποίες, πάντοτε προοδευτικές, αν όχι ριζοσπαστικές, πρόέφεραν της εποχής τους, με αποτέλεσμα να ισχύσουν ακόμη, είτε μέσα στον Αστικό Κώδικα, είτε έξω από αυτόν. Τέλος δε, αναφερόμενος εις το ασφαλές κριτήριον δια την ποιότητα των νόμων, γράφει ότι οι περισσότεροι νόμοι των κυβερνήσεων του Ελευθερίου Βενιζέλου ήσαν καλοί, όπως «... είναι μόνο οι νόμοι, όταν λύουν τα πρόβλήματα που υπάρχουν και αντιμετωπίζουν σωστά και πλήρως τα μελλοντικά» οι νόμοι αυτοί ισχύουν συνήθως για δεκαετίες και περισσότερα, χωρίς, ή με σπάνιες, συμπληρώσεις και τροποποιήσεις».

4. Βιβλιογραφία

1. Βλ. Γιώργου Χ. Χιονίδη, «Η επίσημη εφημερίδα της «Προσωρινής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης του Ελευθερίου Βενιζέλου. Μία πρώτη επισκόπηση των περιεχομένων της (15.9.1916-10.6.1917)», Πρακτικά ΣΤ' Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου της Ελληνικής Ιστορικής Εταιρείας, Θεσσαλονίκη 1986, 93-101 και δὴ την σ. 96.

2. Βλ. Γ. Δ. Δασκαλάκη, «Το κράτος της Θεσσαλονίκης. Πολυδιάστατο πρόβλημα στην ιστορία του Διχασμού», Επιστημονική Επετηρίς Αρμενοπούλου 6 (1985) 9-22 και κυρίως την σ. 13 (2αν στήλην). Πρβλ. Ευαγγέλου Απ. Γλεντεδάκι, Υπό ποίας προϋποθέσεις η επανάσταση δημιουργεί δικαίον, Θεσσαλονίκη 1958, σ. 113-115, 117, 119-120, 126, 136, 186 και 191.

3. Βλ. Γιάννη Γ. Μουρέλου, «Η προ-

σωρινή κυβέρνησις της Θεσσαλονίκης και οι σχέσεις της με τους Συμμάχους», Μνήμων 8 (1980-1982), 150-188. Η μελέτη αυτή αποτελεί τμήμα της διδακτορικής διατριβής του συγγραφέως, η οποία ενεκρίθη (1978) υπό του Πανεπιστημίου της Σορβόνης. Πρβλ., ήδη, του ιδίου, L' INTERVENTION DE LA GREECE DANS LA GRANDE GUERRE (1916-1917). Αθήνα 1983. Τέλος βλ. την τελευταίως κυκλοφορήσασαν μονογραφίαν του Ν. Πετσάλη-Διομήδη. Η Ελλάδα των δύο Κυβερνήσεων 1916-1917. Αθήνα 1988.

4. Βλ. Νεοκόσμου Γρηγοριάδη, Η Εθνική Άμυνα της Θεσσαλονίκης του 1916, Αθήνα 1960. Πρβλ. στρατηγού Π. Γ. Δαγκλή, Αναμνήσεις - Έγγραφα - Αλληλογραφία - Το αρχείον του, επιμέλεια Ξ. Λευκοπαρίδη, τ. Β', Αθήναι 1965, σ. 183 κ.ε., Αλεξάνδρου Μαζαράκη-Αιμιάνος, Απομνημονεύματα, Αθήναι [1948], σ. 201 κ.ε., Θεοδώρου Παγκάλου, Τα απομνημονεύματά μου, τ. 2, Αθήναι 1959, σ. 79 κ.ε. και 102-105, Περικλέους Αλ. Αργυροπούλου, Απομνημονεύματα, Αθήναι 1970, σ. 180 κ.ε. Δημήτρη Πουρνάρα, Ελευθέριος Βενιζέλος, τ. 2, Αθήναι 1959, σ. 171 κ.ε., 183 κ.ε. Αξιόλογα είναι, πάντοτε, όσα έγραψεν ο Γεώργιος Βεντήρης, εις το κλασικόν έργον του, Η Ελλάδα του 1910-1920, τ. 2, έκδοσις 2α, Αθήναι 1970, σ. 206-266, πρβλ., δε και τας σ. 163-205.

5. Βλ. Γιάν. Κ. Κορδάτου, Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδος, τ. 5, Αθήνα 1958, σ. 459. Τούτος ακολουθεί και (αντιγραφέι, ακρίτως) ο Γ. Ρούσας, Νεώτερη Ιστορία του Ελληνικού Έθνους τ. 6, Αθήνα, α.έ.ε., σ. 38.

6. Βλ. δια τούτην εις Γεωργίου Χ. Χιονίδη, έ.ά. δια δε τα πέντε Διατάγματα ταύτα βλ. εις την σ. 99, όπου (εκ λάθους, κατά την διόρθωσιν των τυπογραφικών δοκιμών), η δευτερεύουσα πρότασις του τίτλου του πρώτου τοιούτου εξελήφθη (και εξετυπώθη) ως τίτλος άλλου (αυπάρκτου δε) Διατάγματος (με αριθμόν β'). Πρέπει, συνεπώς, να γίνη και η αναρίθμησις των (των γ' -στ' εις β' -ε').

7. Βλ., π.χ. την Α.Π. 530/1986, Ασχ. Νομ. ΛΗ (1987), 26-27, όπου γίνεται ρητή αναφορά (και) εις το υπ' αριθμόν (2) 2468 Δ/μα της «Προσωρινής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης».

8. Βλ. λεπτομερή ανάλυσιν των νομοθετημάτων τούτων εις Ανδρέου Μιχαλακοπούλου, Άπαντα, επιμέλεια Ηλία Γ. Κυριακοπούλου, τ. Γ', υπό τον τίτλον «Μικτάϊ σελίδες», Αθήναι 1967,

σ. 536-549, η οποία αποτελεί, τρόπον τινά, την Εισηγητικήν Έκθεσιν τούτου, επί των πέντε Διαταγμάτων, δημοσιευθείσα τότε (1917) εις τον τύπον. Πρβλ. και Δ. Γαταπούλου, Ανδρέας Μιχαλακοπούλος, Αθήναι 1947, κυρίως δε τας σ. 76-90, όπου ανάλυσις του περιεχομένου των Διαταγμάτων τούτων και αναφορά των προσπαθειών του συντάκτου των να λάβη υπ' όφιν τα ισχύοντα τότε εις τας άλλας χώρας, όπως και δια την επιτυχή εφαρμογήν των. (Εσφαλμένως αναφέρεται ότι εδημοσιεύθησαν εις το φύλλον της Ε.τ.Κ., της 3ης Ιουνίου 1917). Ευχαριστώ, και από της θέσεως ταύτης, τον Δρ. Φιλολογίας κ. Παναγιώτην Χριστόπουλον, διότι μου επρομήθευσε φωτοτυπίας-φωτογραφίας πολλών άρθρων, επίσης δε και τον κ. Γεώργιον Σταυρόπουλον, ανώτ. αξιωματικόν της πολεμικής αεροπορίας, επειδή μου εδώρησε τα Άπαντα του Ανδρ. Μιχαλακοπούλου και πρωτεξοδέφλου μου κ. Γεωργίου Ν. Ραφαηλίδη.

9. Βλ. Αλεξάνδρου Παπαναστασίου, Μελέτες, λόγιοι, άρθρα. Πρόλογος του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλοπούλου, επιμέλεια Ξ. Λευκοπαρίδη, Αθήναι 1957, σ. 314-330, όπου αναδημοσιεύονται (ολόκληρα ή εις αποσπάσματα) έξ άρθρα του «δικαιολομένον εν Αστία πρώην υπουργού κ. Αλ. Παπαναστασίου», τα οποία είχαν πρωτοδημοσιευθή εις την τότε εκδιδομένην εφημερίδα των Αθηνών Ελευθερος Τύπος (15 έως 23 Ιουνίου 1922), με τίτλον: «Το αγροτικόν ζήτημα, πάλιν επί τάπητος». Εις το 3ον άρθρον, κυρίως, εγένετο ειδικωτέρα ανάλυσις της αγροτικής νομοθεσίας της προσωρινής κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης. Πρβλ. και Νίκου Σ. Καστρινού, Αλ. Παπαναστασίου. Ο αναμορφωτής και η δημοκρατία. Αθήνα (1975), σ. 189-190.

10. Βλ. Α. Δ. Σίδερι, Η γεωργική πολιτική της Ελλάδος κατά την λήξασαν εκατονταετίαν (1833-1933), Αθήναι 1934, παράγρ. 13, σ. 153-158, πρβλ. δε και σ. 254.

11. Βλ. Γιάν. Κορδάτου, Ιστορία του αγροτικού κινήματος στην Ελλάδα, 2α έκδοσις, Αθήναι 1973, σ. 131 και 245-246 και του ιδίου, έ.ά. Πρβλ. Δημήτρη Πουρνάρα, Ελευθέριος Βενιζέλος τ. 4, Αθήναι 1960 (Ιστορία του Αγροτικού Κινήματος εν Ελλάδι, 2α έκδοσις), σ. 5 και σ. 46-47, όπου γράφει, μεταξύ άλλων, ότι συντάκτης των πέντε διαταγμάτων ήτο ο τότε γενικός γραμμα-

τεύς του υπουργείου Αλέξανδρος Μυλωνάς (γαμβρός, επί θυγατρί, του Π. Δασγκλή) και ύστερα υπουργός Γεωργίας.

12. Βλ Κώστα Βεργοπούλου, Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα, Αθήναι 1975, κυρίως σ. 149 κ.έ., 173-179 και 197-199, όπου (σ. 173) δέχεται ότι η ελληνική μεταρρύθμιση μετά το 1917: «... υπήρξε μεταξύ των πρώτων και των πλέον ριζοσπαστικών, εν σχέσει με αυτές που εφαρμόστηκαν, κατά την ίδια περίοδο, στις 11 χώρες της ανατολικής Ευρώπης», Κωστή Μοσκόφ, Εισαγωγή στην ιστορία του κινήματος της Εργατικής Τάξης, η διαίρεση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1979, σ. 384-386, Π. Πετρίδη Ξενηκή εξάρτηση και εθνική πολιτική, 1910-1918, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 398-400, του ίδιου, «Η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης σπένοντι στο αίτημα για ριζικές πολιτιστικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις» εις τον συλλογικόν τόμον Η Θεσσαλονίκη μετά το 1912, Ξυμπόσια, 1-3.11.1985, Θεσσαλονίκη 1986, σ. 131-139 και συγκεκριμένως βλ. τας σ. 138-139, Κων/νου Τσουκαλά, Κοινωνική ανάπτυξη και κράτος. Η συγκρότηση του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα, Αθήναι 1979, σ. 213, σημ. 48. Πρβλ. δε και Θεοπούλας Ανθραγάλιδου, Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην αναπαραγωγή και εξέλιξη μιάς παραδοσιακής κοινωνίας. (Η περίπτωση των Σαρακατσάνων της Ηπείρου), Αθήναι 1987, σ. 55, όπου δέχεται ότι η μεταρρύθμιση και εις την γεωργίαν κατά το 1917 συνετέλεσεν εις την πραγματοποίησιν βημάτων προόδου της αστικής τάξεως.

13. Βλ. Ε.Τ.Κ., φύλλον 305, τεύχος Α', της 18.11/29.12.1917 και «Εφημερίς των Νόμων», έτος Α', αριθ. 16, τεύχος 156, τόμ. Δ', σελ. 419-443. Ο νόμος αυτός έχει δύο (2) άρθρα, μόνον. Εις το πρώτον αναγράφεται, απλώς, ότι επεκτείνεται η ισχύς των Διαταγμάτων τούτων, ως (ανα-)δημοσιεύονται εν συνεχεία, εις δε το δεύτερον άρθρον (το οποίον καταχωρείται μετά το κείμενον των πέντε Διαταγμάτων) ορίζεται ότι η ισχύς του νόμου ήρχιζεν από της δημοσιεύσεώς του, εις άπασαν την χώραν, πλην του νομού Τρικάλων και των νήσων Λήμνου και Αγίου Ευστατίου («Άγιου Στράτη»), παρείχετο, όμως, νομοθετική εξουσιοδότησις, όπως επεκταθή και εις τας ως άνω περιοχάς, δια Β. Διαταγμάτων. Πρβλ. ανάλυσιν και εις Δημητρίου Κ. Βεγαζλή, «Εισαγωγή εις την ύαν μας

αγροτικήν και εποικιστικήν νομοθεσίαν», εις Εφημερίς των Νόμων, Α', 24, τεύχος 164, τόμ. Δ', σ. 675-700, εις δε τας σ. 701-705 καταχωρείται περίληψις των προαναφερθεισών δηλώσεων του Ανδρ. Μιχαλακοπούλου, εις τους δημοσιογράφους της Θεσσαλονίκης, δια τα πέντε Διατάγματα, ως και της Εισηγήσεώς του εις την Βουλήν, επί τη ευκαιρία της ψηφίσεως του Ν. 1072/1917, εις την συνεδρίασιν της 31.7.1917. Τους πλήρεις λόγους του Ανδρ. Μιχαλακοπούλου (εις την Βουλήν), βλ. εις τα Άπαντα τούτου, τόμ. Α', υπό τον τίτλον «Λόγοι κοινοβουλευτικοί», Αθήναι 1962, σ. 408-420, 424-431 και 432-439, όπου αναδημοσιεύονται εκ της Εφημερίδος των συζητήσεων της Βουλής (Κ' περίοδος Σύνοδος Β', 1929 σ. 6 κ.έ.).

14. Βλ. Γιάν. Κορδάτον και Δημ. Πευρνάρων, έ.ά., Κ.Δ. Καραβίδα, Σοσιαλισμός και κοινοτισμός, Αθήναι 1930, σ. 36-37, σημ. 11. Πρβλ. κυρίως, τον Ν. 2502/1920, το από 3.10.1924 Διάταγμα και το Π.Δ. της 16/22.10.1926 κ.λ.π. Βλ., σχετικώς, και εις την Γενικήν Κωδικοποίησιν, Ζαχαροπούλου, τ. ΙΑ' (1919-1920), Αθήναι 1932, σ. 582, όπου, σημ. 5, αναφορά και των αλληλεπλήλων τροποποιήσεων κ.τ.λ. της αγροτικής νομοθεσίας. Ο Νίκος Κ. Αλιβιζάτος, Εισαγωγή στην ελληνική συνταγματική ιστορία, ΙΑ' (1821-1941), Αθήναι 1981 (ανατύπωσις 1985), σ. 117, γράφει, δια την προσωρινήν κυβέρνησιν της Θεσσαλονίκης, ότι ο Βενιζέλος «συνετικουρούμενος από ένα επιτελείο εκλεκτών συνεργατών επιχείρησε, με εντυπωσιακή ριζοσπαστικότητα, να προωθήσει λύσεις στα χρόνια προβλήματα. Σημειώνονται ιδίως μία σειρά μέτρων για την κατανομή γαιών στους ακτήμονες, που έθεσαν τις βάσεις για την αριστική λύση του αγροτικού ζητήματος στα χρόνια που ακολούθησαν, καθώς και η εισαγωγή της δημοτικής στη στοιχειώδη εκπαίδευση». Α.Ν. Αντωνιάδη, Η αγροτική ιδιοκτησία στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1984, σ. 143-144. Πολλά πληροφορίας και δια την τότε επικρατούσαν κατάστασιν κ.τ.λ., εδημοσίευσε και ο Δημοσθένης Σ. Στεφανίδης, Αγροτική πολιτική, τ. Α', Αθήναι 1948, σ. 101, 150-151, 212-213, 253.

257 σημ. 3, 323-331, όπου και κρίσεις του και δια την μεγάλην αγροτικήν μεταρρυθμίσιν του 1917, εν συνεχεία δε (σ. 331 κ.έ.) εξετάζεται η ύστερα δισημορφωθείσα κατάσταση, περί της ο-

ποίας βλ. και «Αι αγορεύσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου», 1909-1956, τ. Δ', Αθήναι 1958, σ. 363 και 385-390. Πρβλ. και Περικλ. Αργυρόπουλον, έ.ά., σ. 241-242, Π. Πετρίδη, «Πολιτική ζωή — κοινωνικοί αγώνες 1912-1940», εις τον εαρταστικόν (περιδότου δε καταστάνα, ύστερα) τόμον Θεσσαλονίκης, 2300, έκδοσις του δήμου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 150 κ. έ. και δη την σ. 152, όπου δέχεται, κατ' αρχήν, ότι έγιναν μερικά βήματα προόδου υπό της προσωρινής κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης και δια την ριζικήν αντιμετώπισιν του αγροτικού ζητήματος, υποστηρίζει δε, εν συνεχεία, ότι η δυνατότης απαλλοτριώσεως των τσιφλικιών (η οποία εδόθη με τα προαναφερθέντα πέντε Διατάγματα) δεν κατέστη δυνατόν να αξιοποιηθή ουσιαστικώς και να προχωρήση τελικώς Τέλος, πρβλ. και Νίκον Μουζέλην, «Οικονομία και κράτος την εποχή του Βενιζέλου», εις την συλλογικήν έκδοσιν Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του, έκδοσις Φιλοπόπτη, Αθήναι 1980, σ. 3-19 και συγκεκριμένως εις την σ. 9, όπου δέχεται, ότι: «Στη γεωργία η ξαφνική εισροή των προσφύγων επιτάχυνε το πρόγραμμα αγροτικής μεταρρύθμισης (που είχε αρχίσει το 1917) και κατάφερε το τελικό πλήγμα στη μεγάλη γαιοκτησία. Από τη δεκαετία του 1920 και μετά, διαρκής και κυρίαρχη μορφή ιδιοκτησίας της γης στην ελληνική ύπαιθρο είναι ο μικρός οικογενειακός αγροτικός κλήρος». Δια δε την ισχύουσαν σήμερα αγροτικήν νομοθεσίαν, μετά σχετικής νομολογίας, βλ., κυρίως, Παναγιώτου Γιαννακούρου, Αγροτική νομοθεσία, έκδοσις 3η, Αθήνα, 1985. Εμμ. Γ. Καραμανώλη, Αγροτικός Κώδικς, Αθήναι 1967 και Κων. Διγκαδέ — Ανδρ. Μαυρουδή, Αγροτικός Κώδικς, Θεσσαλονίκη — Αθήναι 1965 (δημοσιεύεται μόνον το κείμενον του), πρβλ. δε και τας πανεπιστημιακάς παραδόσεις του τιμωμένου πανεπιστημιακού καθηγητού Κων. Βαβούσκου, Γεωργικόν και δασικόν δικαίον. Στοιχεία Αστικού και εταιρικού δικαίου, Θεσσαλονίκη — Αθήναι 1970, σ. 205-247, όπου (επιήμα πρώτον) γίνεται ανάλυσις του αγροτικού νόμου. Δια δε το επικρατήσαν καθεστώς κατά την Τουρκοκρατίαν βλ. και Γεωργίου Π. Νάκου, Το ναμικό καθεστώς των τείως δημοσίων οθωμανικών γαιών, 1821-1912, Θεσσαλονίκη 1984, όπου πλουσία βιβλιογραφία, πρβλ. δε του ίδιου, Εξελικτικές διαδικασίες του Ο-

(Συνέχεια στη σελίδα 111)

ΤΟΤΙ ΚΙ ΤΩΡΑ — ΤΑ ΙΣΝΑΦΚΙΑ

Μπαταντζίδοι, ντριστιλιάρηδοι, φουκαλήδοι, λαναράδοι, σουσαμουλαδάδοι, μυλουνάδοι, χαλβατζήδοι, μπουλατζήδοι κι' άλλοι στη Νιάουστα.

Εκείν' τα χρόνια όλα τα σπήτχια στη Νιάουστα είχαν αργαλιόν κι ύφηναν λουγίσιμα πράγματα κι πουλλά σιαϊάκια μη πληρουμή απ' τουν έμπουρα που τους έδουνειν κι του μαλί. Ενας τέτχιους έμπουρας ου τραυτήρους στη Νιάουστα ήταν ου Λαπαδίτσας που ήταν κι δήμαρχους για ουλίγα χρόνια. Πήγηνειν σταχουργιά κι' αγόραζειν μαλί. Αυτός αγόραζειν απάνου απού 1000 σακιά μαλί, ου Πλιατσιούκας μούγκι 100 σακιά. Μαλί αγόρασαν κι' οι Ντρουμπαλαίοι, οι Λαναράδεις κι' άλλοι. Του μαλί τόδουναν στα σπήτχια να του φκιάσουν σιαϊάκι.

Ου Λαπαδίτσας για να πληρώνει στους κιχαϊάδεις του μαλί κουβανούσειν πουλλες λίρεις. κι' ήταν ουπλισμένους για τους κλέφτις. Ήταν κι καλός ξιφουμάχους. Καλός ξιφουμάχους ήταν κι' ου Μουραφιής που ιμπουρεύουνταν κι' αυτός, σιαϊάκια.

Στα Νιαουστινά τα σπήτχια ύφηναν κι διλέντσεις, διλέντσεις κι σιαϊάκια ύφηναν κι' οι σαρακατσιάνοι, πώρχουνταν τα καλουκαίρια μή τα πρόβατα στα δουνά μας. Ετσι στη Νιάουστα είχεν πουλλά μπατάνια κι ντριστελέεις που δούληβαν μη τα νιρά της Αράπιτσας. Τώρα δεν απόμειναν ούτι μπατάνια νούδι ντριστελέεις, τάφαγειν η ιξέλιξη.

Ου Ντριστιλιάρης πήρειν τόνουμά του γιατί είχεν ντριστελλά στου Γκύνουβου. Στη Λαζαράσκα κοντά στου Πιρδικάρη τα Κασταναργιά είχεν ντριστελλά κι μπατάνι ου Καλύδας κι' ύσταρνας ου γαμπρούς του ου Νικόλας ου Ζμέρνους.

Στα Μπατάνια, μαχαλά που πήραν τόνουμα γιατί είχεν πουλλά μπατάνια ίσια μι τις μέρεις μας είχαν μπατάνι κι ντριστελλά ου Τάσης κι' ου Φιλώτας ου Καμτσικάς δέξα μιριά απ' του γκιουφύρη παγαίνοντας. Καρσί απ' τ' αυτούς ήταν

η ντριστελλά του Τσίτση που τη δουλίθειν ου Μώρας ου βλάχους κι' υσταρνας ου ιγιός του ου Αντώνης πούχαν κι μπατάνι. Πριν του Γκιουφύρη δέξα μιριά παγαίνοντας στα μπατάνια μαχαλά είχεν ντριστελλά κι μπατάνι ου Ρόφης ου Μηνάς ταχειν απ τουν πατέρα του. Καρσί απ' τ' αυτόναν ζέρβα μιριά απ' του γκι-

Του Ν. Σπάρτη

ουφύρη είχεν μπατάνι κι ντριστελλά ου άλλους ου Καμτσικάς.

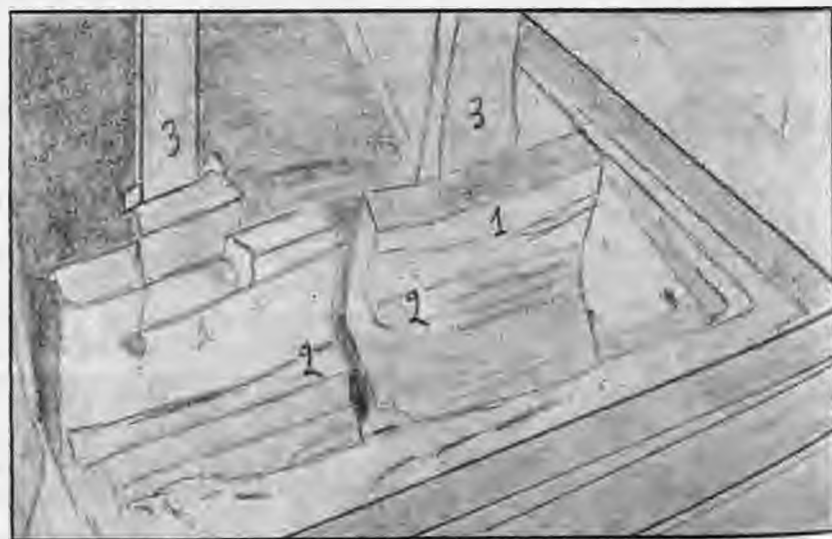
Τώρα δε χρειάζουντι μπατάνια κι ντριστελέεις.

Τα μπαντάνια κι οι ντριστελέεις είχαν δουλειά πουλή ίσιαμι τα 1940 ύσταρνας απου γάλια - γάλια έπισαν οι δουλειές κι σφάλισαν τα μπατάνια κι' οι ντριστελέεις.

Η λέξη μπατάνι αμπουρεί νάνει: Τούρκικη ΒΑΤΑΝΑΚΙ (ασπριτζής).

Του μπατάνι θρίσκουνταν μέσα σ' ένα κτίσμα πόπιφτειν νιρό απο κρέμαση μέσα σι καρούτα που απου φάρδους 80—100 πόντους κατάληγειν σι 10—12 σιχουνί. Είχειν ύμους ανάλογα μη την κρέμαση 3-4

μέτρα η κι πάρα πάνου. Του νιρό χτυπούσειν μη δύναμι σι μιριά φτιρούτη (του τσιάρκι) πουταν στου πάτουμα. Τα φτιρά ήταν σαν χουλιάργια απου λαμαρίνα χουντρή σ' αυτά χτυπούσειν του νιρό για να κλώθει ου άξουνας μαζί μη τη φτιρουτή. Ου άξουνας σέβηνειν σ' ένα τισσιράγκουνο ξύλου κι στιριώνουνταν καλά για να κλώθει μαζί μη του ξύλου. Του ξύλου αυτό ήταν 2—3 μέτρα μακρύ κι χουντρώ 40X40 πόντους ήταν πλατανίτικου του ξύλου αυτό μη τουν άξουνα πιρνούσειν στή βάση απου μιριά κουπάνια ξυλένια μονουκόματη, σκαλιστή απου καραγάτσι. Πανουθιό στου άξουνα άνογαν τέσσιρεις τρύπεις 10X10 πόντους κι εικει σέβηναν τα κουπάνια (φουτγρ.). Του κουπάνι είναι ξύλου μονουκόματου απου ουζιά πιληκιτό. Έβγεινειν είκοσι (20) πόντους απ' τουν άξουνα. Υπάρχουν 4 κουπάνια ένα σι κάθι πλιυρά του κουπάνι είχεν μονουκόματη νουρά κι σέβηνειν μέσα σι κάθι τρύπα κι' έβγεινειν απ' την άλλη τη μιριά του ουλίγου μιά άξου. Αυτό του μέρους τόσκιζαν στα ντιγιό κι στη σκισματαριά έβαναν μιριά σφίνα για να στιριώ

Φουτουγρ. 1. Τα κουπάνια 1. (μέσα μιριά), τα δόντγια οι βκάλεις απ' τα κουπάνια 2, οι μασόδοι, 3.

θεί του κουπάνι στον άξονα για να μη βγαίνει. Μη του νιρό έσφιγκαν πλειότερου οι σφίνεις.

Τα κουπάνια χτυπούσαν στη δάση της κουπάνας ένα μέτρου πανουθιό απ' την κουπάνα κι παράλληλα υπάρχουν στηριωμένα πανουθιό σι ξύλου τέσσερα άλλα ξύλα οι μασάδοι (φουτ. 1) στην ίνγυια απόσταση αναμεταξύ τους όση κι τα κουπάνια. Καθι κουπάνι είχε κι έναν μασάν. Οι μασάδοι ήταν μουνοκόματα απού ξύλου ουξιάς πλικητό τισσειράγκου νοι 10—15 ικατουστά .

Στην κάτου τη μιριά κουνά στα κουπάνια ήταν φαρδύτηροι 25X25 πόντους κι απ' τη μιριά τη μιριά όχι ει κείνην π' ακουμπούσειν στου κουπά νι είχεν δόντγια σι όλην τη μιριά.

Απ' την καρσί τη μιριά της κουπάνας έφτανειν ένας ξυλένιος σουληνας πούφιρνειν νιρό απού τη φτιρουτή η απού δρύση. Του νιρό αυτό μιράζουταν σι τρύπεις μικρές κι έτριχειν στη μέσα μιριά της κουπάνας για να βρέχει τα σιαϊάκια που μπατανίζουταν.

Τώρα δε χρειάζητι καντίπουτας απ' τ' αυτά.

Στου μπατάνι χτυπούνταν τα σιαϊάκια (φουτ.) για να κλείσει του στιμόνι μη του υφάδι να μπατανιστεί για να μη μαζώνει ύσταρνας στου ράφιμου.

Για να ξέρει ου μπατζντζής απού ποιόν είνι του σιαϊάκι του έδινειν

μι ένα ξυλάκι απού νγιό κουμάτια ξύλου που τόνα ιφάρμουζειν στου άλλου ησκισίματα. Τάλλου του κουμάτι έπιρνειν ου νοικουκέρης. Όταν έρχουταν ου νοικουκέρης να πάρει του σιαϊάκι του ου μπαταντζής ταιργιάζουτας τα νγιό ξυλάκια εύρισκειν του σιαϊάκι του.

Πρίν σέδει του σιαϊάκι στου μπατάνι ου μπαταντζής τόβανειν σι μιιά στέρνα μι νιρό η σι τρανό καζάνι 3 ώρες για να καθαρίσει. Υσταρνας του έραφτειν πρόχειρα μη σπάγκουν για να μην ανακατώνουντι οι άκρεις.

Υσταρνας τόβανειν στην κοπάγια για μπατάνισμα. Εικεί όπους έπιφτειν απ' την καρούτα του νιρό απού του χουνί στή φτιρουτή γυρνούσειν ου άξουνας κι χτυπώντας τα κουπάνια μη καθι πλιυρά σηκουνειν απού έναν κόπανουν μαζί μη του μασάγια να χτυπήσουν του σιαϊάκι στην κουπάνα.

Κι του νιρό απού τον ξυλένιου του σουληνα πούχειν τρύπεις έτριχειν πανουθειό στου σιαϊάκι, για να μαλακάνει του ύφασμα. Απου φάρδους 50 πόντους μη του χτύπημα απού μνισκειν 35 πόντους.

Τασιαϊάκια ανάλογα μη του μαλι τους αν ήταν ρούντου η αρδύ χτυπιούταν απού 3 ίσαμι 24 ώρες. Τα σαμαροσκούτια χτυπιούταν 2 ώρες.

Όταν μπίτιζειν του μπατάνισμα

ου μπαταντζής έβγαζειν του σιαϊάκι κι του τύλιγειν ρόλου πανουθειό σ' ένα ξυλένιου τιζιάχι (μπάγκου) 1,20 X 2 μέτρα. Εικεί θρίσκουνταν του γιαβάση που γένουταν μινγιό πιλικητά ξύλα, τόνα πανουθιό στ' άλλου με ίσιεις τις πλιυρές, που είχαν μακρους 70—80 πόντους. Του κάτου του ξύλου καρφώνουταν στου τιζιάχι ακούνητου κι του απάνου ήταν κινητό. Αναμιταξύ τους τα νγιό τα ξύλα δένουταν στίς άκρεις μη σύρμα η σπάγκουν. Ανάμισά τους πιρνούσειν ου τιχνίτης του σιαϊάκι που το δγάζειν απ' του μπατάνι, του τραβούσειν απ' τη μιιά τη μιριά στην άλλη για να ισιάζει κι να σιδηρώνητι. Έτσι πως του τραβούσειν του σιαϊάκι ου μπαταντζής γένουταν κουλούρα. Έτσι κουλουργιασμένου τόβανειν ξανά για ουλίγα λιπτά της ώρας στου μπατάνι κι ύσταρνας του κριμούσειν σι ξύλα για στέγνουμα (φουτ. 2). Μιτά του παράδουνειν στου νοικουκέρη στιγνό. Η πληρουμή γένουταν μη του μέτρου.

Τώρα μη την πρόδουδου που μας ήρθειν παν τα μπατάνια.

Οι ντριστελλεις (νεροτριβεία) ήταν στα μπατάνια κουνά, δούληθαν μηδική τους ξιχουριστή κρέμαση. Βαθειά στου χώμα ανάλογα έβανειν ου τιχνίτης μιιά πέτρα στρόγγυλη, σα μυλόπιτρα μη διάμιτρου 80-100 πόντους, η μιπιτόν - αρμέ. Τρου γιούρου στην πέτρα ύπαρχειν σιδηρένιου στιφάνι ουλίγου τρανύτηρου απ' την πέτρα. Ανάμισα πέτρας κι στιφανιού αρανγιάζουταν οι δόγεις πλικητά ξύλα κασανίτικα (όπους στα βαρέλια) πούταν 2,50 μ. ύψους. Μάι ψηλά σέδηναν κι άλλα σιδηρένια στιφάνια φαρδύτηρα έτσι η κουρφή της ντριστελλας είχεν διάμιτρου νγιό μέτρα, κι ου πάτους 80—100 πόντους. Στα χείλια της ντριστελλας κι μιιά νγιό πιθαμές ψηλόπιρα ύπαρχουν βέργεις πλιγμένεις για να φεύγει του νιρό κι να σκαλώνουν οι διλέντσεις.

Στη ντριστελλά έβαναν τις διλέντσεις, φλουκάτις η όχι.

Του νιρό απ' του στόμα της καρού-

Φουτουγγ. 2. Μπανάνι 1. Σιαϊάκι 2.

τας που κατάληγειν απού 70 πόντους σί 10—12 κάτου στου χουνί, χτυπούσιν μη δύναμι κι' ανιβουκατέδαζιν τις διλέντσες. Ετσι έβγαζαν μούχουν έκλειναν οι τρύπεις πύχτου τα φλόκια, κι η διλέντσα μά ζουνειν ανάλογα μη την παραγγελία της νοικοκυράς.

Όσον πλειοτιρη ώρα στεκουταν στου νιρό κι χτυπιούνταν τόσο μικρουνειν. Στου νιρό χτυπιούνταν ίσια-μι 24 ώρες. Αν ήταν απου αδρύ μαλι χτυπιούνταν πλειότιρου αν ήταν απού ρούντου μαλι, ουλιγώτιρου.

Μιτά στέγουναν στου ξύλου κι παραδίδουνταν στη νοικοκυρά.

Τώρα δε χρειάζουντι οι ντριστελλεις καν κι καν γιατί βγήκαν λουγισ, μεις κουβέρτες απού μαλι κι νούλουν.

● ΦΟΥΚΑΛΑΔΟΙ στη Νιάουστα ήταν μικροί. Στα μπατάνια ου Τατά της ου Μητιός, ου Ζντρίγκης ου Λι φτέρης στου σουκάκι του Μήταλα ου πίσου απ' τουν Α. Μηνά, ου Τριαντα φύλλου κουντά στου Κιόσκι, ου Βαγγέλας ου Κασάπης κι' ου ιγιός του κατά τουν Αγιώργη μαχαλά κι' ου Νάσκιας στουν ίντιγου τουν αριστά μαί απάνου κα Αγια Μηνά. Ηταν κι μικροί άλλοι σιάλλους μαχαλάδεις.

Τα φουκάλια τ' ασπирναν ανάμισα στου καλαμπούκι ή κι στίς άκρεις. Ομνιαζαν μη καλαμπουκιές, μούγκι που είχαν σινώτιρα φύλλα. Οντας μάζουναν του καλαμπούκι έκουφταν κι τά φουκάλια κάνα μέτρου κάτου απ' τη φούντα κι σι διμάτχια τάφιρναν στου σπήτι πανουγόμι.

Σαν που στέγουναν ουλίγου ξζινα, τους σπόρους απ' τα στάχια μη του ξυστρί πόφκιαναν τιμάρι τ' άλλουγου Του σπόρου τουν έτρουγαν τα ζώα.

Ου φουκαλάς είχεν χτένα χουντρή έπιρνειν 4—5 στάχια κι τα τραδούσειν μνιάφρας για να φύγουν μικρά μικρά σπόργια που αποδμειναν παπουθιό τους. Εκουφτειν του καλάμι 15—20 πόντους μακρύτιρα απ' τα στάχια κι' έβγαζειν μνιά φιλιτσα απ' του καλάμι στην κάτου τη μιριά Υσταρνας τα μούσκιειν σι νιρό για

μνιά ώρα. Αμα στράγγιζαν τ' άσκιζαν ουλίγου τα καλάμνια κι' τ' αράντγιαζειν στου καλούπι (μνιά κάσα ξυλένια) μι τα μουστάκια στη μνιά τη μιριά. Εβαναν κι νγιό τρία καλάμνια μι τα στάχια σιαπάνου για να σκιπάσουν του χειρούλι απ' του φουκάλι. Τα μουστάκια αυτά τα γυρνούσαν ανάπουδα κι σκέπαζαν όλες τις άκρεις απ' τα καλάμνια για να μη φαίνεντι.

Για νάνει σφιχτό του χειρούλι τόνδιναν μη γιρόν σφιχτόν σπάγκουν ή καλύτιρα ατσαλόσυρμα φιλό ή κι συρματόσκινου λιανό. Αυτό τόνδιναν στου χειρούλι απ' του φουκάλι κι την άλλη την άκρα σι μνιά καρκέλα κι τραυγιόντας τον κουλούργιαζαν κι τόνδιναν σι ζουνάργια. Για νάνει σφιχτό είχαν κι ένα λουρί φαρδί που τόνδινειν ου φουκαλάς στη μέση του κι σκάλουνειν του σύρμα να μη λαμπαβιάζει.

Μιτά του πλατί του μέρους τόραφταν πάλι σι νγιό τρία ζουνάργια μη σακουράφα κι σπάγκουν γιρόν 2 νούμιρου. Η σακουράφα ήταν πλατιά κι μακριά 15 πόντους. Μιτά του ράψιμου ψαλίδιζαν κι τις άκρεις ίσια, ήταν του μέρους που φουκαλνούσειν.

Έφκιαναν κι φουκαλούντγια για του τζιάκι, φουκάλια για ξικαπνισμα κι φουκάλια σι στυλιάρι για μαγαζιά.

Σήμιρας πάει του ιπάγκιλμα φαλήρησειν στη Νιάουστα καν κανέναν, δεν φκιάνει φουκάλια αλλού φκιάνουν ακόμα αμά τώρα γιόμουσειν ου τόπους μη λουγιόν ντιλουγιόν πλαστικα φουκάλια κι βούρτσες.

Εικειν τα χρόνια οι κόσμοι δεν είχαν τ' είνι οι ουδουτουγλυφίδεις Του φουκάλι δρίσκουνταν έναν κιριμέν ουπίσου απ' την πόρτα στουν παλή τουν ουντά κι' όποιους είθειλιν να σκαλίσει τα δόντγια ύσταρνας απού φαγητό μη κρέας τσάκιζειν ένα τσάκνου απ' του φουκάλι κι καθαρίζειν τα δόντγια του.

● ΛΑΝΑΡΑΔΕΙΣ πόφκιαναν λανάργια για να λαναρίζουν μαλι ήταν το τι στη Νιάουστα εικειν τα χρόνια οι παπούδοι απ' τους Λαναράδεις για τ' αυτό κι τους απάμεινιεν του όνου-

μα. Εικεί στου Κανταρτζή του σουκάκι λανάργια έφκιαναν οι Τζιουτζιούλαδοι, πατέρας κι γιός οι Μουλιδαδοι Τόλης κι Νικόλας, ου Ψαρουγιάννης, ου Μουρμπόρκας ου Θουμούλης ου Μπαμπάς της Μαλάκουσ κι' άλλοινοι πουλλοί γιατί όλα τα σπήτχια λαναρίζαν μαζί ακόμα κι στα βουνά μας οι σιαρακατσαναίοι. Οι λαναράδεις τρουγιουρνούσαν τα βουνά μας μη κανά γαζιόλι κι πουλούσαν λανάργια μη τυρί, βούτυρου, μαλι κι τέτχια.

Τώρα παει του ιπάγκιλμα του λαναρά του λανάρισμα του πήραν σι χέρι οι φάμπρικεις.

Τα πρώτα τα λανάργια (φουτ. 3)

Φουτογρ. 3. Λανάρι παλιουκιριακιου μη νγιό σειρές δόντγια μακριά.

πριν απ' τα χίλια ινιακόσια τάφκιαναν σιδηράδοι. Σι μνιά χουντρή λαμαρίνα πιρτσιμόουναν νγιό σειρές δόντγια πυκνά ένα ικατοστό τόνα απ' τ' άλλου. Τα δόντγια είχαν μάκρους 12-15 πόντους κι πάχους στη βάση 2 χιλιοστά κατάληγαν σι μύτη φιλή. Η λαμαρίνα μη τα δόντγια καρφόνουνταν σι ξύλου σαν χέρι, μη απαλάμι 15-20 πόντους μάκρους, 12 πόντους φάρδους κι 2-2,5 πόντους πάχους. Του χειρούλι έφτανιεν τους 40-50 πόντους κι ήταν στράγγυλου πιληκητό (φουτ. 3). Μ' ένα τέτχιου ανάπουδα λαναρίζουν.

Υσταρνας έφκιασαν φαρδύτηρα κι καλύτηρα λανάργια.

Σι ένα σανίδι 1 μη 1,5 πόντους πάχους κι 15X25 πόντους φάρδους κι μάκρους καρφουναν του λανάσι μη τα δόντγια σι ένα πιτσι.

Του πιτσι ήταν γιρό όχι πουλύ χουντρό (δακέτα). Σι' αυτό πιονούσαν διχαλουτά σύματα 2-3 πόντους μάκρους. Αυτά τ' άφκιαναν μη 3 νούμιρον σύρμα (3/10 χιλστ). Την κουλούρα την έβαναν στην ανέμη μη

του σύρμα του κουλούργιαζαν σφιχτό σε μινιά σιδηρένια λάμα 2-2,5 πόντους φάρδους σε ένα κάτι. Ύσταρνας όλα τα σύρματα κόφτονται μη του ψαλίδι κι γένουνταν μικρά διχαλουτά κουματσιούλια. Αυτά τα πιρνούσαν στου πιτσισί σί ίσιες σειρές πυκνά - πυκνά για να γένουντα δόντγια απ' του λανάρι. Του πιτσισί μη τα δόντγια μαζί του κάρφου ναν στου σανίδι καλά καλά κι γιρά για να μη φεύγει.

Απ' την ουπίσου τη μιριά του σανιδιού κάρφουναν στη μέση του χειρούλι. Ένα πιλικητό ξύλου στραβό σαν του γράμμα ζήτα του κιφαλαίου, για να τσακώνητι μη τα ντιγιότα χέργια.

Έφκιναν ντιγιό τέτγια λανάργια ένα ζιυγάρι κι όντας είθειλαν να λαναρίσουν μαζί τόνα του σπιρέουναν γιρά να μην κουινέτι στου σανίδι μη τα δόντγια σε απάνου. Του σανίδι αυτό ήταν μακρύ 1,2-1,5 μέτρου κι φαρδύ ως 20 πόντους κι κατάληγαν σ' ένα ανοιχτό κουτί απού πάνου. Του χειρούλι απ' του λανάρι σέβα νειν σε μινιά τρύπα 7X7 πόντους τι σιράγκουνη κι στηριδούνταν μη σφίνεις.

Αυτό του σανίδι όντας λανάριζαν του κάθουνταν η γυναίκα για να μη φεύγει. Στου ακούητου του λανάρι έβαναν πανουσιό του μαλί κι μη τ' άλλου του λανάριζαν, τόφκιαναν πρώτα τουλούπει κι ύσταρνας σκα μάγκια που τ' άστριφταν μη τ' αδράχτι στου τσικρίκι.

Τώρα τα λανάργια αυτά απόμειναν μούγκι στα μουσεία.

● ΣΟΥΣΑΜΟΥΛΑΔΑΔΕΙΣ στη Νιάουστα ήταν πουλλοί εικείν' τα χρόνια, γιατί καν κανένας δεν έτρουγειν λιόλαδου, όλοινοι σουσαμόλαδου έτρουγαν κι λίγδα απ' του γουρούνι.

Στουν Αγιώργη κουντά ήταν ου σουσαμόμυλους του Πλιστσιούκα όπους κι του Κουτσουφλιάνου κουντά στου Μίγκα του σπήτι. Τους μύλους αυτούς τους δουλήθιν ου Καραμπέλικους κι ου Καστανιώτης. Στουν Αγιά Μηνά κουντά ήταν ου σουσαμό

μυλους του Χατζηδημήτρη κι του Χατζηγηρηγουριάδη που τουν πήρειν ύσταρνας ου Μουράτουγλου, του Στέργιου του Χατζηνιώτα ήταν στα Κεμένα κουντά, παρακάτου του Καντζρτζή του σιδηράδικου ήταν πρώτα λαδόμυλους του Γισμαλή. Στα μπατάνια κουντά στου παληό του μικρό τ' αργουστάσιου του Λαναρά είχειν λαδόμυλου ου Χριστίδης ου Θουμάς, πάρα πάνου δίπλα στου Γκιουφύρι είνι ακόμα ου Λαδόμυλου του Μάκη που ήταν πριν του Τσιώμη Στ' αλώνια είχειν παληότιρα λαδόμυλου κι ου Λαπαδίτσας.

Εικείν' τα χρόνια όλα τα χουργιά έρχουνταν στη Νιάουστα ν' αλέσουν του σουσάμι τους.

Τώρα ούτι για ιλιάτσι δεν απόμεινει σουσάμου.

Του σουσάμι τόσπιναν απρίλημά κι όντας του πότιζαν γένουνταν καλύτηρα, του ξιβουτάνιζαν κανά ντιγιό βουλές κι όντας κιτάρνιζειν τόκουφταν μη του δριπάνι κι τόφκιαναν χειρές χειρές διματούντγια μικρά που τάδιναν πάλι μη σουσαμινιά. Τα διμάτγια αυτά τάστηναν πυρουσκιές στ' αλώνι ή σε καμινιά τρανή λινάτσα για να στιγνώσουν ουρθά. Ύσταρνας απού 2-3 μέρεις σαν που στέγνουαν κι άνοιγαν τα καθούκια απ' τις σουσαμινιές, τα γυρνούσαν ανάπουδα κι τα τίναζαν σε μουσιαμάν για να πέσει του σουσάμι. Αυτό γένουνταν βασιμαϊλιού κι μη τα τιναγμένα τα διμάτγια άναφταν φουτιά κι όσεις σουσαμινιές ήταν σίχλουργες τις στέγνουαν για ν' ανοίξουν τα καθούκια (κάψες) κι να πέσει του σουσάμι.

Του σουσάμι κουσκινισμένου κι λιχινισμένου έρχουνταν στου λαδόμυλου Αύγουστου ίσιαμι Ουχτώβριου. Πλένουνταν σε κάδα μη αλατισμένου νιρό. (να πλέγει αυγό στην αρμύρα) Εικεί κατακάθουνταν τα χώματα κι μιτά στράγκιζαν σε λιβάτσεις κι τάριχαν στου φούριου για ψήσιμου. Στη μινιά τη μιριά έκιγειν φουτχιά κι στην άλλη φένουνταν του σουσάμι. Τ' ανακάτουναν με ένα τρανό τραδηχτήρι ίσιαμι να ψηθεί κι

να κρατσνάει στ' αυτί Τάλιθαν στου μύλου (ντιγιό μυλόπιτρες όπους ου αλιυρόμυλους) κι γένουνταν κουλιάσια σαν άρμη πηχτή.

Ένα νουμπάτι σουσάμι είχε 70 ουκάδες κι έβγαζειν ίσια με ντιγιό τι νικέδες λάδι. Την κουλιάσια την έβραζαν σε ένα καζάνι τρανό στη φουτχιά με 10 ουκάδες σουσαμόλαδου κι νιρό. Του καζάνι χουρούσειν ένα νουμπάτι. Όντας αχινούσειν να ζιουματίζει είθειλιν γιρό ανακάτουμα μη σανίδι ίσιαμι να κουπεί η κουλιάσια κι να γίνει ζγκρουβάλια να πυχτώσει.

Μετά έτσι ζιστό τόβαναν σε σαικιά απού γιδίσιου μαλί που τα σταγκιζαν στη μέγκινη (πιεστήριο) για να βγει του λάδι στη διξαμινή απού κάτου απ' τη μέγκινη. Ύσταρνας του μάζουναν σε γκαζουντινικέδες ή σε κιούπγια ή σε λαδίκεις μη μινια τρανή χουλιάρα. Δυόμισι τρεις ουκάδες σουσάμι έδουνειν μινιά ουκά λάδι. Μιτά του στράγκισμα απόμινσκιν η κούσπα ζιστή ζιστή όπους ήταν τρώγουνταν, ήταν για τα ζώα.

Του σουσάμι τώρα γένητι χαλδάς κι κουλιάσια (ταχίνι) Τώρα έχουμι χίλια ουρνέκια απού λάντγια.

● ΜΥΛΟΥΝΑΔΟΙ εικείν' τα χρόνια ήταν πουλλοί στη Νιάουστα γιατί καθι Νιαουστινό σπήτι είχειν φούρουν για ψουμί. Στ' αλώνια ου μύλους του Λαπαδίτσα γίνηκειν αλευρόμυλους. Εικεί κουντά ήταν κι του Σαράφη ου μύλους, του Μαντισιου ήταν κουντά στου Τριώδι, παρρά κάτου ουπίσου απού του Δημαρχείου ήταν ου Μύλους του Νάκη του Γκουρλουμάτη πάρα κάτου οι Πιτριδαίοι είχαν ντιγιό μάτια μαζί.

Οι Μαγκαναραίοι ου Γιώργης κι ου Αργύρης είχαν ντιγιό μύλους στου φόρου κι έναν πάρα πάνου είχειν ου Χρίστους του Νικόλα. Άλλουν εικεί κουντά είχειν ου Ευαγγελίδης εικεί που ήταν του ψυγείου του Τζιουντζιούκλα. Ου Σάβδας είχειν μύλου στου Τζιαμί κουντά, ου Ράγκας στην Παπαντή κουντά πάρα κάτου ήταν ου Τρανός ου Μύλους του Μανθαίου πούχειν κ.

μπουράτου κι' έβγαζειν λατίνοιν. Στα μπατάνια ήταν ου μύλους του Μαλιάσσα πάρα κάτω του Θουμά του Ράιου που ακόμα θρίσκητι στα ματημένους. Πριν απ' τα 1910 κι του Μάκη ου Μύλους ήταν αλιυρό-μυλους. Στην Αγια Τριάδα απάνου είχαν ντιγιό μύλους οι Μουτσιουκά-παιδοι.

Τώρα κάν κανένας μύλους δε δουλεύει στη Νιάουστα. Του χουνί της κρέμασης χτυπούσειν μη δύναμι τα φτιρά της φτιρουτής κι' έκλουθεν ου άξουνας την απάνου την πέτρα πούχειν διάμιτρου 1,20—1,30 μέτρα. Η κάτω ήταν ακούνητη.

Του στιάρι, ή καλαμπουκι, έπιφτειν απ' του χουνί της κουπάνα; απου λίγου λίγου. Για να πέφτει κουνιούταν λίγου του σκαφίδι μη του στάρι μ' ένα σανίδι κινητό π' άγλιφειν στην πέτρα των απάνου. Η απάνου πέτρα είχεν τρύπα μη διάμιτρου 15—20 πόντους εικεί έπιφτειν του γένημα κι μι του κλώσιμου της απάνου πέτρας αλέθου-τας σ' αλεύρι. Η απάνου η πέτρα στηριόνταν μ' ένα σίδηρου στουν άξονα.

Κι' α οι ντιγιό οι πέτρες είχαν σκάρες που τις τσιουκαλνούσαν για να κόφτουν μη ειδικό σφιρί κά-θι ντιγιό τρείς μέρεις. Του χουνί πόριχναν του στιάρι ήταν σανιδένιου (ανάποδη πυραμίδα) κι χουρούσειν 80 ουκάδες κι' απάνου. Η πέτρα η απάνου ζυγιάζουταν ανέδηνειν κι κατέδηνειν μη στιάγκα (λεβιέ) για να γένει χουντρό η λιανό τ' α-λεύρι. Του αλεύρι μη του κλώσιμου έβγινειν πηταχτό από μινιά καρού-τα στου κριμασμένου του σακί ή σ' αμπάρι ανοιχτό. Για να βγαίνει στη μινιά τη μιριά σκιπάζονταν όλη η απάνου κι' η κάτω πέτρα μη σα-νιδένιου καπάκι η μηζουνάρι φαρδύ που άνοιγειν κι' είχεν ένα στόμα ίσια για να βγαίνει τ' άλισμα.

Του γένημα μιτριούταν μη την κούτλα πούχειν 20 ουκάδες. Ήταν ένας στρόγγυλος τινικές από χουν-τρή λαμαρίνα μ' ένα χειρούλι ά-

κραν κι' άκραν στου στόμα του τι-νικέ (τη διάμετρο). Ου μυλουνάς για ξαί έπιρνειν μινιά ουκά στην κούτλα ή κι πλειότρηου.

Πριν κι μιτά του άλισμα, του γένημα ζυγιάζουταν για να μη βγει ιζίκι. Οι μυλουνάδοι έπιρναν μ' ένα ζώου του γένημα απ' τα σπίτχια κι τόφιρναν αλισμένου. Κοι-βανούσαν κι του καντάρι κουντά κι για κανταρόξυλου είναι φούρκα που τους βοηθούσειν κι στου φόρτουμα.

Τώρα όλοι τρών απ' του φούρ-νου ψουμί κι τ' αλεύρια γένουντι σ' αργουστάσια τρανά μι πουλλά ιργαλεία.

ΧΑΛΒΑΤΖΙΔΟΙ ΚΙ ΜΠΟΥΖΑ-ΤΖΙΔΟΙ δεν ήταν πουλλοί. Ήταν οι Σέρβοι όπους ου Καράτζιας στου Μπαλταδώρου κουντά που έφυγαν στη Σιρβία πριν απ' τουν πόλιμου. Ου Αβράμης έρχουταν τουν Οκτώ-βριου κι έφιυγειν την Πασκαλιά ή-ταν κι' άλλοι οι χαλβατζίδοι που πουλούσαν χαλβάν άσπρου μαύ-ρουν σουσαμίσκιουν κι σκληρόν χαλβάν πόφκιαναν χάσκα, έφκιαναν παστέλια, μπουζάν κι άλλα. Μπου-ζατζής για πουλλ άχρόνια στη Νι-άουστα ήταν ου μπαρμπα Στέφους (Ηλιάδης) που κάθουταν στου Κόκ κινου του σουκάκι.

Για να γένει ου μπουζάς χρει-άζουντι: 10 κιλά νιρό, 3 κιλά α-λεύρι μι πίτυρα στιαρίσκιου, 1 κι-λό κιχρί αλισμένου σαν αλεύρι ή αν δεν υπάρχειν κιχρί, 2 κιλά κα-λαμπουκίσκιουν αλεύρι, 50 γραμ-μάρια καφές κι' ανάλογη ζάχαρη.

Σι ουλίγου ζισταμένου νιρό οί-χνουμι τ' αλεύρι του στιαρίσκιου του κιχρένιου ή του καλαμπουκίσκι-ου κι τ' ανακατώνουμι καλά να ψη-θούν σι ντέντζιρην για να γένουν πουλτός. Πέρνουμι ουλίγου πουλ-τόν κι ρίννουμι ουλίγη μαϊά (απού ψουμί) κι τ' αφήνουμι να φουσκώ-σει μη τη μαϊά. Όταν γένει ρί-χνουμι τη μαϊά μαζί μη τουν πουλ-τό στο χλιό του νιρό (τουν υπόλοι-που απ' τα 10 κιλά) να γένει νι-ρουλό σα χυμός όσου θέλουμι. Τ' αφήνουμι να ξυνίσει ουλίγου μη τη

μαϊά κι' ύσταρνας του κρυγιώνουμι στη βρύση που τρέχει ή στου ψυ-γείου κι του πίνουμι σαν αναφυκτι-κό. Τότι δεν ύππαρχαν άλλα ανα-φυκτικά. Τώρα βγήκειν λουγίσιμα κι απαραίτηθειν ου μπουζάς.

● **ΦΑΝΑΡΤΖΗΣ** (φανουμέρους) ή-ταν κλιντανία ου γιούφτους ου Τζι-σπαμ που όντας ζμούργιζειν άνα-φτειν τα φανάργια στους δρόμους, έδανειν γκάξι, άλλαζειν φυτίλι κι τάσθηνειν του ταχύ όντας ξημέρου-νειν. Ήταν υπάλληλους του Δήμου Τα λιχτιρκά (Ηλεκτρική Εταιρεία) γίνηκαν στα 1926 ίσιαμι τότι οι κόσμοι φουτίζουταν μη γκαζόλαμ-εις κριμαστές τρανές που κρέμου-ταν στη μέση απ' του νουντά μη αλυσίδα για " ανηθαίνει κι να κα-τηθαίνει μη άλλεις λάμπεις μη λα-μπουγιάλια κι μη κουκούμνια μι-κρές τινικιδένειν λάμπεις χουρίς λαμπουγιάλι. Παλιότρηά φαναρτζή-δεις ήταν Τούρκοι.

● **ΤΗΛΙΑΚΗΣ** (Κήρυκας) ξιακου-στός στη Νιάουστα ήταν ου Στουί-άνους. Έβγινειν σι όλους τους δρό-μους κι φώναζειν «Αγαπητοί Ναου-σαίοι κατί διαταγήν έχιτι να πά-τι δηλώστι όλα τα ζώα στου Δη-μαρχείου. Όταν χάνουταν κανά ζώου. Αγαπητοί Ναουσαίοι χάθη-κειν μινιά γίδα σιούτα κανούτα, ό-ποιους τη βρήκειν να τη φέρειν να πάρει του ριγάλου του. Πριν απ' το του Στουϊάνου ήταν Τούρκος τη-λιάλης. Μετά ταν ανέλαθειν ου χουν-τρός του Ζάλιου ου γαμπρός κι ύσταρνας απ' τ' αυτόν ο Φίλιππας. Όταν γένουταν δημουπρασίες κι πλειστηριασμοί απ' τα δικαστήρια ου νόμους υπουγοέουνειν να ύπαρχει κήρυκας κι' έβγηναν κι' έξουδα για τ' αυτόν τα κηρύκεια.

Τώρα τα ιπαγγέλματα αυτά έ-σθησαν, αλησμονήθηκαν.

ΓΚΑΖΟΥΤΖΙΔΟΙ στη Νιάουστα ήταν ου Χριστίνας κι ου Τενεδό; που δαύληδαν μαζί κι έφκιαναν γκα-ζόζεις σι μπουκάλια μη τουν τρού-κουλα. Καρτιρούσαμι να σπάσει κανένα για να πάρουμι τουν τρού-κουλα να παίξουμι τα τρουκουλάτ-

για σαν είμασταν μικρά πιντιγιά. Μιτά έφκιανεν κι ου Βαφειάδης γκαζόζεις. Γκαγκόζεις πουλούσαν στου δρόμου μη χειράμαξου ξυλένιου ου Παζαρέντσης πόπιζειν του νταούλι στη μουσική του Άτση κι άλλοι μιρικοί έβαναν ένα καλούπι πάγου του καλουκαίρι κι φώναζαν «Γκαζόζα κρύα κύριοι μπουζ». Τις έβαναν κι στη βρύση εικί στουν Κιουσέ στου Σταμπουλού του σπι-

τι κουντά στου κιόσκι είχεν βρύση μαντιμένα μη σιόπι πούχειν ιλατήριου γιρό. Εικί κρύγιουναν τις Κυριακές του καλουκαίρι.

ΚΑΡΑΜΕΛΑΣ είκειν τα χρόνια ήταν ου Μπάρμπα Γιάννης ου Βόλους που κάθουνταν στου σπιτί της Κουκόνας της Ασπασίας π' αντίβουνταν παράξινα μη φαρδιά καπέλα κι φλαμπαράδες. Κάθουνταν στου Γιαμαλή του στινό που είναι η

Λαϊκή Αγορά. «Σπόργια, κικιρίκια, φυστίκια, στραγάλια, καραμέλις, μέντις», φώναζειν. Τα καλά του Μπάρμπα Γιάννη Μεσ στου κανέστρι τ' άχει ου Μπάρμπα Γιάννης. Ήταν κι ουλίγου κουτσός. Πουλούσειν κι πιτινάργια (γλυφιτζούρισ). Γυρνούσειν στους μαχαλάδες αμά τις Κυριακές, τις καθημερινές τα καλουκαίργια, κάθουνταν στου πλατάνου όπους σηβαίνουμι στου κιόσκι δέξα μιριά. Εικί έβανειν τα πουδήλατα για νοίκιασμα κι ου Σιάλιακας.

Ου Μπάρμπα Γιάννης είχεν λώτου. Ένα στρόγγυλου μι μικρά καρφιά ντιγίό — ντιγίό χτυπημένα κάθι τρία δάχτυλα. Στη μέση είχεν έναν σταυρόν που έκλουθειν στην άκρα είχεν ένα μικρό φτιρό που πιρνούσειν απ' τα καρφιά Έπιζεις μη μισή δραχμή. Όταν σταματούσειν στ ημέση απου ντιγίό καρφιά κέρδιζεις ένα πιτινάρι κόκκινου, άν έπιφτειν στου μπόσικου δεν έπιρνεις τίπουτας. Την ώρα που γυρνούσειν ο Μπάρμπα Γιάννης φώναζειν: «Λάμπαρλούμπαρ δεν κέρδισεις τίπουτας». Αν κέρδιζεις «Ο κύριος κέρδισε ένα πιτινάρι. Τίλιυταίους καραμιλάς στη Νιάουστα ήταν ου Ηλίας.

Τώρα χάθηκαν κι όλα αυτά τα μικρούπαγγέλματα.

Το τεχνητό «Μακεδονικό» και μερικές επισημάνσεις

συνέχεια από τη σελίδα 100

είες της Αμερικής, στον Καναδά, στην Αυστραλία κ.α. ζούν οι απόγονοι αποίκων - προγόνων, που ήλθαν από όλα τα πέρατα της γής:

4. Συμπεράσματα:

Η «ειδοποιός διαφορά», η οποία χαρακτηρίζει και δίδει την ιδιαιτερότητα ενός λαού, μιās σημερινής χώρας - Κράτους, είναι η εθνική συνείδηση των πολιτών - πολιτισμών, η οποία ενώνει τα άτομα, που το αποτελούν, άσχετα από την πρόσφατη ή απώτερη, ιδιαίτερη ή διαφορετική προέλευση - καταγωγή, τη γλώσσα ή το γλωσσικό ιδίωμα, τον

λαϊκό πολιτισμό κ.τ.λ. των φυλετικών ομάδων, που συγκροτούν τον λαό του.

Δεν επιτρέπεται, συνεπώς, οι υποεισδηότε σκοπιμότητες και τα εσωτερικά προβλήματα - ανάγκες ενός Κράτους να οδηγούν μερικούς (πολλούς ή λίγους) ανεγκέφαλους ή θερμοκέφαλους να θυσιάζουν την αναμφισβήτητη ιστορική αλήθεια στον βωμό εθνικισμών, να ανατρέπουν τις λεπτές υδρορροφές εκατοντάδων ετών και την ηρεμία γειτονικών λαών και μάλιστα σε μια εποχή κατά την οποία επικρατεί η τάση για διεθνείς ή διακρατικές ενώσεις...

Π ρ ο σ έ ξ α τ ε

— Οι στήλες της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» είναι στη διάθεση όλων των Ναουσαίων και των φίλων του περιοδικού.

— Οι αποστελλόμενες για δημοσίευση εργασίες και άρθρα να είναι σύντομες σε 6 το πολύ σελίδες γραφομηχανής και να μην έχουν δημοσιευθεί σε άλλο περιοδικό ή εφημερίδα.

— Παράκληση οι εργασίες να γράφονται στη Δημοτική και με το μονοτονικό σύστημα.

— Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δεν φέρει καμία ευθύνη για τις εκφραζόμενες ννώμες των συνεργατών της.

— Εργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δεν επιστρέφονται.

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ (ΝΙΑΟΥΣΤΑ)

Η αγροτική Νομοθεσία (1917) της «προσωρινής κυβερνήσεως» Θεο)νίκης Ελ. Βενιζέλου

συνέχεια από τη σελίδα 105

θωμανικού ιδιοκτητικού συστήματος Οεσσαλονίκη 1986. Περαιτέρω, ειδική βιβλιογραφία (εκείνων των χρόνων) και νομολογία, δια την αγροτική μεταρρύθμιση του 1917 θα χρησιμοποιηθή και θα αξιολογηθή καταλλήλως εις ευρύτεραν μελέτην, την οποίαν ετοιμάζω, όπου θα καταχωρηθή και θα αναλυθή διεξοδικώς και το κείμενον των ως ειρηται Διαταγμάτων και θα παρακολουθηθή η τύχη της εφαρμογής των.

ΟΙ ΤΡΥΠΕΣ ΤΟΥ ΚΕΗΝΣ

Το 1776 ένας ακρωατικός φιλόσοφος ονόματι Άνταμ Σμιθ δημοσίευσε ένα πολύ αξιόλογο βιβλίο όπου υποστήριξε την υπόθεση ότι αν καθένας από τους ανθρώπους επιδιώκει αποφασιστικά το δικό του προσωπικό συμφέρον στα οικονομικά πράγματα τότε αυτομάτως το αποτέλεσμα για την οικονομία γενικά θα είναι εγγυημένο.

Την άποψή του την στήριξε με έναν παλαιότερο γάλλο συνάδελφό του θεμελιωτή του ορθολογισμού και της σύγχρονης επιστήμης τον Καρτεσιό, που έλεγε το πολύ απλό αλλά και παραπλανητικό ότι «το όλον είναι το σύνολο των μερών του». Σαν να λέμε δηλαδή ότι άνθρωπος είναι το σύνολο των κυττάρων του δηλαδή πενήντα κιλά νερό και ένας κουβάς ατμόσφαιρα πάνω - κάτω. Ή πάλι ότι πύρι είναι το σύνολο των τούδλων που περιλαμβάνουν έναν χώρο!

Φαίνεται πως ο Σμιθ στους στοχασμούς του δεν έλαβε καθόλου υπόψη του τον σημερινό του Τόμας Χόμπς που λίγα χρόνια πριν το 1651 είχε πει ότι «ο άνθρωπος είναι σιωστός λύκος για τον συνάνθρωπό του» (HOMO HOMINI LUPUS EST). Πιθανότατα υποτίμησε την ανθρωπινή αλαζονεία και απληστία, που φέρνει σε σύγκρουση, το συμφέρον του ενός με το συμφέρον του άλλου.

Τον Σμιθ τον θεωρήσανε πατέρα της κλασικής πολιτικής οικονομίας και ακολουθώντας τις συμβουλές του άφησαν τους ανθρώπους ελεύθερα να φροντίζουν για το προσωπικό τους συμφέρον.

Τα χρόνια περνούσανε, ωστόσο η οικονομία στο σύνολό της δεν πήγαινε καλά. Με τα συγκρουόμενα συμφέροντα η βία και οι πολέμοι δεν έλειψαν. Το 30% των ανθρώπων ευημερούσε, ενώ το 70% δυστυχούσε. Τα προβλήματα της πείνας, της ανεργίας, της εκμετάλλευσης, της κατασπατάλησης των φυσικών πόρων

κ.ά., η κλασική πολιτική οικονομία δεν κατάφερε να τα λύσει. Αντίθετα τα ενέτεινε.

Στην περίοδο του μεσοπολέμου συνέβει το εξής «παράδοξο»!

Σταμάτησε να δουλεύει η παραγωγική μηχανή.

Εκατομύρια άνεργοι έψαχναν για δουλειά.

Γύριχε τεράστιο συσσωρευμένο κεφάλαιο.

Οι παραγωγοί ήθελαν να πουλήσουν, ήθελαν κέρδη.

Τα εργοστάσια ήταν εκεί έτοιμα να ξεκινήσουν να παράγουν.

Άμεσα εμφανής σύγκρουση συμφερόντων δεν υπήρχε.

Κι' όμως η οικονομία σταμάτησε να παράγει.

Σταμάτημα που έμεινε στην ιστορία σαν το ΚΡΑΧ του 1929.

Τί συνέβει:

Την απάντησή την έδωσε ένας εμπνευσμένος άνθρωπος, ο λόρδος Τζων Μεηναρντ Κέηνς λέγοντας ότι η παραγωγική μηχανή σταμάτησε επειδή δεν ήταν «λαδωμένη»! Βεβαίως ο άνθρωπος δεν το είπε ακριβώς έτσι... Περισπούδαστα στο βιβλίο του που δημοσίευσε στα 1936 είπε πως «οτιδήποτε αυξάνει την ζήτηση στην οικονομία συντελεί στην μείωση της ανεργίας».

Με την «ΖΗΤΗΣΗ» ο Κέηνς έσπασε τον φαύλο κύκλο στον οποίο είχε περιέλθει η οικονομία. Έτσι ξεπέρασε τον δάσκαλό του Σμιθ.

Για να υπάρχει - είπε - ζήτηση, να αρχίσει δηλαδή ο κόσμος να ζητάει προϊόντα και υπηρεσίες χρειάζονται χρήματα.

Αν είχαν χρήματα οι άνεργοι, πεινασμένοι και ρακένδυτοι όπως ήταν θα άδειάζαν αυτοστιγμής τα ράφια των μαγαζιών.

Και ποιος θα τους δώσει χρήματα; ανέκραξαν απορημένοι οι πολιτικο-οικονομικοί μάννατζερς της εποχής.

«Κύριοι» τους είπε ο Κέηνς. Τα

χρήματα που τόσο σπουδαία είναι για τον κοσμάκη δεν είναι παρά ένα λιπαντικό για το οικονομικό σύστημα. Εκείνο που έχει σημασία και είναι το πιο σπουδαίο πράγμα (THE REAL THING) είναι τα ίδια τα αγαθά και οι υπηρεσίες που η παραγωγική μηχανή (οικονομία) είναι ικανή να παράγει και όχι τα χρήμα!

Τα χρήματα ποτέ δεν είναι πρόβλημα για τις κυβερνήσεις των μοντέρνων οικονομιών. Ένα τηλεφώνημα στο πιεστήριο και τυπώνετε όσα θέλετε. Τα μοιράζετε στον κόσμο και αυτός αδιάζει τα ράφια των σουπερ μάρκετ. Τότε οι παραγωγοί προσλαμβάνουν κόσμο για να γεμίσει τα ράφια και τους πληρώνουν γι' αυτό. Με τα λεφτά ο κόσμος ξανααδιάζει τα ράφια τα οποία ξαναγεμίζουν οι παραγωγοί και πάλι λέγοντας, Έτσι δουλεύει η οικονομία (παραγωγική μηχανή).

Έτσι όλοι είναι ευχαριστημένοι, τρώνε, πίνουνε, διασκεδάζουν και πολλαπλασιάζονται τροφοδοτώντας την οικονομία χωρίς μάλιστα να σας ενοχλούν, χωρίς να σας απειλούν και προπάντων χωρίς να αμφισβητών τον ρόλο σας. Εσείς το μόνο που οφείτε να κάνετε είναι τα ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΕΤΕ στην μηχανή λιπαίνοντάς την ή επιδιορθωνοντάς την.

Ναι... Ναι... Καλά ακούσατε - τους είπε - ΝΑ ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΕΤΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. Διότι παρήλθε ο καιρός που τις επιχειρήσεις μπορούσε να τις εμπιστευτείς ελεύθερα στα χέρια των επιχειρηματιών Καταλάβατε; - Ρώτησε.

Ναι - μουρμούρισαν οι «Κύριοι» - Όμως Δεν μπορούμε να βρούμε στον δρόμο και να αρχίσουμε να μοιράζουμε λεφτά! Θα μιάς πάρουν είδηση και τότε κινδυνεύουμε

Έ! Καλά - τους είπε ο Κέηνς - Δεν χρειάζεται κι' όλας να τα μοιράζουμε
συνέχεια στη σελίδα 114

Ο Ρασίν και η επίδραση της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας στο έργο του

Ο Ρασίν, ο κορυφαίος αυτός θεατρικός συγγραφέας του 17ου αιώνα θεωρείται σήμερα ο σημαντικότερος εκπρόσωπος του γαλλικού κλασικισμού. Έζησε και δημιούργησε το έργο του σε μία εποχή όπου η μελέτη και η ανάλυση της ανθρώπινης φύσης αποτελούσε τον κύριο στόχο της λογοτεχνίας. Γι' αυτό το λόγο η βαθειά γνώση των αρχαίων συγγραφέων, που από την Αναγέννηση και σ' όλη την περίοδο του κλασικισμού θεωρούνταν τέλεια και αξεπέραστα πρότυπα, ήταν απαραίτητη. Ο Ρασίν, κληρονόμησε κι αυτός το θαυμασμό για το έργο των αρχαίων Ελλήνων και λατινικών συγγραφέων, τους μελέτησε κι εμπνεύστηκε απ' αυτούς. Πάνω απ' όλα όμως αγάπησε και ξεχώρισε το έργο των αρχαίων Ελλήνων τραγικών. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του φίλου του VALINCOURT οι τραγωδίες του Σοφοκλή και του Ευριπίδη τον ενθουσίαζαν τόσο, ώστε περνούσε μέρες ολόκληρες διαβάζοντας τις και μαθαίνοντας τις απ' έξω. Η πρώτη του μάλιστα τραγωδία, LA THEBAÏDE, παρουσιάζει στη γαλλική σκηνή την έχθρα που χώρισε τα δύο αδέρφια, τον Ετεοκλή και τον Πολυνίκη, θέμα παρμένο από την ελληνική μυθολογία που δείχνει φανερά πόσο ο Ρασίν επηρεάστηκε από την ελληνική αρχαιότητα, από τα πρώτα του κινώλας δράματα.

Ακολουθώντας λοιπόν τα ελληνικά πρότυπα κατορθώνει να δημιουργήσει ένα πραγματικά τραγικό κλίμα απομακρύνοντας από την τραγωδία κάθε ξένο προς αυτήν στοιχείο, αρξοντας με ακρίβεια τα όρια, τη μέθοδο και το σκοπό της που είναι: το εζής ένας και μοναδικός: η μελέτη των ανθρωπίνων παθών, μέσα όμως από μιά δράση που έχει απε-

λευθερωθεί από τα υπερφυσικά γεγονότα που πλημμυρίζαν το θέατρο πριν απ' αυτόν. Αυτό που ο Ρασίν επιδιώκει είναι η απλή, ξεκάθαρη και λογική ανάλυση των παθών της ψυχής και το μόνο μέσο που χρησιμοποεί για να φτάσει σ' αυτό το σκοπό του είναι η «εσωτερική ανάλυση». Οι τραγωδίες του αγγίζουν την απόλυτη απλότητα χωρίς σχεδόν καμία πλοκή (χαρακτηριστικά είπαν ότι θα μπορούσε κανείς να διτηγηθεί την υπόθεση των έργων του με μία μόνο φράση), χωρίς περιττές λέξεις για «στολίδια», περιορισμένος μέσα σ' ένα πολύ στενό χρονικό πλαίσιο, ο Ρασίν αναγκάζει το θεατή να προστηλωθεί στη μελέτη των χαρακτήρων και των παθών, τη στιγμή ακριβώς που ξεσπά η κρίση.

Σύμφωνα πάντα με το παράδειγμα των Ελλήνων τραγικών και κυρίως του Ευριπίδη, ο Ρασίν προκαλεί στο θεατή μιά βαθειά συγκίνηση παρουσιάζοντας του τον άνθρωπο να χτυπιέται αλύπητα από τη μοίρα, να παλεύει ανάμεσα σε αντικρουόμενα συναισθήματα και τελικά να νικείται από μιά δύναμη που τον ταπεινώνει, που εκμηδενίζει τη θέλησή του και που φανερώνει σ' όλο της το μέγεθος την ανθρώπινη αδυναμία. Η Φαίδρα του Ρασίν, όπως ακριβώς και η Φαίδρα του Ευριπίδη, παρασύρεται και τυφλώνεται από το καταστροφικό πάθος, που στην περίπτωση της είναι ο έρωτας, ένας έρωτας όμως φοβερός που την οδηγεί στην εκδίκηση και, στη συνέχεια, στη συντριβή. Η λογική αποδεικνύεται ανίσχυρη και η ηρωίδα φέρεται από το πάθος της που την καταντά ένα άτομο παθητικό και άξιο οίκτου. Τόσο στο Ρασίν, όσο και στον Ευριπίδη, ο νικημένος ήρωας δεν έχει κανένα ηθικό μεγαλείο, αλλά παρουσιάζει αν-

τίθετα το συγκινητικό θέαμα ενός αδύνατου και νικημένου ατόμου για το οποίο ο θεατής νοιώθει οίκτο. Και οι δύο μεγάλοι τραγικοί παρουσιάζουν την ανθρώπινη ψυχή που εγκαταλείπεται, σχεδόν τυφλά, χωρίς αντίσταση στο πάθος, τις τύψεις, την απελπισία. Η δύναμη της θέλη-

Της
Μαρίας Καρδάκου —
Κανελλίδου

στη εξαφανίζεται κάτω από τη δύναμη του πάθους και κάθε προσπάθεια αντίστασης έχει αρνητικό αποτέλεσμα.

Με οδηγούς λοιπόν τους αρχαίους τραγικούς και κυρίως τον Ευριπίδη, ο Ρασίν προσπάθησε ν' ανεβάσει τη γαλλική τραγωδία στον υψηλότερο βαθμό τελειότητας. Περισσότερο από κάθε άλλον αναζητήσε τα μέσα που θα ξυπνούσαν στην ψυχή του θεατή τον έλεον και τον φόβο, δηλαδή που θα δημιουργούσαν ανάμεσα στους θεοποιούς και τους θεατές του δράματος ένα είδος ψυχικής επικοινωνίας μέσα από την αγωνία και την απελπισία. Γι αυτό το λόγο οι ήρωές του, απαλλαγμένοι από το ηρωικό στοιχείο, συγκινούν γιατί είναι άνθρωποι. Θα μπορούσε λοιπόν να πει κανείς ότι το θέατρο του Ρασίν είναι το θέατρο των μεγάλων παθών που μας μαθαίνει να μετράει την αδυναμία μας μάλλον παρά τη δύναμή μας.

Με το Ρασίν ο κλασικισμός στη Γαλλία φτάνει στο αποκορύφωμά του. Το έργο του τραβά πάντα το ενδιαφέρον των μελετητών που ανακαλύπτουν διαρκώς νέες πτυχές, στην προσπάθειά τους να γνωρίσουν το βάθος που κρύβεται πίσω από τη φαινομενική απλότητα που χαρακτηρίζει τις τραγωδίες του.

συνέχεια στη σελίδα 114

ΤΑ ΣΠΕΣΙΑΛ ΟΛΥΜΠΙΚΣ (SPECIAL OLYMPICS)

Φέτος το καλοκαίρι, τον μήνα Ιουλίο από 20—27 διεξήχθησαν στη Γλασκόβη της Σκωτίας οι πανευρωπαϊκοί αγώνες των SPECIAL OLYMPICS.

Τι είναι όμως τα SPECIAL OLYMPICS.

Τα SPECIAL OLYMPICS είναι μια διεθνή κίνηση, ιδρυτής της κ. EUISE KENNEDY, σκοπός της δε είναι να δώσει την ευκαιρία στα άτομα με ειδικές ανάγκες ν' αναπτύξουν τις φυσικές τους δεξιότητες, τα talέντα τους, να δυναμώσουν τον χαρακτήρα τους, να ενταχθούν στην ομάδα κ. ν' αγωνισθούν σε κάθε είδους αθλητικής συνάντησης. Μέσα από τα SPECIAL OLYMPICS τα άτομα με ειδικές ανάγκες ωφελούνται από την αθλητική εξάσκηση, διαμορφώνοντας πλεονεκτήματα και ψυχιατικά και πνευματικά, αποκτούν μια καλύτερη εικόνα της κοινωνίας, ώστε η αντιμετώπισή τους από το κοινωνικό σύνολο να είναι τέτοια που να μην διαφέρει από ό,τι στους κανονικούς ανθρώπους, αποκτούν σεβασμό για τον ίδιο τους τον εαυτό

και για τους άλλους και προετοιμάζονται ψυχικά έτσι ώστε μέσα από τους διάφορους αθλητικούς αγώνες να μαθαίνουν τι θα πεί προσπάθια, αγωνιζομαι για τον εαυτό μου και για την ομάδα.

Στην κίνηση αυτή συμμετέχουν ως μέλη πάνω από 1.000.000 άν-

Του Νίκου Σπαθάκη

θρώποι σε όλη τη γη παίρνοντας μέρος στα διάφορα αθλητικά προγράμματα των SPECIAL OLYMPICS.

Η τελευταία καλοκαιρινή διεθνή αθλητική συνάντηση των SPECIAL OLYMPICS ήταν στην Ινδιάννα των ΗΠΑ το 1987, όταν πήραν μέρος στην συνάντηση 60 χώρες. Ενώ η τελευταία χειμερινή διεθνή αθλητική συνάντηση των SPECIAL OLYMPICS ήταν στη Νεβάδα των Η. Π.Α. το 1989 και πήραν μέρος 18 χώρες.

Φέτος το 1990 στην Γλασκόβη της Σκωτίας στους Πανευρωπαϊκούς SPECIAL OLYMPICS πήραν μέρος 32 χώρες με συμμετοχή 3.000 αθλητών και 1.000 συνοδών, γυμναστών, εκπαιδευτικών.

Η δική μας χώρα η Ελλάδα πήρε μέρος σ' αυτούς τους αγώνες με τη συμμετοχή 81 αθλητών και 30 περίπου συνοδών. Στους αγώνες αυτούς τα παιδιά μας κέρδισαν 10 χρυσά μετάλλια, 13 αργυρά και 5 χάλκινα. Πήραμε μέρος σ' όλα σχεδόν τ' αγωνίσματα του στίβου, στην κολύμβηση, την ιππασία, το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ. Από το Ειδικό Σχολείο Νάουσας πήρε μέρος στους αγώνες και ένα δικό μας παιδί, ο Ισαάκ Τσαχαλίδης από τα Λευκάδια Ναύσης. Κέρδισε το αργυρό μετάλλιο στους αγώνες, στο αγώνισμα SOFTBALL (μπαλάκι). Μια μεγάλη επιτυχία για το σχολείο, την πόλη μας και εν γένει την επαρχία

Νάουσας και για τους εκπαιδευτικούς και γονείς του. Θα πρέπει να είμαστε περήφανοι ως λαός γιατί αυτά τα παιδιά, τα παιδιά μας σε μια χώρα ξένη κατόρθωσαν να αγωνιστούν, να αποσπάσουν πολλά μετάλλια και να μας κάνουν όλους εμάς που παρευρεθήκαμε στους αγώνες περήφανους για την πατρίδα μας. Αντιπροσώπευσαν την ελληνική σημαία επάξια, δείχνοντας σ' αυτήν την κρίσιμη στιγμή που περνάει η χώρα μας, ότι ο Έλληνας ξέρει και να μάχεται και να κερδίζει.

Κλείνοντας θα πρέπει να τονισθεί και η μεγάλη προσπάθεια που κατέβαλε η ελληνική επιτροπή των SPECIAL OLYMPICS με τον πρόεδρό της τον κ. Ποταμιάνο για να επιτευχθεί αυτή η συμμετοχή και η μεγάλη νίκη της ελληνικής ομάδας.

Οι τρύπες του Κένυς

Συνέχεια από τη σελίδα 112

ράζετε από τα μπαλκόνια! Έτσι για τα προσχήματα βάλτε τα μισά ανθρωπάκια να ανοίγουν τρύπες και τα άλλα μισά να τις γαμίζουν και πληρώστε τους γι' αυτό.

Τότε οι «Κύριοι» νόμισαν πως και τάλαβαν και χαμογέλασαν ικανοποιημένοι. Και πήραν το παράδειγμα του με τις τρύπες σαν επί λέξει συμβουλή και «έριξαν» τους ανθρώπους στην δουλειά. Οι μισοί ν' ανοίγουν τρύπες και οι άλλοι μισοί να τις γαμίζουν. Για την ιστορική ακρίβεια έκαναν κάτι εξ ίσου αντιπαραγωγικό με τις τρύπες και παλλακίσια καταστρεπτικά. Έβαλαν ορισμένους να φτιάχνουν βόμβες και άλλους να τις σπάνε, πολεμώντας τάχα για φιλετισμούς, τάχα για θρησκευτικούς, τάχα για εθνικούς σκοπούς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΣΑΦΗΣ

Ο Ρασίν και η επίδραση της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας

συνέχεια από τη σελίδα 113

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Α. Γεωργιοπαπαδάκου ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑ Θεσσαλονίκη 1963
- Η. Σπανδωνόδη ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ Αθήνα 1964
- P. BRUNEL HISTOIRE DE LA LITTÉRATURE FRANÇAISE T.I. BORDAS 1984
- J.-J. ROUBINE LECTURES DE RACINE. A. COLIN, 1971.

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

Allegro moderato

Στίχοι & μουσική
Στέλιος Ι. Κοφαχειλής

Νάουσα Νάουσα όμορφη Σάλη με τα πε-
 -ρίφη μα. ρόδα κρασιά σου Νάουσα Νάουσα με τόσα καλλι
 πλέκουν κοπέλες μικρές τα μαλλιά σου -ρές τα μαλλιά σου
 Είσαι χικμέγι γάρχαιες πολίχνες, ήρωες κέντιβαν το φορεμά σου
 κ:έχουν γραφτεί με το αίμα βελίδες βλαστημι πάντα πυκνή γαρχαλιάζει
 με το τραχούδι της μούσας τυπνάς

καρα

Ο Στέλιος Ι. Κοφαχειλής γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1955 και είναι διευθυντής το Μουσικού Μουσείου Θεσσαλονίκης, το οποίο ίδρυσε ο ίδιος. Ανέπτυξε αξιόλογη κοινωνική και πολιτιστική δράση. Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων και μελετών που έχουν σχέση με τη μουσική επιστήμη

ΚΡΑΣΙ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Ο άνθρωπος στην εποχή μας δίνει: όλο και περισσότερη σημασία στο περιβάλλον στο οποίο ζει και στα προϊόντα τα οποία καταναλώνει: προσπαθώντας να διαφυλάξει την υγεία του. Τα τρόφιμα ή τα ποτά πρέπει να είναι: «φυσικά», «υγιεινά» και να μην περιέχουν ξένες ουσίες που μπορεί να θάλουν σε κίνδυνο την υγεία μας.

Τί συμβαίνει στην περίπτωση του κρασιού;

Οι αρχαίοι μας πρόγονοι χρησιμοποιούσαν το κρασί σαν τρόφιμο - έδεσμα, σαν φάρμακο και σαν ποτό με «μαγικές ιδιότητες». Αυτή η αντίληψη για την τριπλή φύση του κρασιού συνεχίζει να υπάρχει μέχρι και σήμερα.

— Το κρασί «ΤΡΟΦΙΜΟ»

Τρόφιμο αποτελεί κάθε ουσία που μπορεί να απορροφηθεί από τον οργανισμό. Το κρασί περιέχει την αλκοόλη, η οποία προσφέρει ενέργεια στον οργανισμό με την οξειδωσή της. Έχει δηλαδή, θρεπτική αξία (πίνακας): αυτό ισχύει για δόσεις μικρότερες από ένα όριο 1.2 GR αλκοόλη ανά κιλό βάρους του σώματος και ανά ημέρα. Εκτός από την αλκοόλη βρέθηκαν ακόμη 250 διαφορετικά συστατικά που περιέχονται στο κρασί, πολλά από τα οποία έχουν εξέχουσα θρεπτική σημασία. Εκτός λοιπόν από ενέργεια προσφέρει στον οργανισμό αμινοξέα, ανόργανα συστατικά, ιχθυοστοιχεία και βιταμίνες. Παρ' όλα αυτά δεν αποτελεί μια πλήρη τροφή, δεν μπορεί, δηλαδή, να αρκασθεί σε αυτό ο οργανισμός για τις ανάγκες του.

— Το κρασί «ΦΑΡΜΑΚΟ»

Από την αρχαιότητα, όταν ακόμη η τέχνη της απόσταξης για την παραλαβή οινόπνεύματος ήταν άγνωστη, το κρασί χρησιμοποιείτο σαν διαλύτης για την παρασκευή γιατρικών που προέρχονταν από τα βότανα.

Σήμερα μετά από πρόσφατες έρευνες το κρασί θεωρείται τονωτικό. Προκαλεί ευφορία από την πρώτη στιγμή της εισαγωγής του στο ποτήρι: λόγω του χρώματός του η οποία εντείνεται με την αντίληψη του αρώματός του (άρωμα φρούτων, λουλουδιών κ.τ.λ.) και οσμωληρώνεται με την αίσθηση της γεύσης. Έτσι: το κρασί καταλωμένο σε μικρές ποσότητες δρα σαν αγχολυτικό. Ακόμη, διευκολύνει την πέψη (λόγω των οξέων που περιέχει) είναι: διουρητικό, βακτηριοκτόνο και αντι-

λεργικό.

Όλα αυτά όμως ισχύουν για μια μέτρια κατανάλωση του κρασιού. Αντίθετα η υπέρμετρη κατανάλωσή του μπορεί να οδηγήσει στην εξάρτησή του ατόμου στο αλκοόλ.

Το κρασί λοιπόν είναι προϊόν μοναδικό, λόγω:

— Της ευχαρίστησης των γευστικών αισθήσεων που προκαλεί.

— Των φυσιολογικών, θρεπτικών και φαρμακευτικών ιδιοτήτων του.

— Της ψυχολογικής, κοινωνικής και μορφωτικής αξίας του.

Τα παραπάνω δείχνουν ότι η κατανάλωση του κρασιού με μέτρο όχι μόνο δεν οδηγεί στον αλκοολισμό, αλλά αντίθετα συντελεί στην επίτευξη της ισορροπίας που οδηγεί στην προσωπική ευτυχία του ατόμου.

Διεπαγγελματικός Σύνδεσμος
Οίνων ΟΠΑΠ ΝΑΟΥΣΑ

Το

περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

να μπει

σε κάθε Ναουσαϊκό σπίτι

Κάθε συνδρομητής

να γράψει

ένα καινούργιο

συνδρομητή

	Αλκοόλ GR/100 ML	Θερμίδες 100 ML.
--	---------------------	---------------------

Κρασί	9 - 12	60 - 85
Ούισκυ	42	300
Λιχέρ	30	310 - 375

Νέοι κατάλογοι επικίνδυνων φαρμάκων για το περιβάλλον των ΗΠΑ

Στο περιοδικό «AMERICAN FRUIT GROWER» τεύχος Οκτωβρίου 1989, που εκδίδεται από την Εταιρεία Εκτυπώσεων MEISTER, των ΗΠΑ, δημοσιεύθηκε η παρακάτω είδηση:

Η EPA (ENVIRONMENT PROTECTION ASSOCIATION), μια πανίσχυρη οργάνωση για την προστασία του περιβάλλοντος των ΗΠΑ, επεξεργάστηκε νέο πρόγραμμα για την εγγραφή γεωργικών φαρμάκων στους κατάλογους που εκδίδει, σχετικά με την μόλυνση του προκαλούν στο περιβάλλον. Βάσει του νέου προγράμματος, αναθεωρούνται και καλύτερες εγγραφές, με αποτέλεσμα, πολλά γνωστά φάρμακα που θεωρούνταν ακίνδυνα, να θεωρούνται τώρα επικίνδυνα.

Σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα, η EPA κατένειμε τα γεωργικά φάρμακα σε τέσσερις πίνακες (Α, Β, C και D) και έδωσε στις εταιρείες, που παράγουν προϊόντα τα οποία αναφέρονται στους πίνακες, μια ειδική πίστωση χρόνου, μέσα στην οποία αυτές θα αποφασίσουν εάν θα υποστηρίξουν ή όχι την επανεγγραφή αυτών των προϊόντων στους κατάλογους.

Η NACA (NATIONAL AGRICULTURAL CHEMICAL ASSOCIATION), (Εθνική Γεωργική Χημική Εταιρεία), των ΗΠΑ και (IR-4 PROJECT (μια υπηρεσία σχεδιασμού), κατέγραψαν τις διομηχανίες, που τα προϊόντα τους εμφανίζονται στον πίνακα Α. Οι διομηχανίες, μετά απ' αυτό, έδωσαν ένα κατάλογο στον οποίο αναγράφονται οι καλλιέργειες, στις οποίες δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ορισμένα φάρμακα.

Μερικές διομηχανίες ζήτησαν να εξαιρεθούν, μέχρι να εκσυγχρονίσουν τα προϊόντα τους, σύμφωνα με τις ειδικές απόψεις της EPA. Αυτές οι διομηχανίες δεν υποχρεούνται να δηλώσουν την πρόθεσή

τους, για αναθεώρηση της χρήσης των προϊόντων τους, μέχρι να συμπληρωθούν οι αναφερόμενες διεργασίες. Εάν κάποια διομηχανία δεν δείξει πρόθεση, να ζητήσει αναθεώρηση της λεπτομερούς περιγραφής της χρήσης ενός προϊόντος, αυτό δεν σημαίνει ότι θα απαγορευθεί αμέσως η χρήση αυτού. Μέχρι τότε θα χρησιμοποιείται αυτό το προϊόν δεν έχει αποφασιστεί ακόμη.

Τα γεωργικά φάρμακα που συμπεριλαμβάνονται στον πίνακα Α της EPA, για τις καλλιέργειες που ενδιαφέρουν την περιοχή, αναφέρονται στον επισυναπτόμενο πίνακα. Οι υπόλοιποι πίνακες της EPA δεν έχουν κοινοποιηθεί ακόμη.

Ι. Χατζηχαρίσις

Ινστιτούτο Φυλλοβόλων Δένδρων
Νάουσα

Α' ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΗΣ EPA
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΜΟΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΑΡΧΕΙ
ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΑΤΙ

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ	Ο Ο Σ Ρ Ο Φ Ο Ρ Λ															
	ΜΑΝΙΤ	ΑΡΑΒΙΑ	ΥΠΕΝΙΑ	ΡΑΒΔΙΝΙΑ	ΝΕΚΤΑΡΙΝΙΑ	ΒΕΡΜΙΚΛΙΑ	ΚΕΡΣΙΑ	ΒΑΡΣΙΛΙΝΙΑ	ΑΡΓΑΡΙΑ	ΚΡΕΜΝΑΡΙΑ	ΚΑΡΤΑΝΙΑ	Ρ.Μ.Σ.Σ.	ΚΑΤΙΝΙΔΙΑ	ΕΡΒΑ	ΠΕΡΣΙΚΑΙΑ	ΑΜΟΝΙΑ
ΕΠΙΘΕΜΑΤΩΝΑ																
Azinphosmethyl (Guthion)			+													+
Diazinon (D.Z.N)									+	+	+				+	
Disulfoton (Kalthane)					+	+	+	+	+	+	+	+				
Endosulfan (Thiodan)									+							
Ethion	+	+		+	+			+	+	+	+	+				
Fenthion (Dayjet)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
Methidathion (Metasul)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
Naled (Dibrom)				+												
Oxydemeton methyl (Metasystox-R)									+							+
Phosmet (Imidan)															+	
Phosalone (Zobene)	+	+		+	+	+	+	+					+			
Phosphamidon (Swat)																+
Terbufos (Limbac)					+											
ΜΥΗΛΙΤΩΝΑ																
Captaf		+	+													+
Folpet (Phataf)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Thiophanate methyl (Topsin-R)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ΣΙΖΑΝΙΟΚΤΟΝΑ																
chlorsamben (Amben)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Dalapon	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Terbacil (Sinal)	+															
ΡΥΘΜΙΣΤΕΣ ΒΑΡΣΙΠΗΝΕΣ																
Ethephon (Ethrel)											+					+
Daminozide (A-Cee)	+	+		+	+		+					+				

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Ο σταθμός, που ευφραίνεται στην τμήν των γεωργών ή τις ετάσεις, οφείλει να τα φάρμακα, που ευφραίνεται στην τμήν της γεωργίας, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται στα επόμενα, που αναφέρονται στην κορυφή της ετάσης.

Η αντιμετώπιση των αφίδων του βαμβακιού

(APHIS GOSSYPHII)

Του
Μιχάλη Μπισόπουλου
προϊσταμένου
της Δ' οσσεως Οργανισμού
Βάμβακος Ν. Ημαθίας

Πριν από μερικά χρόνια οι αφίδες αποτελούσαν δευτερεύουσες σημασίας εχθρού για το βαμβάκι και αντιμετωπιζόνταν πολύ εύκολα με ένα και μόνο ψεκασμό στην αρχή της βλαστικής περιόδου και μάλιστα με ένα όχι πολύ ισχυρό εντομοκτόνο (κιλβάλ). Από το 1984 και μετά τα παραπάνω έντομα δημιουργήσαν σοβαρές επιπτώσεις στην βαμβακοκαλλιέργεια, μειώνοντας την παραγωγή και αυξάνοντας συγχρόνως το κόστος παραγωγής, αφού πλέον χρειάζεται να γίνουν αλληπαλλήλοι ψεκασμοί με εντομοκτόνα ευρέως φάσματος για να αντιμετωπιστεί η προσβολή.

Έτσι, από το παραπάνω έτος οι αφίδες έχουν καταστεί ο σοβαρότερος εχθρός για το βαμβάκι, αφού η προσβολή από δευτερεύουσα έγινε πλέον πρωτεύουσα.

Τα αίτια αυτής της εξέλιξης δεν έχουν διερευνηθεί πλήρως, κατά μία άποψη όμως πιθανόν να οφείλονται στην ευρεία χρήση εντομοκτόνων (κυρίως πυρεθροειδών), που έγινε κατά το 1983, για να αντιμετωπιστεί εκείνη την χρονιά σοβαρή προσβολή του πράσινου σκουληκιού που παρουσίασε έξαρση στη βαμβακοκαλλιέργεια.

Αναφέρθηκε λοιπόν παραπάνω ότι οι αφίδες έχουν γίνει ο σοβαρότερος εχθρός της βαμβακοκαλλιέργειας και αυτό για τους πιο κάτω λόγους:

α) Πολλά από τα χρησιμοποιούμενα εντομοκτόνα, συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων νέων στην χρήση τους αποδεικνύονται αναποτελεσματικά, λόγω της ιδιότητας που αποκτούν οι αφίδες σε σύντομο χρόνο, να αντέχουν σ' αυτά.

β) Οι αφίδες πολλαπλασιάζονται ταχύτατα (κυρίως παρθενογενετικά) και σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα η προσβολή καλύπτει μεγάλες εκτάσεις βαμβακοφυτειών, ενώ για την αντιμετώπισή της όπως α-

ναφέρουμε παραπάνω, χρησιμοποιούνται αναποτελεσματικά εντομοκτόνα.

γ) Οι αλληπαλλήλοι ψεκασμοί σκοτώνουν τα ωφέλιμα έντομα, διαταράσσουν την βιολογική ισορροπία της φυτείας με αποτέλεσμα στην συνέχεια να έχουμε σύγουρη την εμφάνιση άλλων εξίσου σοβαρών εχθρών του βαμβακιού, όπως ο τετράνυχος, το πράσινο σκουλήκι κ.λπ.

δ) Λόγω της αυξημένης ιδιότητας εθισμού (ανθεκτικότητας στα εντομοκτόνα) που έχουν οι αφίδες και στην προσπάθειά του να τις αντιμετωπίσει ο βαμβακοπαραγωγός, χρησιμοποιεί πολύ τοξικά για τον άνθρωπο εντομοκτόνα (καρποφουράν υγρό) με αποτέλεσμα να κινδυνεύει άμεσα η υγεία του (σημειώθηκαν κατά καιρούς δηλητηριάσεις) και να μολύνεται σοβαρά το περιβάλλον.

Για τους παραπάνω λόγους ο Οργανισμός Βάμβακος από καιρό προσπάθησε να εφαρμόσει στην βαμβακοκαλλιέργεια για την αντιμετώπισή της διαφόρων εχθρών, αλλά κυρίως των αφίδων την ολοκληρωμένη καταπολέμηση (INTEGRATED CONTROL).

Είναι δε η ολοκληρωμένη καταπολέμηση συνδυασμός χημικών, καλλιεργητικών και βιολογικών μέσων για την αντιμετώπιση ενός ή πολλών εχθρών μιας καλλιέργειας. Και προκειμένου για τις αφίδες η προσπάθεια επικεντρώθηκε στην χρησιμοποίηση από τον βαμβακοπαραγωγό των ωφελίμων εντόμων της οικογένειας COCCINELIDAE (πασχα-

λίτσες) που είναι αρπακτικά των αφίδων, τρέφονται δηλαδή με πληθυσμούς αφίδων. Τα αποτελέσματα της προσπάθειας στέφθηκαν με εντυπωσιακή επιτυχία, έτσι ώστε όλο και πιο πολύ βαμβακοπαραγωγός της περιοχής μας να εφαρμόζουν την πιο πάνω μέθοδο.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα βαμβακοκαλλιεργητή 500 στρεμμάτων της περιοχής μας που εδώ και δυο χρόνια εφαρμόζει με πλήρη επιτυχία την ολοκληρωμένη καταπολέμηση για την αντιμετώπιση των αφίδων στο βαμβάκι. Συγκεκριμένα κατά το 1989 και νωρίς το καλοκαίρι οι φυτείες του εμφάνιζαν κηλίδες προσβολής από αφίδες, ύστερα όμως από υπόδειξή μας δεν χρησιμοποίησε εντομοκτόνο για την αντιμετώπισή τους, αφού στις βαμβακοφυτείες που υπήρχε τέτοιος αριθμός ωφελίμων εντόμων που φαινόταν ότι μπορούσε να ελέγξει την προσβολή. Πράγματι, σε λίγες μέρες (μια εβδομάδα) οι αφίδες εξαφανίστηκαν τελείως, χωρίς να ξαναεμφανισθούν εκείνη την χρονιά. Γειτονικές φυτείες άλλου βαμβακοπαραγωγού που είχαν εμφανίσει την ίδια προσβολή από αφίδες και στις οποίες έγινε επέμβαση με κάποιο εντομοκτόνο για την αντιμετώπισή τους, ξαναεμφάνισαν την προσβολή τρεις έως τέσσερις φορές κατά την θερινή περίοδο, χωρίς κάθε φορά τα αποτελέσματα της επέμβασης (ψεκασμού) να θεωρούνται ικανοποιητικά. Έχει αποδειχθεί πιά (το ξέρουν πολλοί βαμβακοπαραγωγοί της περιοχής μας) ότι όταν γίνεται χρήση εντομοκτόνου νωρίς το καλοκαίρι με στόχο την εξόντωση των αφίδων, αυτές ξαναεμφανίζονται δριμύτερες στην φυτεία μετά από 15-20 μέρες, οπότε στην συνέχεια και σ' όλη την θερινή περίοδο χρειάζεται με μαθηματική ακρίβεια να γίνουν 3-4 ψεκασμοί ακόμα για την αντιμετώπισή τους. (Συνέχεια στη σελίδα 121)

Ο ΦΩΣΦΟΡΟΣ

Πρωταρχικός στόχος της φωσφορικής λίπανσης στις προηγμένες χώρες, είναι η διατήρηση υψηλού επιπέδου φωσφορικής γονιμότητας του εδάφους, που θεωρείται γενικώς σαν μία επωφελής μακροπρόθεσμη γεωργική επένδυση. Μόνο κατά τα τελευταία χρόνια η αύξηση στις τιμές των φωσφορικών λιπασμάτων ανάγκασε πολλούς γεωργούς στο να

παναπαυτείται η προσθήκη φωσφορικού λιπάσματος. Γενικότερα, οι σημερινές γνώσεις για το σύστημα έδαφος - P δεν επιτρέπουν σαφείς ποσοτικές απαντήσεις σε ερωτήματα όπως σε τί ακριβώς βαθμό χάνει τη διαθεσιμότητά του ο «πρασροφημένος» P, αν και με ποιές συνθήκες πρέπει να θεωρείται χαμένος για τα φυτά ο P των δευτερογενών ενώσεων με Ca, Al και Fe. Η ακριβής σύνθεση των ενώσεων αυτών, αλλά και ο ρυθμός σχηματισμού τους στα έδαφη δεν έχουν ακόμη οριστικά διευκρινιστεί. Εντούτοις η απάντηση στα ερωτήματα αυτά είναι αναγκαστικά προτού καταστεί δυνατό να καθορισθεί μέχρι ποιού βαθμού ενδείκνυται ο εμπλουτισμός του εδάφους σε P.

Οι καλλιέργειες δεν προσλαμβάνουν περισσότερο από το 15-20% του P, που προστίθεται στο έδαφος με τη λίπανση και μόνο το 1/3 περίπου των απαιτήσεων τους σε P, μπορεί να καλυφθεί από το P που παρέχεται με την λίπανση, τα 2/3 προέρχονται από τα αποθέματα του

εδάφους. Για τη μηδενική π.χ. αν λάβουμε υπόψη ότι προσλαμβάνει περίπου 5 kg P₂O₅/τόννο ξηρής ουσίας για μία μέση ετήσια απόδοση των 2 περίπου τόννων, χρειάζονται περίπου 10kg P₂O₅. Από αυτά τα 3.3 προέρχονται από τις τρέχουσες λιπάνσεις και τα υπόλοιπα 6,7 kg P₂O₅ από τα αποθέματα του εδάφους. Σύμφωνα με τους πίνακες υπολειμματικής αξίας των φωσφορικών λιπασμάτων του Υ.Γ. της Μεγάλης Βρεταννίας τα 2/3 του προστιθέμενου P παραμένουν στο έδαφος μετά από μία καλλιέργεια, το δε 1/2 μετά από δύο καλλιέργειες και το 1/6 μετά από τρεις καλλιέργειες.

Όταν το έδαφος λιπαίνεται τακτικά με αρκετό P και αφού τα φυτά παίρνουν ένα μέρος μόνο από την ποσότητα που προστίθεται, μπορεί να παρατηρηθεί συγκέντρωση P στο έδαφος. Με μία προσθήκη 40 kg υπερφωσφορικού στο στρέμμα (16 % σε P₂O₅), μπαίνουν στο έδαφος 6,4 λιπαντικές μονάδες, ενώ μία καλή συγκομιδή αφαιρεί συνή-

Του Αστερίου Σιμών Δ)ντού Ινστιτούτου Εδαφολογίας Θεο)νίκης

να θεωρήσουν μερικώς τη λιπαντική πρακτική τους. Αντίθετα, λίπανση της καλλιέργειας στα φτωχά έδαφη και εκμετάλλευση του εδάφους στα πλούσια έδαφη, αποτελούν τις αρχές που διέπουν τη φωσφορική λίπανση στη γεωργία των υπό ανάπτυξη χωρών. Μόνο όπου αναμένεται άμεση αύξηση στην απόδοση θεωρείται δικαιολογημένη η προσθήκη P.

Με τη φωσφορική λίπανση θα πρέπει να επιδιώκεται, κατά κύριο λόγο η διατήρηση του εδάφους σε υψηλό επίπεδο φωσφορικής γονιμότητας. Υπάρχουν όμως ακόμα διαφορετικές αντιλήψεις ως προς το ύψος του επιπέδου αυτού και συχνά τίθεται το ερώτημα: αν είναι τεχνοοικονομικά δικαιολογημένη και σε τί βαθμό, η δημιουργία και η διατήρηση, με εξαντλητική εφαρμογή φωσφορικών λιπασμάτων σε όσες, που να ξεπερνούν κατά πολύ τις απαιτήσεις των καλλιεργειών σε P, ενός υψηλού επιπέδου φωσφορικής γονιμότητας του εδάφους. Γενικά εξακολουθεί να παραμένει ανοικτό το ερώτημα: κατά πόσο είναι επιθυμητή η διατήρηση με τη συνεχή λίπανση ενός υψηλού επιπέδου P ή αντίθετα η καλλιέργεια για μία σειρά ετών χωρίς λίπανση μέχρις ότου η ανάλυση δείξει ότι ε-

Περίπου 36 kg P από τα 45 kg P που προστίθενται στο έδαφος παραμένουν στο έδαφος σαν λογαριασμός αποταμίευσης στην Τράπεζα. Μπορούμε να παίρνουμε κάθε χρόνο τον τόκο από την αποταμίευση αυτή, αλλά ποτέ ολόκληρο το αρχικό κεφάλαιο.

Μπορούμε να αυξήσουμε τον τόκο, αυξάνοντας το κεφάλαιο της αποταμίευσης.

Μπορούμε να αυξήσουμε το επιτόκιο με: διατήρηση του pH μεταξύ 5,5-7,0, προσθήκη φυτικών υπολειμμάτων ή κοπριάς ή στράγγισμα των υγρών εδαφών, ώστε να βελτιωθεί ο αερισμός και οι ρίζες να προχωρήσουν σε βάθος.

θως 2-3 kg μόνο. Επιμένοντας ύστερα από μερικά χρόνια μπορεί το έδαφος να εμπλουτισθεί τόσο πολύ σε P, ώστε να μη αντιδρά πιά στη φωσφορική λίπανση. Παλλά από τα εδάφη της χώρας μας είναι τώρα πλούσια σε P. Η δημιουργία αυτή των υψηλών επιπέδων διαλυτού P στα εδάφη μας είναι μια αναπόφευκτη συνέπεια της μακροχρόνιας χρήσης P. Προσθέτοντας στο έδαφος είναι σαν να καταθέτουμε χρήματα στην Τράπεζα - 80% πηγαίνουν στο μακροχρόνιο λογαριασμό αποταμίευσης και το 20% στον τρέχοντα λογαριασμό για χρήση μέσα στο χρόνο. Κάθε χρόνο το φυτό μπορεί να χρησιμοποιήσει περίπου το 20% του P που προστίθεται και μπορεί να προσλαμβάνει μικρή ποσότητα P που γίνεται διαθέσιμη κάθε χρόνο από τα αποθέματα του εδάφους.

Σύμφωνα με τις νεότερες αντιλήψεις η υπολειμματική δράση P (K) χαρακτηρίζεται γενικά, από μία μεγαλύτερη αγρονομική αξία, απ' ό,τι το νεοπροστέθεν λίπασμα. Οι καλλιέργειες αντιδρούν περισσότερο σ' ένα υψηλό επίπεδο P (K), παρά στην άμεση εφαρμογή του P (K) ούχου λίπασματος και συχνά παίρνουμε μεγαλύτερες αποδόσεις από ένα υψηλό επίπεδο P (K) στο έδαφος, που βαθμιαία δημιουργήθηκε με τα χρόνια, παρά από μία γρήγορη δράση. Τα εντατικά συστήματα γεωργίας που στοχεύουν σε μεγάλες αποδόσεις, χρειάζονται, γενικά, εδάφη με υψηλά αποθέματα P (K), η δε διατήρηση υψηλών αποθεμάτων P (K) στο έδαφος, θεωρείται, μακροπρόθεσμα, μία επωφελής γεωργική επένδυση και οι λιπάνσεις που αυξάνουν βαθμιαία τα αποθέματα P (K) του εδάφους είναι εκείνες που δίνουν την μεγαλύτερη ακαθάριστη πρόσοδο. Η δέσμευση P (K) από τα εδάφη είναι μία διεργασία συντήρησης - προστασίας του P (K) του εδάφους, που εμποδίζει την πολύτιμη κατανάλωση του P (K) α-

πό τα φυτά και τις απώλειές του με έκπλυση, και δρά, μακροπρόθεσμα, ευεργετικά για τα φυτά. Με την διαχείριση των P-ούχων λιπανμάτων επιδιώκεται τόσο η άμεση επίδραση του P στην πρώτη καλλιέργεια όσο και η μακροπρόθεσμη (υπολειμματική) επίδραση στις επόμενες καλλιέργειες. Επιπλέον, επιδιώκεται η αποφυγή των απωλειών P στο περιβάλλον (με έκπλυση ή διάβρωση), καθώς και η παρεμπόδιση μόνιμης δέσμευσης του P από το έδαφος και της πολυτελούς πρόσληψής του από τις καλλιέργειες.

Τα εδάφη διαφέρουν ως προς την ικανότητά τους να δεσμεύουν τα προστιθέμενα λιπάσματα P (K) με μορφές μη - διαθέσιμες στα φυτά, και κάθε έδαφος χαρακτηρίζεται από τη δική του δεσμευτική ικανότητα σε P (K), που θα πρέπει προηγουμένως να καρακτερίσει, πριν αυξηθεί η συγκέντρωση P (K) στο εδαφοδιάλυμα. Συνεπώς, είναι επιβεβλημένο να γνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά δέσμευσης των εδαφών, προκειμένου να κάνουμε ορθολογικές συστάσεις λίπανσης. Οι πληροφορίες που παίρνουμε για τη δέσμευση των διαφόρων θρεπτικών δείχνουν το βαθμό μείωσης στη διαθεσιμότητα ενός θρεπτικού, όταν προστεθεί στο έδαφος. Οι πληροφορίες αυτές είναι χρήσιμες στο να υπολογίσουμε την ποσότητα του θρεπτικού που απαιτείται για να επιτύχουμε ένα άριστο επίπεδο (επίπεδο επαρκείας στο έδαφος).

Τα βαριά εδάφη σε σχέση με τα ελαφρά, χαρακτηρίζονται από μία μεγάλη ικανότητα συγκράτησης P μεταξύ της στερεάς και υγρής φάσης. Αυτά πέρα από τη μεγαλύτερή τους ικανότητα να εφοδιάζουν με P τα φυτά, χαρακτηρίζονται και από μεγάλη ταχύτητα αναπλήρωσης του εδαφοδιαλύματος σε P συνέπεια να μη εξερτίνονται τόσο πολύ τα εδάφη αυτά από τις συχνές λιπαντικές επεμβάσεις. Αντίθετα, για τα ελαφρά εδάφη, που κατακρατούν μικρές πο-

σότητες P, απαιτούνται συχνές δόσεις P, για να διατηρηθεί μία ικανοποιητική συγκέντρωση P στο εδαφοδιάλυμα. Γενικά, τα βαριά αργιλλώδη εδάφη απαιτούν ισχυρότερες λιπάνσεις για να φθάσουν σε ικανοποιητικό επίπεδο φωσφορικής γονιμότητας, αλλά το διατηρούν για μεγαλύτερο χρόνο χωρίς παραπέρα λίπανση. Αντίθετα, τα ελαφρά μηχανικής σύστασης εδάφη αποκτούν ευκολότερα ικανοποιητικό επίπεδο P, αλλά το εξαντλούν γρηγορότερα.

Εφ' όσον ο P ακινητοποιείται (δεσμεύεται) εύκολα στο έδαφος, χρειάζεται να αναζητηθούν τρόποι με τους οποίους η δέσμευση αυτή να γίνεται όσο το δυνατό αργότερα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί κατά δύο τρόπους: με τη χρήση κοκκώδους μορφής λιπάσματος και με την κατάλληλη τοποθέτηση (μέθοδο) στο έδαφος. Η κατά σωρούς ή λωρίδες τοποθέτηση του λιπάσματος, δίνει καλύτερα αποτελέσματα από τη διασπορά του στο έδαφος, γιατί η επιφάνεια επαφής εδάφους και λιπάσματος είναι μικρότερη, με συνέπεια τη μείωση στο ελάχιστο της δέσμευσης του P. Αντίθετα, η δέσμευση του P ευνοείται από τη διασπορά αυξάνει η επιφάνεια επαφής εδάφους και λιπάσματος.

Ο P μετακινείται δύσκολα στο έδαφος και το μεγαλύτερο μέρος του P διασκορπίζεται στο έδαφος με τα λιπάσματα και δεν προσλαμβάνεται από τα φυτά, παραμένει στο επιφανειακό στρώμα των 3-4 cm. Έτσι, με δυνατή εξαίρεση, τα πολύ περσά αμμώδη εδάφη καθώς και τα οργανικά, πολύ δύσκολα ο P μπορεί να εκπλυθεί από το έδαφος και ο μόνος τρόπος να γαθεί είναι με τη μεταφορά του εδάφους, που προκαλεί τη διάβρωση.

Τα χαρακτηριστικά των φωσφορικών λιπασμάτων, που ασκούν μεγάλη επίδραση στη διαθεσιμότητα του P που περιέχουν, είναι κυρίως η χημική μορφή, το μέγεθος των

κόκκων, η διαλυτότητα στο νερό και τα άλατα που συνυπάρχουν. Αγρονομικές διαφορές τους στις καλλιέργειες μπορούν να ερμηνευτούν με την αλληλοσυσχέτιση: μέγεθος κόκκων και διαλυτότητα, που επηρεάζεται σημαντικά από το pH και άλλες ιδιότητες του εδάφους. Στα όξινα εδάφη η αποτελεσματικότητα υδατοδιαλυτών φωσφορικών λιπασμάτων αυξάνει με την αύξηση του μεγέθους των κόκκων τους (αύξηση στην ποσότητα P/κόκκο) μέχρι περίπου τη διάμετρο 5 mm. Αντίθετα, η αποτελεσματικότητα αδιάλυτων στο νερό φωσφορικών λιπασμάτων αυξάνει με την ελάττωση του μεγέθους των κόκκων τους (αύξηση της ειδικής επιφάνειας/μονάδας P). Στα αλκαλικά εδάφη, ιδιαίτερα εκείνα που είναι ασβεστούχα, κοκκοποίηση των υδατοδιαλυτών ή αδιάλυτων φωσφορικών λιπασμάτων δεν έχει συνήθως αγρονομικά πλεονεκτήματα.

Τα διάφορα είδη και ποικιλίες των φυτών διαφέρουν ως προς την ικανότητά τους να παίρνουν το P από το έδαφος, τις σχετικές ποσότητες που καθένα μπορεί να προσλάβει και το χρόνο της μέγιστης πρόληψης. Π.χ. τα τεύτλα και τα λάχανα δυσκολεύονται να πάρουν το P του εδάφους, ενώ αντίθετα, τα καρότα, το κεχρί, οι πατάτες, οι τομάτες, χρησιμοποιούν εύκολα τον P του εδάφους, γι' αυτό και δεν αντιστρύφουν σημαντικά στην φωσφορική λίπανση. Επομένως, υπάρχει κάθε

συμφέρον να παράγονται ποικιλίες που να είναι σε θέση να εκμεταλλεύονται καλύτερα τα αποθέματα του εδάφους σε P. Ένας παράγοντας που δικαιολογεί ικανοποιητικά τη διαφορετική αντίδραση των ποικιλιών στα φωσφορικά λιπάσματα είναι: η ανάπτυξη του ριζικού συστήματος. Ποικιλίες που έχουν ριζικό σύστημα καλά ανεπτυγμένο μπορούν να παίρνουν περισσότερο P από το αραιό διάλυμα του εδάφους. Επίσης ο τρόπος

που αναπτύσσεται το φυτό και οι ειδικές απαιτήσεις του σε P στα διάφορα στάδια ανάπτυξής του, μπορεί να έχουν αρκετή σπουδαιότητα. Το μέγιστο της επίδρασης της φωσφορικής λίπανσης στην παραγωγή, επιτυγχάνεται όταν οι καλλιέργειες λιπαίνονται και με τα άλλα απαραίτητα μακρο-μικρο-θρεπτικά στοιχεία και δεν υπάρχουν περιοριστικοί παράγοντες που θα καθιστούσαν άσκοπη τη μονομερή βελτίωση της φωσφορικής γονιμότητας.

Η αντιμετώπιση των αφίδων του βαμβακιού

συνέχεια από τη σελίδα 118

μετώπιση των αφίδων και άλλοι 2-3 ψεκασμοί για την αντιμετώπιση του τετρανύχου και του πράσινου σκουληκιού, που πιθανόν να αποφεύγονταν οι τελευταίοι. Η εξήγησή για τα παραπάνω είναι η εξής:

Προς το τέλος της Άνοιξης και νωρίς το Καλοκαίρι με την εμφάνιση των αφίδων συμπίπτει και η έξοδος των ωφελίμων εντόμων στις βαμβάκοφυτείες, όπως οι πασχαλίτσες, οι χρυσωπες, διάφορες αράχνες κ.α. που πετούν κατά μεγάλους πληθυσμούς εκείνη την εποχή. Η χρησιμοποίηση οποιοδήποτε εντομοκτόνου για την καταπολέμηση των αφίδων θα εξοντώσει πολλά από τα παραπάνω ωφέλιμα έντομα με αποτέλεσμα στη συνέχεια κάθε προσπάθεια να μένει ελεύθερη από πλευ-

ράς αρπακτικών εντόμων και να χρειάζεται επανειλημμένους ψεκασμούς για να ελεγχθεί.

Καταδεικνύεται λοιπόν πως η μέθοδος της ολοκληρωμένης καταπολέμησης στην αντιμετώπιση των αφίδων και άλλων εχθρών του βαμβακιού είναι η πλέον ενδεδειγμένη. Το κέρδος του βαμβάκοπαραγωγού είναι δεδομένο αφού μειώνεται το κόστος παραγωγής με την αποφυγή των πολλών ψεκασμών, αυξάνεται το εισόδημά του και αποφεύγεται παράλληλα η μόλυνση του περιβάλλοντος.

Καιρός λοιπόν να αφήσουμε την φύση να κάνει την δουλειά της. Και να είμαστε σίγουροι ότι σε πολλές περιπτώσεις θα τα καταφέρει πολύ καλύτερα από ότι οι δικές μας επεμβάσεις.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ

(Χώρες παραγωγής — εισαγωγής — εξαγωγής)

Του Κώστα Τσιπουρίδη γεωπόνου Ι.Φ.Δ.

Στους πίνακες που δημοσιεύουμε στη συνέχεια, δίνονται στοιχεία για τις χώρες που παράγουν, ξηρούς καρπούς εισάγουν ή εξαγωγούν. Το

εμπόριο των ξηρών καρπών διεξάγεται υπό δύο μαρφές, με κέλυφος ή με ψύχα. Στους πίνακες η έκφραση της συνολικής ποσότητας των ξηρών καρπών δίνεται σε κέλυφος, αφού προηγουμένως υπολογισθεί το ισοδύναμο της ποσότητας των ξηρών καρπών που διακινήθηκε ως ψύχα, στην αντίστοιχη με κέλυφος.

Πίνακας 1: Παγκόσμια παραγωγή Αμυγδάλων (σε χιλιάδες τόννους).

Χώρες	1972	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Καλιφόρνια	41	90	109	266	210	111	289
Ισπανία	40	55	35	43	65	52	70
Ιταλία	41	22	30	12	12	14	12
Μαρόκκο	5						
Τυνησία	10						
Ιράν	6	10					
Ελλάς			15	15	16	15	15
Πορτογαλία	4		4	4	3	3	

Ο παραπάνω πίνακας δείχνει τις τάσεις παραγωγής των κυριωτέρων χωρών παραγωγής, ειδικότερα αύ-

ξηση παραγωγής στην Καλιφόρνια, μείωση στην Ιταλία και σταθερή αύξηση στην Ισπανία.

Πίνακας 2: Εισαγωγές (σε τόννους).

Χώρες	1970	1973	1983	1984	1985	1986
Γαλία	11.000	12.700	19.300	16.000	10.900	30.600
Ηνωμένο Βασίλειο			11.700	9.900	10.900	12.100
Ολλανδία			6.000	5.500	6.500	7.600
Ελβετία			6.000	5.700	6.500	7.300
Ιαπωνία			13.300	16.000	16.400	23.900
Σοβ. Ένωση			9.000	14.600	15.000	15.000

Πίνακας 3: Παγκόσμια παραγωγή Καρυδιών.

Χώρα παραγωγής	Εκτίμηση σε τόν.	Χώρα παραγωγής	εκτίμηση σε τόν.
1 ΗΠΑ	200.000	9 Ρουμανία	35.000
2 Κίνα	120.000	10 Τσεχοσλοβακία	30.000
3 Τουρκία	120.000	11 Γιουγκοσλαβία	30.000
4 Σ. Ένωση	60.000	12 Βουλγαρία	20.000
5 Ιταλία	40.000	13 Ουγγαρία	15.000
6 Γαλλία	25.000	14 Ιράν	15.000
7 Ελλάδα	20.000	15 Χιλή	5.000
8 Ινδία	20.000	16 Άλλες	30.000
		Ολική παραγωγή	785.000

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πίνακας 4: Κυριώτερες χώρες εισαγωγής καρυδιών.

Χώρες	Μέσοι όροι εισαγωγής μεταξύ 1980 και 1984 (σε τόν.)		
	Με κέλυφος	ψίχα	Με κέλυφος
Ε.Ο.Κ. (οι 12 χώρες) συμπεριλαμβάνει:	46890	6.330	62.715
Δ. Γερμανία	19.140	1.230	22.215
Ισπανία	11.450	320	12.250
Ηνωμένο Βασίλειο	3.200	3.090	10.925
Ιταλία	5.380	15	5.420
Γαλλία	3.200	725	5.010
Καναδάς	—	—	14.350
Αυστραλία	715	2.275	6.400
Ιαπωνία	—	—	1.900

Πίνακας 5: Προέλευση των Ευρω παϊκών εισαγωγών.

Κυριώτερες χώρες εφοδιασμού	Τόννοι: (Μ.Ο. 1980 - 84)		
	Με κέλυφος	ψύχα	Με κέλυφος
ΗΠΑ	33.830	1.150	36.705
Κίνα	4.560	880	6.760
Ινδία	315	2.020	5.365

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: (1) Η τρίτη στήλη των πινάκων 4 και 5 δείχνει το σύνολο της ποσότητας Καρυδιών, εκφρασμένη με κέλυφος.

Οι κυριώτεροι προμηθευτές της

ΕΟΚ είναι οι ΗΠΑ, Κίνα και Ινδία. Τα τελευταία χρόνια οι ευρωπαϊκές εισαγωγές από τις ΗΠΑ υπερδιπλασιάστηκαν (Αύξηση από 15.000 στους 35.000 τόννους.

Πίνακας 6: Παγκόσμια παραγωγή λεπτοκαρυών 1965 - 89
(σε τόννους με κέλυφος).

Περίοδοι	Κυριώτερες χώρες		παραγωγής		Σύνολο
	Τουρκία	Ιταλία	Ισπανία	ΗΠΑ	
1965-69	120.000	60.600	16.400	7.700	204.700
1970-74	220.400	87.100	19.400	9.500	336.400
1975-79	294.800	95.100	29.200	11.300	430.400
1980-84	303.400	105.800	19.100	12.500	440.800
1985-89	315.600	116.000	29.100	17.500	478.200

(Συνέχεια στη σελίδα 129)

ΔΕΝΤΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Τα υποκείμενα μηλιάς

11. Εισαγωγή

Κατά το παρελθόν (18ος — 19ος αιώνας) στη Δυτική Ευρώπη (Γαλλία, Κάτω Χώρες κλπ.) οι δένδροκαλλιεργητές και φυτωριόχοι, ανάλογα με την επιθυμία τους για απόκτηση δένδρων μικρής ή μέτριας ζωνρότητας, χρησιμοποιούσαν ως υποκείμενα τις μηλιές PARADIS για μικρή ζωνρότητα, τις DOUCINS για μέτρια ζωνρότητα και τα σπορόφυτα για μεγάλη ζωνρότητα. Πρέπει να λεχθεί, ότι κατά την περίοδο εκείνη η αξιολόγηση των υποκειμένων, γινόταν σε τοπικό επίπεδο. Ήταν φυσικό κάθε περιοχή να δημιουργήσει δική της κλίμακα ζωνρότητας υποκειμένων και να δώσει δική της ονομασία στα χρησιμοποιούμενα υποκείμενα, προέλευσης PARADIS, DOUCIN κλπ. Πολλές φορές ένας τύπος υποκειμένου, είχε αρκετές ονομασίες κ.α.κ. Με την διακίνηση του φυτικού υλικού ανάμεσα σε διάφορες χώρες, ήταν επόμενο, να μεγαλώνει η σύγχυση ως προς την ονομασία και την ταυτότητα των υποκειμένων. Πολλοί ερευνητικοί σταθμοί επιχείρησαν να βάλουν τάξη για μια ορθή αξιολόγηση και ταξινόμηση των υποκειμένων. Η τιμή και η δόξα όμως, ανήκει στον Σταθμό EAST MALLING της Μεγάλης Βρετανίας. Σήμερα οι ερευνητές όλου του κόσμου υιοθέτησαν την ταξινόμηση του EAST MALLING. Στη χώρα μας τα χρησιμοποιούμενα υποκείμενα είναι αγγλικής προέλευσης. Για τα σπουδαιότερα απ' αυτά θα γίνει λόγος στις επόμενες παραγράφους.

12. Η παλιά σειρά υποκειμένων μηλιάς EAST MALLING (E. M.).

(Οι πρώτες εργασίες σχετικές με

τα υποκείμενα μηλιάς έγιναν από τον M. HATTON, διευθυντή του ερευνητικού Σταθμού του EAST MALLING και τους συνεργάτες τους, το 1912—1913. Από το 1912 συγκέντρωσε 70 μερίδες υποκειμένων μηλιάς, που τις προμηθεύθηκε από τους κυριότερους φυτωριόχους και από άλλα κέντρα μηλοκαλλιέργειας τεσσάρων ευρωπαϊκών χωρών (42 από Αγγλία, 20 από Γερμανία, 7 από Γαλλία και 1 από Ολλανδία. Τελικά από τα 70 υποκείμενα και ύστερα από μια διαλογή αξιολογήθηκαν 16 υποκείμενα, που είχαν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Για να αποφευχθεί η σύγχυση δεν χρησιμοποιήθηκαν οι ονομασίες υποκειμένων του τύπου προέλευσης, λόγω χάρη PARADIS κλπ. και τα ονόματά τους αντικαταστάθηκαν με αριθμούς (νούμερα) της λατινικής (ρωμαϊκής) γραφής, από το I έως XVI (από 1 έως 16). Μπροστά σε κάθε νούμερο προστέθηκαν τα αρχικά γράμματα του Σταθμού E.M. (EAST MALLING) * Έτσι, λοιπόν τα υποκείμενα εκείνης της σειράς αριθμήθηκαν E.M. I, E.M. II, E.M. III..... E.M. XVI.

— Εκτός από τα παραπάνω υποκείμενα έχουν επιλεγεί και άλλα. Ο Ολλανδός καθηγητής SPRENGER πρόσθεσε άλλους τρεις τύπους.

— Η σειρά των υποκειμένων E. M. είναι μια επιλογή και περιλαμβάνει υποκείμενα που υπάρχουν στη φύση.

— Σήμερα, τα υποκείμενα κυκλοφορούν με αριθμούς αραβικής γραφής.

— Αρκετά υποκείμενα έχουν διαδοθεί πολύ και έπαιξαν σοβαρό ρόλο στη δένδροκομία, όπως το E.M.9 (ή απλούστερα M9). Στο εξωτερικό χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμο-

ποιούνται περισσότερο ή λιγότερο τα εξής υποκείμενα. Το M9 (νάνο υποκείμενο), το M7 (ημινάνο), τα ζωνρά υποκείμενα M1, M2 και M13 και το πολύ ζωνρά M16.

Στη χώρα μας χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται το M9. Το M7 διαδόθηκε σε πολύ περιορισμένη κλίμακα.

— Τα υποκείμενα της σειράς αυτής, δεν είναι ανθεκτικά στην αιματώφειρες της μηλιάς. (ERIOSOMA LANIGERUM).

1.2.1. M9 (E.M. IX)

Το M9 είναι μια επιλογή του PARADIS IAUNE ET METZ. Είναι νάνο υποκείμενο. Η ζωνρότητα του εμβολίου ανταποκρίνεται προς το 30% της αποκτωμένης επί σποροφύτου μηλιάς. Έχει εύθραστο ριζικό σύστημα και απαιτεί υποστήριξη, για να αποφευχθούν οι ζημιές οι προερχόμενες από τους ισχυρούς ανέμους (εκρήξωση, σχίσμο βραχιόνων κλπ.). Απαιτεί γόνιμα και βαθιά εδάφη. Σε τέτοια εδάφη το ριζικό σύστημα αναπτύσσεται ικανοποιητικά. Δεν αντέχει στην ξηρασία. Θέλει ιδιαίτερη προσοχή στην άρδευση.

Παρουσιάζει καλή συγγένεια με τις γνωστές ποικιλίες, ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους, Γκλόντεν Ντελίτσιους, Γκράννη Σμιθ, Τζόναγκάλντ. Μουτσού κλπ.

1.2.2. M7 (E.M. VII)

Είναι υποκείμενο μέσης ζωνρότητας (ημινάνο). Η ζωνρότητά του ανταποκρίνεται προς το 50% της αποκτωμένης επί σποροφύτου μηλιάς. Πολλαπλασιάζεται εύκολα. Από ένα μητρικό φυτό (καταβολάδα κατά σχήματα) μπορούν να βλαστήσουν πολλές δεκάδες φυτά. Στον ε-

πορώνα, το υποκείμενο αυτό εμφανίζει πολλές παραφυάδες. Είναι ένα μειονέκτημα που περιορίζει τη διάδοσή του.

Έχει καλή συμφωνία με τις γνωστές ποικιλίες. Ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους, Γκόλντεν Ντελίτσιους, Γκράννη Σμιθ, Μουτσού κλπ.

13 Υποκείμενα MALLING — MERTON (M.M.)

Αυτά αποκτήθηκαν με τη συνεργασία των δύο πειραματικών σταθμών IOHN INNES HORTICULTURAL INSTITUTE (περιοχή MERTON) και του EAST MALLING RESEARCH STATION (KENT) (περίοδος 1922—1928). Για την απόκτηση των υποκειμένων αυτών με διασταυρώσεις, εργάστηκαν M.B. CRANE από τον πρώτο σταθμό και ο H.M. TYDEMAN από τον δεύτερο. Τα υποκείμενα φέρουν τα γράμματα M.M. (MERTON, MALLING) που είναι τα αρχικά των περιοχών όπου βρίσκονται οι αναφερόμενοι σταθμοί.

— Σκοπός των διασταυρώσεων ήταν η απόκτηση υβριδίων ανθεκτικών στην αιματόσφαιρα (θαμβοκάδα της μηλιάς ERIOSOMA LANIGERUM). Οι διασταυρώσεις βασίστηκαν στην ποικιλία «NORTHERN SPI» η οποία είναι ανθεκτική στην αιματόσφαιρα και σε μερικά υποκείμενα της σειράς EAST MALLING (δείτε 1.2).

— Η σειρά MM δεν είναι και τόσο δοκιμασμένη όσο η σειρά EAST MALLING. Στην Ευρώπη και την Αμερική απ' όλη τη σειρά των υποκειμένων MM χρησιμοποιούνται MM 104, MM 106, MM 109 και MM 111.

1.3.1. MM 106

Το MM 106 προήλθε από την διασταύρωση της NORTHERN SPI X M1. Είναι ημι-άνο υποκείμενο, λίγο πιο ζωνηρό από το υποκείμενο M7. Έχει καλή συγγένεια με όλες τις γνωστές ποικιλίες. Ομάδα Ρεντ

Ντελίτσιους, Γκόλντεν Ντελίτσιους, Γκράννη Σμιθ, Μουτσού, Τζόνγκολντ κλπ. Στον σπωρώνα δεν θγάζει: παραφυάδες (σύγκριση με το M7, δείτε 1.22) Μπαίνει στην καρποφορία αρκετά ενωρίς και η παραγωγικότητα διατηρείται για πολλά χρόνια. Αναπτύσσεται καλά σε θαθεία γόνιμα εδάφη. Δεν συνιστάται σε εδάφη ξηρά και φιλτραρισμένα. Αντέχει στην ασφυξία των ριζών όσο και τα σπορόφυτα.

1.3.2. MM 111

Το MM 101 προήλθε από την διασταύρωση του NORTHERN SPI και MERTON 793 (το οποίο είναι προϊόν διασταύρωσης του NORTHERN SPI και M2. Πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα στο φυτώριο. Η ζωνηρότητα αντιπροσωπεύει το 70% της αποκτωμένης επί σποροφύτου μηλιάς. Στο EAST MALLING στη μεγάλη ξηρασία του 1959 είχε την καλύτερη αντοχή από το MM 104 και MM 106. Το MM 111 ενδείκνυται για θαθεία και στραγγερὰ εδάφη.

1.3.3. MM 104 — MM 109

— Το MM 104 είναι υβρίδιο μεταξύ M2 X NORTHERN SPI. Είναι ζωνηρό υποκείμενο. Η ζωνηρότητα αντιπροσωπεύει το 80% της αποκτωμένης επί σποροφύτου μηλιάς. Ενδείκνυται για μη ζωνηρές ποικιλίες (Στάρχρισσον, Ρεντ Τσιφ κλπ.). Έχει καλή συγγένεια με τις γνωστές ποικιλίες Γκόλντεν Ντελίτσιους, Ομάδα Ντελίτσιους, Γκράννη Σμιθ, Μουτσού κλπ. Είναι ανθεκτικό στη θαμβοκάδα της μηλιάς.

— Το MM 109 είναι υβρίδιο μεταξύ M2 και NORTHERN SPI. Είναι πολύ ζωνηρό υποκείμενο. Η ζωνηρότητα αντιστοιχεί με το 90% επί σποροφύτου μηλιάς. Πολλαπλασιάζεται εύκολα στο φυτώριο. Έχει καλή συγγένεια με τις γνωστές ποικιλίες Γκόλντεν Ντελίτσιους, Γκράννη Σμιθ, Μουτσού, Ιμπερίαλ κλπ.

14. Υποκείμενα νέας σειράς.

1.4.1. M 27

Είναι το πιο άνο υποκείμενο. Το μισό της ανάπτυξης του υποκειμένου M9. Είναι προϊόν διασταύρωσης μεταξύ των υποκειμένων M 13 X M9 (δείτε παλιά σειρά 1.2) (EM XIII επί IX). Οι διασταυρώσεις πραγματοποιήθηκαν στον σταθμό EAST MALLING από τον H.M. TYDEMAN το 1929. Στη συνέχεια έγινε αξιολόγηση των υποκειμένων στο φυτώριο. Το 1954 ο PRESTON επέλεξε το σημερινό υποκείμενο που φέρει το όνομα M 27.

Το M 27 πολλαπλασιάζεται εύκολα. Η ριζοβολία των μοσχευμάτων και χωρίς ορμόνες ριζοβολίας, κρίνεται πολύ ικανοποιητική. Έχει ασθενικό ριζικό σύστημα. Έχει ανάγκη υποστήριξης. Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται στις κάμψεις των βραχίων και βλαστών. Θραύονται πολύ εύκολα.

Ενδείκνυται για τις μεγαλόκαρπες και ζωνηρές ποικιλίες (Μουτσού) και για εκείνες που ωριμάζουν αργά (Γκράννη Σμιθ).

Το M 27 αποτελεί αντικείμενο έρευνας για τους ονομαζόμενους «λειβαδικούς σπωρώνες», όπου φυτεύονται 5.000—6.000 φυτά και παραπάνω.

1.4.2. M 26

Είναι προϊόν διασταύρωσης που πραγματοποιήθηκε στο EAST MALLING μεταξύ M 16 και M9. Το παρούσας ο M. TYDEAN το 1926 και το λάνσαρε το 1959 υπό την ονομασία M 26.

Οι ρίζες του είναι ολιγότερο εύθραυστες απ' εκείνες του M9. Πολλαπλασιάζεται εύκολα με καταβολάδες κατά σύμματα.

Η ζωνηρότητα του M 26 αντιστοιχεί με το 40% περίπου της αποκτωμένης επί του σποροφύτου μηλιάς. Έχει καλή συγγένεια μ' όλες

Συνέχεια στη σελίδα 129

Η αποστολή του «Πυρσού» στο Κονκαρνώ της Γαλλίας

Α'

«Παρασκευή 20 Ιουλίου 1990. Η αποστολή του Πυρσού για το Κονκαρνώ της Γαλλίας ύστερα από σχολαστική προετοιμασία αποχαιρετά τη Νάουσα και ξεκινά για το μεγάλο ταξίδι. Πρώτος σταθμός η Ηγουμενίτσα που μας επιφυλλάσει μια πεντάωρη καθυστέρηση εξ αιτίας της αργοπορίας του καραβιού. Όμως όλοι εκ των προτέρων έχουμε σπλιστεί με πολύ μεγάλη υπομονή και έτσι το πρόγραμμα συνεχίζεται με σχετικό χαμόγελο.

Μετά από 12ωρο ταξίδι, φτάνουμε στο Μπρίντζι της Ιταλίας από όπου ξεκινά ένας Μαραθώνιος δρόμος για να καλυφθεί ο χαμένος χρόνος λόγω της καθυστέρησης που είχαμε αναγκαστικά δεχτεί.

Με λόγια δεν μπορεί να περιγραφεί η προσπάθεια των οδηγών και των υπευθύνων του γκρουπ που κυριολεκτικά ξαγρύπνησαν ώρες ατέλειωτες για να φτάσουμε εγκαίρως στο Παρίσι, αφού ενδιάμεσως είχαμε μία επισταθμία στο Πέζαρο.

Το Παρίσι είναι πραγματικά η πρωτεύουσα του φωτός και των τεχνών. Σε λίγο χρόνο σαν τους μαγεμένους διασχίζαμε όσες περισσότερες αίθουσες μπορούσαμε από το περίφημο μουσείο του Λούβρου. Αφού θαυμάσαμε την αέφαλη νίκη της Σαμοθράκης, την Αφροδίτη της Μήλου και πολλά άλλα ελληνικά και ξένα έργα τέχνης, μείναμε άφωνοι από τα αριστουργήματα των μεγάλων ζωγράφων Ρούμπενς, Ντα Βίντσι, Ντελακρουά κ.ά.

Θα έλεγα σ' όλους ότι και μόνο για το Λούβρο αξίζει κανείς να κάνει μία θυσία να επισκεφτεί το Παρίσι. Οι μικρές δεσποινίδες της αποστολής μας, αν μπορούσα να τις βαθμολογήσω, θα παίρναν άριστα για το ενδιαφέρον τους και την προσχή που έδειξαν μέσα στο μουσείο.

Το Παρίσι έχει πολλά να μας δείξει. Εμείς καταρρώσαμε να πά-

ρουμε μία γεύση, πηγαίνοντας στον πύργο του Άιφελ, στην αψίδα του θριάμβου, στην Παναγία των Παρισίων, τα Ηλύσια πεδία, το Τροκαντερώ και απολαύσαμε το ηλιο-δασίλεμα στο λόφο της Μονμάρτης με τις υπέροχες εκκλησίες και τα γραφικά δραμάκια της, με τους καλ-

Το Πέτρου Νόλκα

λιτέχνες της. Αποχαιρετήσαμε το Παρίσι με τα φώτα και τ' αστέρια της νύχτας. Και ύστερα γραμμή για το Κονκαρνώ της Βρετανίας.

Στο Κονκαρνώ φτάσαμε ξημερώματα της 22ας Ιουλίου, αφού διασχίσαμε ένα καταπράσινο τοπίο.

Ο τόπος της επταήμερης παραμονής μας ήταν φανταστικός. Μία μικρή πόλη των είκοσι χιλιάδων κατοίκων κτισμένη γύρω από ένα φανταστικό λιμανάκι. Τα σπίτια στολισμένα με καταπράσινους ολάνθιστους κήπους και κάθε τι δημόσιο πεντακάθαρο. Πρώτη εντύπωση άριστη.

Σε λίγο φθάσαμε στο κέντρο γραμμάτων και τεχνών, όπου μας υποδέχτηκαν οι υπεύθυνοι της διοργάνωσης με μια καλοστημένη δεξίωση για τα καλωσορισμάτα μας.

Στο τέλος της δεξίωσης μας παραχώρησαν ένα ζευγάρι Γάλλων που θα ήταν οι συνοδοί μας όλες τις ημέρες. Οι καλές εντυπώσεις γι' αυτούς θα μείνουν για πάντα. Οι άνθρωποι αυτοί μέρα - νύχτα στο πλευρό μας ακούραστοι.

Χωρίς να γνωρίζουν γλώσσα κατ'ελάχιστον μέσα από τα μάτια μας τις επιθυμίες ολωνών μας. Μετά από μία μέρα και μετά από παράκληση και του αρχηγού της αποστολής μας παραχώρησαν και ένα Γάλλο Αγγλομαθή. Ο κ. ΓΥΒΕΝ αποδείχθηκε εκ των υστέρων ο καλός άγγελος του γκρουπ. Πρόθυμος για κάθε συνεργασία και εξυπηρέτηση

για τον καθένα μας.

Δεν μπορώ να κρίνω την αλήθεια ότι οι μέρες του Κονκαρνώ ήταν σκληρές. Παραστάσεις, πρόβες, παρελάσεις πρωί, μεσημέρι, βράδυ. Όμως με την κατανόηση των χορευτών και την ζεστασιά που ενέπνεε το περιβάλλον όλα ήταν δυνατά.

Η Γαλλική κουζίνα δεν άφησε πεινασμένο κανένα παρ' όλο που είχαμε διαφορετικές πληροφορίες από την Ελλάδα. Οι ώρες του φαγητού ήταν πραγματική απόλαυση μέσα σε ατμόσφαιρα φιλίας, αγάπης των λαών που όλοι κάτω από την ίδια στέγη είμασταν ίδια.

Κάθε μέρα την ώρα του φαγητού υπήρχε ένα ευχάριστο ξέσπασμα χορού και παιχνιδιού. Και τις ώρες αυτές η μακρινή Σρι-Λάνκα, η Βολιβία, η Ισπανία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Αυστρία, η Ταϊτή, η Ουγγαρία άγγιζε με κάτι που δεν περιγράφεται την Ελλάδα, τη Νάουσα.

Είνα: αυτές οι στιγμές σου δεν μπορείς να τις ναύσεις κάνοντας μία οποιαδήποτε εκδρομή έστω και αν υπάρχουν όλες οι ανέσεις, έστω και αν βρεθείς στα ωραιότερα σημεία του κόσμου.

Κάπως έτσι κύλησαν όλες οι μέρες της επταήμερης παραμονής μας στο Κονκαρνώ. Μόνη αλλαγή οι παρελάσεις που δώσαμε στις πόλεις Βρέστη και Καρέ. Για την απόδοση του γκρουπ στο χορό να μην αναφέρω τίποτε προσωπικά.

Κάποιες εφημερίδες όμως της Γαλλίας έγραψαν καλές κριτικές για τον Πυρσό. Προσωπική μου άποψη ότι: κενά πάντα θα υπάρχουν και στο θέμα του χορού και στο θέμα μουσικής και στολύιν, αλλά δεν είναι δικαιολογία ότι όλα αυτά που γίνονται στον Πυρσό γίνονται από αγάπη, μεράκι για την παράδοσή μας τελείως αφιλοκερδώς και με ελάχισ-

(Συνέχεια στη σελίδα 129)

Η αποστολή του Πυρσού στο Φρίμπουργκ της Ελβετίας

Β'

Η φρεϊνιή χρονιά ήταν γεμάτη από δραστηριότητες σε επίπεδο Πυρσού, αλλά και στο χώρο ευθύνης μου στον C.I.O.F.F. Μόνο στον Ιούλιο και Αύγουστο ο Πυρσός είχε δραστηριότητες που οικονομικά μεταφράζονται σε δαπάνες δέκα εκατομμυρίων δραχμών.

Αλλά και στο χώρο του CIOFF πέρα από το κοινό με τον Πυρσό Φεστιβάλ είχα την ευθύνη της αποστολής του Πολιτιστικού Συλλό-

Του Μανώλη Βαλασιμίδη

γού της Αλεξάνδρειας στην Ουγγαρία, του Λυκείου Βέροιας στην Γιουγκοσλαβία και του Λυκείου Θεσσαλονίκης στην Πολωνία.

Με τον Πυρσό ξεκινήσαμε Κυριακή πρωί 19 Αυγούστου για το Φρίμπουργκ. Γνωρίζαμε πολύ καλά για που πάμε. Το Φεστιβάλ του Φρίμπουργκ είναι από τα καλύτερα οργανωμένα φεστιβάλ στον κόσμο.

Οργανωθήκαμε με βάση το πρόγραμμα του φεστιβάλ, είμασταν πανέτοιμοι να το αντιμετωπίσουμε, αλλά και να περάσουμε μέσα από αυτό και να προβάλλουμε την παράθεσή μας, την ιστορία μας, τον πολιτισμό μας, τις θέσεις μας. Οι Ελβετοί είχαν επιλέξει τους στόχους τους κι εμείς παράλληλα τους δικούς μας.

Ο Πυρσός ξεκίνησε από την πρώτη του εμφάνισή τους Ελβετούς με τον πλούτο των στολών του και την ποικιλία, την αρμονία και την δύναμη των χορών του. Ευμενέστατα ήταν από την πρώτη μέρα τα σχόλια του τύπου για τον Πυρσό στις εφημερίδες με συνέχεια και στις επόμενες ημέρες.

Η Γερμανόφωνη Freihurg σε πεντάστιγλό της άρθρο που το επιγράφει: Griechenland und Portugal: Temperament und tradition,, δημι-

σιεύει τρίστηλη φωτογραφία του Πυρσού, και υπογραμμίζει τη σχέση της σημερινής με την αρχαία παράδοση στην Ελλάδα.

Στην μουσική ευμενέστατα σχολιάστηκαν ο ζουρνάς και το νταούλι (Τρύφων Παζαρέντσης και Χρήστος Μάντσιος), το κλαρίνο (Γιαννάκης Ζλατάνης) η ορχήστρα των νησιώτικων (Άφοι Κόκκινιοι, Σανθόπουλος, Μπατάνης, Μπαξεθάνος και Εφραϊμίδης) και το τραγούδι με τη Σωτηρία Βίλτσου.

Την ημέρα της κύριας εμφάνισής του Πυρσού στο Πανεπιστημιακό θέατρο του Φρίμπουργκ διάλεξε, πολύ σωστά, ο πρεσβευτής μας στη Βέρνη για να τιμήσει με την παρουσία του τις εκδηλώσεις του φεστιβάλ.

Προβολή της χώρας μας σε κάποιους χώρους και ευαίσθητους τομείς της ζωής που μετράνε πολύ. Μπράβο στο υπουργείο των Εξωτερικών, που μας έδωσε την διπλωματική κάλυψη που ζητούσαμε, μπράβο στο λαμπρό πρεσβευτή μας κ. Εμμανουήλ Σπυριδάκη που μετά την Γιουγκοσλαβία (ανώτατο παράστημα της Γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης), επάξια εκπροσωπεί τη χώρα μας και στην Ελβετία.

Θα μείνω λίγο σε κείνη τη μέρα. Την βραδιά άνοιγε ο Πυρσός. Στα 25 λεπτά που είχαμε στη διάθεσή μας παρουσιάσαμε ένα πρόγραμμα χορών, τοπικών και πανελλήνιων με εναλλαγές κυκλικών χορών με μετωπικούς, γυναικείων με ανδρικούς και μικτούς, με αλλαγές στολών, ρυθμών και μουσικής.

Θα πω, πως λίγες φορές έχω δει τον Πυρσό τόσο ψηλά. Στα παρασκήνια έγινε ο χαμός. Ήλθαν Έλληνες, Ελβετοί, εκείνα τα θαυμάσια παιδιά, οι συνοδοί μας, άλλοι γελούσαν κι άλλοι κλαίγανε από χαρά.

Στα παρασκήνια, στη διάρκεια του διαλείματος ήλθε και ο πρέσβυς μας συνοδευόμενος από τον πρόεδρο

της οργανωτικής επιτροπής. Συγχαίρηκε συγκινημένος την αποστολή. Είχαμε μαζί του μία πρωτόγνωρη εμπειρία.

Την Πέμπτη είχαμε την ελληνική βραδιά. Έπρεπε να μάθουμε ελληνικούς χορούς στους ξένους σε ένα κέντρο της πόλης, που κατακλύστηκε κυριολεκτικά από κόσμο. Οι Ελβετοί που είχαν προγραμματίσει τα πάντα με απόλυτη επιτυχία, εδώ έπεσαν έξω.

Τα ελληνικά φαγητά έγιναν ανάρπαστα και εξαφανίστηκαν με το άνοιγμα του προγράμματος. Πρόβλημα στάθηκε και η δική μας σίτιση. Ο πολύς κόσμος, το κέφι μαζί με την προσπάθεια των Ελβετών να μπουν στους ελληνικούς ρυθμούς δημιουργούσαν μία ιδιαίτερα ευνοϊκή ατμόσφαιρα για την «επιχειρήση» Χρυσή Ολυμπιάδα.

Έγινε ανάρπαστο όλο το υλικό, που είχαμε προμηθευτεί από την Αθήνα. Αργά το βράδυ το συγκρότημα μεταφέρθηκε σε άλλο χώρο, θέατρο και αναψυκτήριο μαζί, όπου είχαν την ευκαιρία οι μουσικοί μας να δείξουν την τέχνη τους.

Το Σάββατο ήταν πολύ δύσκολη μέρα. Πήραμε μέρος, όπως είχαμε δηλώσει, στις εκδηλώσεις: «Επιστημονική καταγραφή, προβολή εθίμων», «προβολή - καταγραφή παραδοσιακών παιχνιδιών». Παράλληλα το γκρουπ είχε χορευτικές και μουσικές εκδηλώσεις σε διαφορετικά σημεία της πόλης.

Στη παρουσίαση εθίμων πήραν μέρος τέσσερες από τις δέκα χώρες που συμμετείχαν στο φεστιβάλ (Ελλάδα, Πορτογαλία, Ρουμανία, Τσεχοσλοβακία). Το θέμα της ελληνικής αντιπροσωπείας ήταν: «Το έθιμο της Μπούλας στη Νάουσα».

Οι ξένοι είχαν στα χέρια τους δημοσιευμένη στα Αγγλικά την εργασία μου, ενώ παράλληλα γινόταν η παρουσίασή της στα γαλλικά με σύγχρονη επίδειξη των θρωμένων

του εθίμου. Ακολούθησε διάλογος. Την ευθύνη της παρουσίας είχε ο πρόεδρος του CIOFF Ελλάδας, αντιπρόεδρος στο παγκόσμιο συμβούλιο κ. Cyril Renz.

Στις εκδηλώσεις του παραδοσιακού παιχνιδιού πήραν μέρος δύο χώρες, η Ελλάδα και η Ταϊλάνδη. Την ευθύνη της παρουσίας του παιχνιδιού είχε ο κ. Τασιόνας Τίλλος: «Παχαπανω».

Μικρά ξέφωτα στη «δουλειά» που είχαμε στο φεστιβάλ ήταν οι ξεναγήσεις στη Βέρνη, στον πύργο του San Jan, το ανέθαρμα στο καμπαναριό του καθεδρικού ναού του Φρίμπουργκ με τα 365 σκαλοπάτια, η βόλτα στην παλιά πόλη και η επίσκεψη σε Ελβετική σχολατοποιεία.

Την Κυριακή είχαμε το κοινό εκκλησιασμό και μετά πρόσκληση σε γαίμα. Φιλοξενηθήκαμε από ελβετικές οικογένειες. Δύο - δύο, τρεις - τρεις βρέθηκαμε στην ατμόσφαιρα του ελβετικού σπιτιού και γευτήκαμε την ελβετική κουζίνα.

Αίσθηση έκαναν τα δωράκια που προσφέραμε. Κρασί Ναούσης, ονομασίας προέλευσης, και στους πανεπιστημιακά μορφωμένους βιβλία στα γαλλικά ή τα αγγλικά. Ποιά βιβλία: Τη «Βεργίνα» του κ. Ανδρόνικου, το «Άγιο Όρος, «Μακεδονία», Ιστορία της Μακεδονίας, «Θεοσαλονίκη» κ.ά.

Και μιά μικρή έκπληξη. Λόγω συνωνυμίας μας δόθηκε λάθος επάγγελμα. Και δώρο που πήγαινε για καθηγητή Πανεπιστημίου βρέθηκε σε σπίτι τεχνικού των ελβετικών τηλεπικοινωνιών. Η χαρά όμως της οικοδόμου δεν περιγράφεται.

Εκείνος, ο οικοδοσπότης. Ελβετός, αυτή Λιγύπτια από μιάνα Ελληνίδα. «Έχω δουλειά τώρα» είπε. «Πρέπει να το διαθέσω, σας ευχαριστώ». Στον κ. καθηγητή πήγαν δύο μπουκάλια κρασί «Νάουσα». Από βιβλία ο άνθρωπος θα έχει μπουκάλια. Λίγο κρασί Νάουσα κάνει καλό.

Το βράδυ, η λήξη του φεστιβάλ.

Στην Πανεπιστημιακή λέσχη έγινε χαμός. Πιστολιές που θύμιζαν Κρήτη. Η χαρά των οργανωτών, τα πεντακόσια μέλη των εθνικών χορευτικών αποστολών, δημιουργήσαν μιά ανεπανάλτητη ατμόσφαιρα. Όλοι απόλυτα ικανοποιημένοι για τη συμμετοχή τους στο φεστιβάλ χειροκροτούσαν όλους.

Καταχειροκροτήθηκαν τα μέλη της 19μελούς Οργανωτικής Επιτροπής, χειροκροτήθηκαν οι υπεύθυνοι των τομέων δράσης, οι υπεύθυνοι των τμημάτων, οι συνοδοί των Εθνικών αποστολών, οι υπεύθυνοι σίτησης και οι μάγειροι και φυσικά οι εθνικές αποστολές.

Τις μικρές προσφωνήσεις και αντιφωνήσεις κάλυπταν χειροκροτήματα και αλλαγμοί.

Τη δικιά μας αντιφωνήση διάβασε η Αφρούλα Ζιούζια: «Το ελληνικό γκρουπ και ο κ. Βαλαμιδής σας ευχαριστούμε θερμά για την φιλοξενία που τύχαμε. Είμαστε ευτυχείς που πήραμε μέρος στο φεστιβάλ του Φρίμπουργκ. Απευθύνουμε θερμό χαιρετισμό σε όλα τα γκρουπ και την ευχή να ξανανταμώσουμε».

Η τελευταία φράση τους ξεστήχισε όλους. Όλα τα γκρουπ θα ήθελαν να έρθουν στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια έγινε η ανταλλαγή των δώρων. Μας προσφέρθηκαν τα σχετικά αναμνηστικά από τα οποία

ξεχώριζε ένα μεγάλο κουδούνι με περιλαίμιο, απ' αυτά που κρεμάνε στις ελβετικές αγελάδες, σύμβολο της παράδοσης του τόπου και του φεστιβάλ.

Τους προσφέραμε ένα χάλκινο ανάγλυφο του Παρθενώνα και το βιβλίο Μακεδονία 4000 χρόνια Ελληνικής Ιστορίας και Πολιτισμού, κρασί Νάουσα και το σήμα των Ολυμπιακών αγώνων.

Άφησα επίτηδες έξω από την αφήγησή μου τις εντυπώσεις μου από τον εκκλησιασμό, τις εντυπώσεις μου από την υπεύθυνη Ελβετική πολιτική απέναντι στους μικρούς Παραδοσιακούς τόπους και τους προβληματισμούς μου σχετικά με το χώρο διαμονής μας. Μείναμε σε αντιπαρεχρηκτικά καταφύγια. Δεν ξέρω αν με κάποια αφορμή θα επανέλθω στα θέματα αυτά. Παρουσιάζουν όμως ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Κλείνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους μας βοήθησαν. Και γενικότερα όσους συμπαραστέκονται τον Πυρσό στις δράσεις του. Τη Νομάρχη Ημαθίας την κ. Φανή Παρταφυλλάδου, που και βλέπει και αφουγκράζεται και εκτιμά. Τον κ. Δήμαρχο Νάουσας, το κκ. Πέτρο Μπόλα. Οι αρχαίοι έλεγαν: «Αρχή άνδρα δείκνυται». Καταθέτω την καλύτερη μαρτυρία για τον κ. Δήμαρχο. Τους συνεργάτες μου στην αποστολή και τα μέλη της αποστολής. Η επιτυχία ανήκει σε όλους.

Φωτογραφία 1. Από αριστερά προς τα δεξιά: Ελένη Πάντσου — Ο δήμαρχος του Φρίμπουργκ — Εύη Τανου — Ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης του Καντονιού Ο πρόεδρος του Πυρσού Μ. Βαλαμιδής — Σουζή Καλαϊτζή.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΜΗΛΙΑΣ

συνέχεια από τη σελίδα 125

τις γνωστές ποικιλίες Γκόλντεν Ντελίτσιους, Ομάδα Ρεντ Ντελίτσιους, Γκράννη Σμιθ, Μουτσού κλπ.

1.4.3. M 25

Προβλήθε από την διασταύρωση μεταξύ NORTHERN SPY επί M2 Είναι πολύ ζωηρό υποκείμενο. Παλλαπλασιάζεται εύκολα στο φυτώριο.

15. Σπορόφυτα

Τα σπορόφυτα προσαρμόζονται καλύτερα από τα άλλα υποκείμενα σε εδάφη μέτριας γονιμότητας. Είναι πολύ ζωηρά υποκείμενα.

Σήμερα για ν' αποκτήσει κανείς ομοιογενή σπορόφυτα χρησιμοποιεί υποκείμενα από το BITTENFELDER, GRAHAM, CRAB. σπόρους

από τις μηλιές REINETTE DU MANS και Γκόλντεν Ντελίτσιους.

1.6. Ανθεκτικότητα στην ασφυξία των ριζών.

α) Πολύ ευπαθή υποκείμενα M 793, MM 104, MM 109, MM 111 και M2.

β) Ευπαθή M7, M4, M25, M9, M26

γ) Λίγο ευπαθή M1, MM106, M 16, M 13, CRAB C και τα περισσότερα σπορόφυτα.

Πρέπει να αναφερθεί ότι τα υποκείμενα M793, MM 104, MM 109 MM 111 και M25 που παρουσιάζουν ευπάθεια στο ριζικό σύστημα έχουν κληρονομήσει την ευπάθειά τους από το M2

17. Ζωηρότητα υποκειμενική.

Η ποικιλία Ρεντ Ντελίτσιους όταν εμβολιασθεί σε διάφορα υποκείμενα μηλιάς αναπτύσσεται ως εξής σε σύγκριση με την ανάπτυξη που παίρνει όταν εμβολιασθεί επί σποροφύτου:

α) Επί M27 15—20%	περίπου.
β) Επί M9	30% »
γ) Επί M 26	40% »
δ) Επί M7	50% »
ε) Επί MM 106	60% »
στ) Επί M2	65% »
ζ) Επί MI 793	65% »
η) Επί MM 111	70—75% »
θ) Επί MM 104	80% »
ι) Επί MM 109	90% »
ια) Επί σποροφύτου	100% πλήρης ανάπτυξη.

Η αποστολή του Πυρσού Στη Γαλλία

συνέχεια από τη σελίδα 126

στη οικονομική υποστήριξη.

Τελειώνοντας θα ήθελα να παρουσιάσω και ένα άσχημο επεισόδιο που λέρωσε τις ωραίες μας αναμνήσεις. Αναφέρομαι στην κλοπή που έγινε σε βάρος του γκρουπ στο Εξ Σπουα της Γαλλίας. Ευθύνες δεν μπορούμε να αποδώσουμε σε κανένα. Ήταν μια κακιά συγκυρία της τύχης, που στον καθένα μας μπαρεί να συμβεί, όσο καλά και αν τα προσέξει όλα.

Πέρα από όλα, πιστεύω ότι η αποστολή του Πυρσού στο Κονκαρνώ είχε την μεγάλη παιδαγωγική προοπτά της. Τα παιδιά του Πυρσού, τα παιδιά μας σε τέτοιου είδους εκδρομές αποκτούν ένα σωρό εμπειρίες. Γίνονται πιά δυνατά πειθαρχημένα, αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους, ενώ συγχρόνως πλουτίζουν τις γνώσεις τους.

Οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους, και δικούς μας και ξένους.

Στατιστικά στοιχεία ξηρών καρπών

(Συνέχεια από τη σελίδα 123)

Πίνακας 7: Κυριότερες χώρες Εισαγωγής, μέσο όρος: 1980 - 88

Χώρες εισαγωγής	Εισαγωγές		
	Με κέλυφος	Ψίχα Με κέλυφος	
ΕΟΚ (περιλαμβάνει)	105.400	9.100	228.700
Δ. Γερμανία	63.800	4.430	137.860
Γαλλία	15.500	1.420	53.700
Ην. Βασίλειο	7.900	1.280	17.700
Ολλανδία	6.400	250	13.600
Βέλγιο - Λουξεμβούργο	4.900	280	10.500
Σοβ. Ένωση	15.700	1.200	34.000
Αυστρία	16.000		
Ελβετία	11.200		
ΗΠΑ	2.700		

ΣΗΜ.: Η τρίτη στήλη του πίνακα 7 δείχνει το σύνολο της ποσότητας λεπτοκαρυών εκφρασιμένη με κέλυφος

Ευχαριστίες

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Αποφοίτων Ναούσης, ευχαριστεί θερμά, τα παιδιά του Δημ. Αγοραστή, που δώρισαν για το περιοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» 20.000 δρχ., στη μνήμη του πατέρα τους.

«Ιστορία του προσκοπισμού στη Βέροια (1918—1950)» του Παύλου Πυρινού

Περιήλθε στα χέρια μας η πρόσφατη έκδοση του βιβλίου του συνεργάτη του περιοδικού μας Παύλου Πυρινού, Γυμνασιάρχη Βεροίας με τίτλο «Ιστορία του προσκοπισμού στη Βέροια (1918 - 1950)». (Τόμος Α'). Η έκδοση είναι της Ένωσης Παλαιών Προσκόπων Βεροίας της οποίας πρόεδρος είναι και ο συγγραφέας του βιβλίου.

Ο συγγραφέας σπούδασε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και έχει το δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών (κλάδος Ιστορικής Θεολογίας) του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Διετέλεσε διευθυντής της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βεροίας και έγραψε διάφορα ιστορικά βιβλία για την Βέροια και το Ν. Ημαθίας γενικότερα και είναι συνεργάτης της ΝΙΑ ΟΥΣΤΑΣ εδώ και χρόνια.

Ακούραστος ερευνητής των αρχείων της Βεροίας (Μητροπόλεως, Τοπικής Εφορείας Προσκόπων κλπ.), συγκέντρωσε το υλικό των ερευνών του σε ένα καλαίσθητο βιβλίο, που παρουσιάζει την ίδρυση και ιστορία του προσκοπισμού στη Βέροια μέχρι το έτος 1950. Μέσα από τις γραμμές του βιβλίου εμφανίζονται διάφορα σημαντικά γεγονότα της πόλεως και της περιφέρειας της, καθώς και πρόσωπα που έπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο στην ζωή της Βεροίας.

Στην αρχή αναφέρεται στην Πρώτη προσκοπική περίοδο (1918 - 1921) που περιλαμβάνει και την ίδρυση του προσκοπισμού στη Βέροια, με ιδιαίτερη αναφορά στον Γεώργιο Γουδί (1903 - 1960), θεμελιωτή και οργανωτή του προσκοπισμού στη Βέροια.

Ακολούθως περιγράφει την Δεύτερη προσκοπική περίοδο (1930 - 1939) όταν έγινε και η πρώτη κατασκήνωση των προσκόπων στην Καστανιά του Βερμίου. Από εδώ μαθαίνουμε ότι πήραν μέρος σ' αυτή

βαθμοφόροι από την Βέροια και την Νάουσα. Ανάμεσά τους και: τα ονόματα των Μούγγρη Νικολάου, Μουτζήδη Κων/νου, Κανονίδη Ορφέα κ.ά.

Στη συνέχεια προχωρεί σε μία λεπτομερή εξιστόρηση της «χρυσής εποχής» του προσκοπισμού στη Βέροια (1931 - 1938) με πάρα πολλά στοιχεία και ανέκδοτα κείμενα της εποχής για να καταλήξει στην επώδυνη, όπως αναφέρει, συγχώνευση με την Ε.Ο.Ν. με αναγκαστικό νόμο του Μεταξά. Εσχωριστό κεφάλαιο του βιβλίου αποτελεί «Η μυστική προσκοπική ομάδα Βεροίας στα χρόνια της κατοχής (1940 - 1945)» με αναφορά σε όλη την δράση της στα δύσκολα εκείνα χρόνια.

Ακολουθεί η Τρίτη προσκοπική περίοδος (1945 - 1950) με την ανάπτυξη του Σ.Ε.Π. και της Τοπικής Εφορείας Βεροίας και με ιδιαίτερη αναφορά στον λυκειάρχη Δημήτριο Παπαδόπουλο που ήταν ψυ-

χή του προσκοπισμού στη Βέροια. Τελειώνει δε με λεπτομερή περιγραφή της συμβολής των προσκόπων της Βεροίας στα γεγονότα του εμφύλιου πολέμου το 1949 στην Νάουσα. Η συμβολή τους καθαρά ανθρωπιστική αποσκοπούσε στην περίθαλψη των πληγέντων και την αποκατάσταση των ζημιών την περίοδο εκείνη.

Το κείμενο πλουσιώνεται από πολλές ανέκδοτες φωτογραφίες της εποχής, κατάλογο ονομάτων που έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στην προσκοπική ιστορία, επίλογο και πίνακα περιεχομένων.

Τελειώνοντας θέλουμε να συγχαρούμε τον συγγραφέα Παύλο Πυρινό για το κοπιαστικό έργο του και περιμένοντας και τον δεύτερο τόμο της σύγχρονης ιστορίας μετά το 1950, αναμένουμε ακόμα την παρουσίαση στοιχείων για την ιστορία του προσκοπισμού και στην Νάουσα, τα οποία - απ' ότι είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε - κατέχει.

ΒΙΒΛΙΑ Επιμ. Λευκής Σαμαρά

Για τους αναγνώστες της Νέουστας, που θα ήθελαν να διαβάσουν κάποιο καινούργιο βιβλίο, ιστορικό, λογοτεχνικό, θέατρο ή ένα βοηθητικό βιβλίο για το σχολείο, παραθέτουμε μερικά από αυτά που κυκλοφόρησαν το 190.

Ο Βασίλης Κρεμμυδάς κυκλοφόρησε ένα βιβλίο που περιέχει επιφυλλίδες, άρθρα και συνεντεύξεις του που έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, καθώς και αδημοσίευτο κείμενό του «πραγματικότητες και δυνατότητες της ελληνικής εκπαίδευσης». Εκδ. Γνώση.

Με μετάφραση του Αλέξη Σολωμού κυκλοφόρησε το θεατρικό έργο του Ταλτσόι το «Ζωντανό πτώμα». Εκδ. Δωδώνη.

•Σαφηνά πέραν το καλοκαίρι•

του Τένεσον Ουίλλιαμς σε μετάφραση Μάρ. Πλωρίτη. Εκδ. Δωδώνη.

«Η μητέρα του σκύλου» του Παύλου Μαρτσέση από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Μαρί Γκούσκαν «Φθόγγοι προεκτάσεων». Εκδ. Περίπλους Ποίτην.

Οι εκδόσεις Γκούτενμπεργκ κυκλοφορούν βοηθήματα για μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου.

Α' Γυμνασίου. Δελής Ομήρου Οδύσεια. Ερηνευτικά. Σχεδιάγραμμα, τ. Α.

Δελής: Ομήρου Οδύσεια. Ερηνευτικά. Σχεδιάγραμμα, τ. Β.

Δημητρακόπουλος: Εκθέσεις Γυμνασίου: Ανεπτυγμένα θέματα.

Β' Γυμνασίου: Δημητρακόπουλος: Η νεοελληνική μας γλώσσα. Συμβολή στην έκθεση — έκφραση.

Γ' Γυμνασίου. Μαρκαντωνάτος: Αρχαία ελληνική λυρική ποίηση.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας